INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 731

21. TRAVNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Oni to ZNAJU!

INTERVJU:
Aleksandra Prćić

SADRŽAJ:

5

Susret hrvatske i srpske mladeži u Bruxellesu

Nastavljamo s projektima i suradnjom

15

Željko Šeremešić, član IO HNV-a zadužen za informiranje

Inertnost je i u samoj zajednici

20-21

Ususret 15. godišnjici osnutka NIU *Hrvatska riječ*

Stara zajednica mladih institucija

24-25

Tradicionalna nogometna utakmica oženjenih protiv neoženjenih u Rumi

Presudilo iskustvo oženjenih

30-31

Subotička premijera dokumentarnog filma *Pisme, bande, ljudi*

Ej, gospodo, tamburaši

43

Gotova je pauza i za ljubitelje konjičkog sporta

U nedjelju »Otvaranje sezone«

OSNIVAČ:
Hrvatsko nacionalno vijeće
IZDAVAČ:
Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
UPRAVNI ODBOR:
Vesna Prćić (predsjednica),
Ladislav Suknović (zamjenik predsjednice),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Andrej Španović,
Thomas Šujić
RAVNATELJ
Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)
POMOĆNIK I ZAMJENIK GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:
Zvonko Sarić
LEKTOR:
Zlatko Romić

REDAKCIJA:
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Jelena Dulić Bako
(društvo)
Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)
Dražen Prćić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)
ŠEF DOPISNIŠTVA I KOREKTOR:
Mirko Kopunović
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
UREDNIK WEB IZDANJA:
Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69
E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs
TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Uspjesi

O obrazovanju na hrvatskom jeziku pisali smo nebrojeno puta u našem tjedniku – od samih početaka obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji u novijem dobu. Pisali smo o mukotrpnim počecima, razlozima roditelja da upišu (ili ne upišu) svoje dijete u odjel na hrvatskome jeziku, o očekivanjima i strahovima roditelja vezanim uz mogućnost da dijete školuju na materinjem jeziku i pismu, o nastavnom kadru, o nastojanjima Hrvatskog nacionalnog vijeća da osigura udžbenike, pogodnostima i programima za učenike, o Strategiji za obrazovanje, o aktivnostima i inicijativama roditelja kroz udrugu *Naša djeca*, o odgovornosti države (prije svega) da osigura kvalitetno obrazovanje svim manjinama kako se obvezala…

I što još možemo napisati i objaviti o ovoj vrlo značajnoj temi, a da se ne ponavljamo? Pa evo, kao što to obično biva u novinarstvu, temu određuje život. Ovoga puta pišemo o uspjesima učenika koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Prisjetimo se početaka: mnogi su sumnjali (a malo ih je vjerovalo) da će nastava na hrvatskom jeziku uopće zaživjeti, da će biti kvalitetna, da će njihova djeca imati iste izglede za uspješan upis na željenu srednju školu ili fakultet. Danas se međutim pokazuje da su strahovanja kada je kvaliteta nastave u pitanju, kao i kada su u pitanju izgledi za upis na fakultete (bilo u Srbiji ili Hrvatskoj), bila u velikoj mjeri neosnovana.

Naime, učenici hrvatskih odjela ove, ali i prethodnih godina, ostvaruju izvanredne rezultate na natjecanjima iz raznih područja. U ovome broju pišemo o uspjesima na području matematike, jer unazad šest-sedam godina svake godine učenici iz hrvatskih odjela osvajaju prvo, drugo, treće mjesto ili pohvalu od petog do osmog razreda na općinskom natjecanju i plasiraju se i na okružno, a i u samim školama se ističu na natjecanjima. To je vrlo lijep rezultat s obzirom na mali postotak učenika koji dolaze iz hrvatskih odjela. Svakako su za ove uspjehe zaslužni i svi njihovi nastavnici kao i učiteljice koje rade s njima i pripremaju ih, što govori i o kvaliteti kadra u nastavi na hrvatskom jeziku.

O tome da roditelji, kao i učenici, prepoznaju kvalitetu nastave govori i podatak da se i oni koji su se ustručavali upisati dijete u odjele na hrvatskom jeziku od prvog razreda odlučuju na to u kasnijim razredima. Sve u svemu, nesumnjivo je da Hrvatsko nacionalno vijeće kao i oni koji su angažirani u nastavi na hrvatskom jeziku puno truda i volje ulažu kako bi nastava bila kvalitetna i kako bi djece bilo mnogo više upisano nego danas, barem približno postotku upisanih u drugim nacionalnomanjinskim zajednicama. No, da bi se to i ostvarilo nije dovoljno samo da tijela manjinske samouprave daju sve od sebe, jer je ipak glavna odgovornost za promicanje manjinskih jezika i provedbu ključnih mjera za poboljšanje nastave na tim jezicima na državama koje su se na to obvezale. Ali, o tome šire drugi puta. Ovoga puta samo – jedno veliko BRAVO za učenike i njihove nastavnike!

J. D.

TWINING projekt

Programsko planiranje aktivnosti nacionalnih vijeća

U okviru jedne od aktivnosti AP Vojvodine za ostvarivanje prava nacionalnih manjina nedavno je u Beogradu održan tečaj u organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava, a u sklopu TWINING projekta.

»Tema ovog tečaja bila je Obuka o kapacitetima za rukovođenje i financijsko izvještavanje u cilju podizanja kapaciteta nacionalnih vijeća na planu financijskog izvještavanja. Bio je to četvrti susret predstavnika nacionalnih vijeća na ovu temu, a dio je ukupnih nastojanja Kancelarije i nacionalnih vijeća da se s linijskog prijeđe na programsko planiranje aktivnosti vijeća«, kaže predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**, sudionik ovog tečaja.

Radi podsjećanja, HNV je na sjednici održanoj 31. ožujka ove godine usvojilo financijski plan kojim se predviđaju i programske aktivnosti. Suština programskog planiranja je u praćenju efekata utroška sredstava u funkciji postizanja zacrtanih ciljeva.

»Na tečaju smo imali prigodu čuti informacije o osnovnim principima financijskog upravljanja neprofitnim organizacijama, kao i slovenski primjer dobre prakse. U Sloveniji su priznate samo talijanska i mađarska nacionalna manjina, dok su Romi u statusu 'zajednice'. Tako smo ovom prigodom čuli kako je posve prihvatljivo da indikator uspješnosti ostvarivanja neke programske aktivnosti ostane nepromijenjen, kada ne dolazi do uvećanja, unatoč višegodišnjem ulaganju znatnih financijskih sredstava. Ova saznanja, temeljena na primjerima dobre prakse, nastojat ćemo primijeniti u radu HNV-a u narednom razdoblju«, kaže Darko Sarić Lukendić.

Z. S.

Materinji jezik jedini izborni predmet

Prijedlog nastavnog plana za 5. i 6. razred osnovnih škola Ministarstva onrazovanja, znanosti i tehnološkog razvoja usvojen je prošloga tjedna na sjednici Nacionalnog prosvjetnog savjeta, koja je održana je u Beogradu.

»Ovim se prijedlogom, kao obvezni predmet, uvodi informatika, a ukidaju svi izborni predmeti, osim predmeta materinji jezik s elementima nacionalne kulture. Na ovaj je način prekinut konkurentski odnos između predmeta informatika i predmeta materinji jezik s elementima nacionalne kulture, koji je postojao prethodnih godina. Ovo je važan korak u pravcu afirmiranja nastave na jezicima nacionalnih manjina«, kaže predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**, koji je prisustvovao sjednici.

Interesantna je i odluka donijeta na sjednici prema kojoj će se učenici koji upisuju peti razred osnovne škole u rujnu ove godine u nastavi na srpskom jeziku moći opredijeliti za izučavanje predmeta materinji jezik s elementima nacionalne kulture na jednom od 14 jezika nacionalnih manjina.

»Na sjednici je usvojen i prijedlog članice NPS-a u ime Koordinacije nacionalnih vijeća **Minerve Trajlović**, kojim se daje pravo da izborni predmet materinji jezik s elementima nacionalne kulture izučavaju svi učenici koji osnovnu školu pohađaju na srpskom jeziku. Ova odluka će utjecati na povećanje učenika u nastavi tog izbornog predmeta«, kaže Darko Sarić Lukendić.

Z. S.

PROSVJEDI se nastavljaju

»Prosvjed protiv diktature« nastavlja se nakon blagdana na ulicama mnogih gradova u Srbiji. Tijekom vikenda se okupio znatno manji broj ljudi nego inače, ali su prosvjedi od utorka nastavljeni. Zahtjevi su ostali isti, a najavljuju se i radikalnije promjene samog prosvjeda. Realnost je da, za sada, prosvjed ostaje u pozadinskoj medijskoj priči, odnosno da političari ne daju reakciju kakvu prosvjednici očekuju. Nezadovoljni građani taj potez političara tumače kao ignoriranje onoga što se na ulicama događa. Stoga najavljuju blokade mostova, prometnica i drugih bitnih gradskih objekata, smatrajući kako bi i mediji i političari morali odreagirati na odgovarajući način.

D. M.

O Hrvatima u Srbiji U HRVATSKOM SABORU

Tematska sjednica Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske s temom »Hrvatska manjina u Srbiji: položaj i perspektive«, održana je jučer, 20. travnja, u Hrvatskom saboru. Kako je najavljeno u pozivnici za sjednicu, u uvodnom dijelu predviđeno je obraćanje predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slavena Bačića** u ime hrvatske manjine u Srbiji, a na sjednici je najavljeno i obraćanje predsjednice ili predstavnika Ureda predsjednice Hrvatske, ministra vanjskih i europskih poslova **Davora Ive Stiera**, državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonka Milasa**, te sudjelovanje članova Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske, predsjednika i potpredsjednika Odbora za vanjsku politiku i Odbora za europske poslove.

H. R.

Susret hrvatske i srpske mladeži u Bruxellesu

NASTAVLJAMO sa suradnjom

Nekoliko godina unazad traje suradnja između mladih aktivista iz redova hrvatske manjinske zajednice u Srbiji i srpske manjinske zajednice u Hrvatskoj. Na inicijativu predsjednika povjerenstva za mlade Hrvatskog nacionalnog vijeća **Maria Vrselje** i **Jelene Nestorović** iz Srpskog narodnog vijeća u Hrvatskoj realiziran je projekt susreta mladih pripadnika ove dvije nacionalne manjine s obje strane granice. Projekt je pomogla i financirala Konferencija europskih crkava. Susret je trajao od 10. do 13. travnja u Bruxellesu.

Mladi aktivisti, političari i pravnici iz redova srpske i hrvatske nacionalne manjine razgovarali su o problemima i izazovima s kojima se sreću kao manjinci u svojim zemljama. U Europskom parlamentu mladi su imali sastanak i ručak s hrvatskim europarlamentarcem **Ivanom Jakovčićem**. Na sastanku u Europskoj komisiji moglo se razgovarati i o pridruživanju Srbije Europskoj uniji. Mogla su se čuti i iskustva iz modela Sjeverne Irske i pomirenja katolika i protestanata u toj zemlji. Aktivisti su imali priliku i biti gosti u veleposlanstvima Srbije i Hrvatske u Bruxellesu.

Organizatori su napravili i niz zanimljivih radionica u kojima su izneseni konkretni problemi obje zajednice. Projekt koji je obuhvaćao 20 mladih s obje strane granice (po 10 mladih iz svake zajednice) je imao i zabavan dio, a to je zajedničko pripremanje i kuhanje večere, kao i isprobavanje belgijskih čokolada.

U tijeku je i snimanje dokumentarnog filma o susretu mladih pripadnika hrvatske i srpske nacionalne manjine.

Tim povodom Mario Vrselja kaže kako je ovaj projekt »kruna uspjeha« njegovog rada:

»Nismo išli kritički na sagledavanje problema, već smo se pokušali međusobno naći u tuđoj ulozi. Začudili biste se koliko mi kao Hrvati u Srbiji imamo sličnosti s mladim Srbima u Hrvatskoj. Stigmatiziranje svima nekako najviše predstavlja problem. Mi smo donijeli i Deklaraciju o međusobnom razumijevanju i suradnji 2015. godine. Žao mi je zato što nije bila mnogo medijski propraćena. Mediji vole senzacionalizam pa im to valjda i nije bilo interesantno. Ovdje u Bruxellesu za nas su imali sluha oba veleposlanstva, europarlamentarci, predstavnici Europske komisije i Konferencije europskih crkava. Kao Hrvati iz Srbije smo se dotakli problema s udžbenicima, medijskim prostorom i stigmatiziranjem u medijima, problemom zapošljavanja, zastupljenosti u tijelima lokalne samouprave i u pokrajinskom i državnom parlamentu, pa i *bunjevačkog pitanja*. Pohvalili smo i Srbiju na njenom europskom putu. Posebno bih istaknuo i susret s **Davidom McAlisterom**. Razgovarao sam s njim i njegove riječi ulijevaju nadu u svijetlu budućnost naše nacionalne manjine. U Europskoj biskupskoj konferenciji sam postavio pitanje i o dolasku Pape u Srbiju. Vjeruju da će se to dogoditi u naredne dvije godine. Nastavljamo s projektima i suradnjom, jer mi mladi možemo zajedno. Volio bih da Hrvatska pomogne Srbiju na njenom europskom putu. Svako zahlađenje odnosa među državama se odrazi i na naše dvije manjinske zajednice. Smatram da su takve stvari bespotrebne. Idemo dalje. Krajem jeseni nastavljamo s konstruktivnim susretima.«

Predstavnica srpske mladeži iz Hrvatske Jelena Nestorović također ističe značaj ovakvih susreta:

»Sudjelovanje u ovom projektu za nas je velika čast, zadovoljstvo i nešto čime se izuzetno ponosimo. Upoznali smo brojne mlade, kvalitetne ljude, pripadnike hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i ustanovili da dijelimo vrijednosti mira i dijaloga kao i generalno nastojanje da svijet oko sebe činimo boljim. Zajednički rad na razvijanju tih vrijednosti važan je za stabilnost i napredak čitave naše regije, a manjinske zajednice mogu biti vezivne niti u tom procesu. Bruxelles je nešto drugačiji od gradova na koje smo navikli. Ljudi pričaju na različitim jezicima, izgledaju različito, bave se različitim poslovima. Te činjenice tamo se doživljavaju kao nešto što obogaćuje okolinu i sam grad, a ne posmatraju se kao nešto negativno, sumnjivo i prijeteće. Naša je zajednička dužnost boriti se i izboriti da takvo shvaćanje prevlada i kod nas. Raznovrsne kulture, tradicije, religijska različitost, jezici i mentaliteti predstavljaju naše bogatstvo i snagu i tako se trebaju tretirati.«

Marin Piuković

Učenici hrvatskih odjela na natjecanjima iz matematike

Hvalevrijedan USPJEH

Nagrađeni na okružnom natjecanju

Učenici hrvatskih odjela ove, ali i prethodnih godina, ostvarili su izvanredne rezultate na natjecanjima iz raznih područja. Ovom prigodom ćemo naglasak staviti na uspjehe matematičara i njihove mentore.

Na okružnom natjecanju iz matematike održanom krajem ožujka učenici hrvatskih odjela OŠ *Matko Vuković* i OŠ *Ivan Milutinović* postigli su zavidne rezultate!

Iz škole *Matko Vuković* prvo mjesto za šeste razrede osvojila je **Matea Rudinski**, drugo mjesto iz petog razreda zauzeo je **David Kozma**, a iz četvrtog razreda **Andrija Mandić**, treće mjesto za sedme razrede pripalo je **Donni Karan**, a **Anamaria Tumbas** iz osmog razreda dobila je pohvalu. **Ana Marija Horvacki** iz škole *Ivan Milutinović* osvojila je treće mjesto za četvrte razrede, a pripremala ju je učiteljica **Ana Kopunović Legetin**. Učenike *Matka*

Unazad šest-sedam godina svake godine imamo učenike koji osvajaju prvo, drugo, treće mjesto ili pohvalu od petog do osmog razreda na općinskom natjecanju, ali i da se plasiraju na okružno, kaže nastavnica matematike Nevenka Tumbas * U planu nam je sumirati sve uspjehe u desetogodišnjem biltenu, kaže Jasna Vojnić iz HNV-a

Vukovića od petog do osmog razreda pripremala je nastavnica **Nevenka Tumbas**, a nagrađenog iz četvrtog razreda učiteljica **Jelena Korponaić**.

Sljedeće, državno, natjecanje bit će održano za učenike šestog, sedmog i osmog razreda, ali se iz hrvatskih odjela nitko nije plasirao – najbolje plasiranoj učenici hrvatskih odjela, Matei Rudinski falio je jedan bod. Prošle godine se na državno natjecanje iz Sjevernobačkog okruga plasirala jedino Anamaria Tumbas, učenica hrvatskoga odjela što je bilo prvi puta da netko iz hrvatskih odjela ide na to natjecanje.

Osim izvanrednih rezultata na okružnom natjecaju, učenici hrvatskih odjela se ističu znanjem i talentom već na razini škole. Tako je u OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta godinama unazad jedinoplasirani na gradsko natjecanje učenik hrvatskoga odjela, a u OŠ *Matko Vuković*, gdje iz svake generacije ide po četiri učenika na natjecanje, ove godine su za pete razrede sva četiri mjesta zauzeli učenici hrvatskih odjela, u šestom je na prvom mjestu bila učenica hrvatskoga odjela, u sedmom također, kao i u osmom – u *Matku Vukoviću* su učenici hrvatskih odjela u svim razredima bili prvi na školskom natjecanju!

Motiviranje učenika

»Osvojiti nešto je više nego uspjeh, ne samo za tog učenika nego za sve naše hrvatske odjele. Unazad šest-sedam godina svake godine imamo učenike koji osvajaju prvo, drugo, treće mjesto ili pohvalu od petog do osmog razreda ne samo na općinskom, nego i na okružnom natjecanju, ali i koji se plasiraju na okružno što je vrlo lijep rezultat s obzirom na to da smo u postotcima jako slabo zastupljeni. Na primjer, ako uzmemo podatke s ovogodišnjeg okružnog natjecanja, u šestom razredu je od 24 učenika na natjecanju samo jedan bio iz hrvatskog odjela i osvojio je prvo mjesto. Na istom natjecanju je iz četvrtog razreda bio 51 natjecatelj, od kojih su troje bili iz hrvatskoga razreda, a od njih troje, dvoje je osvojilo nagrade – drugo i treće mjesto!«, objašnjava nastavnica matematike Nevenka Tumbas.

Tumbas je nastavnica u OŠ *Matko Vuković* hrvatskim odjelima već jedanaestu godinu i pod njenim mentorstvom brojni učenici su osvojili nagrade na općinskom ili okružnom natjecanju te se plasirali na državno. Samo ove godine pripremala je četiri učenika iz hrvatskih odjela za okružno natjecanje i svaki je osvojio nagradu, od prvoga mjesta do pohvale.

»Tijekom cijele godine vježbamo, a kad dođe kraj prvog polugodišta onda krenemo užurbanijim tempom. S natjecateljima se nalazim i dva-tri puta tjedno. Često im šaljem zadatke preko vibera, a oni meni odmah uslikaju odgovore… Razvili smo dobar način komunikacije, a najvažnije je reći da su djeca dobra, poslušna i da hoće raditi!«, objašnjava Tumbas kako vježba s djecom, a kod nje ne izostaje čini nam se ni motiviranja učenika: »Onaj tko osvoji prvo ili drugo mjesto na okružnom natjecanju je moj suradnik u nastavi. Unaprijed mu dajem gradivo koje treba naučiti, te mi pomaže u vježbanju sa slabijim učenicima. Na taj način ih počastvujem i motiviram za daljnji rad jer vide da nisu više na razini ostalih učenika – ipak su postigli određene rezultate.«

Tumbas ima iskustva s hrvatskim odjelima i kao majka. Najmlađe dijete joj pohađa osnovnu, dok je dvoje djece završilo srednju školu (gimnaziju) na hrvatskome jeziku te su oboje uspješno, na proračun, upisali studije, jedno u Hrvatskoj, a drugo u Srbiji.

»Da nismo zadovoljni hrvatskim odjelima sigurno muž i ja ne bismo upisali i najmlađe dijete u takav odjel. Ali onaj tko hoće da vidi, vidi da se u hrvatskim odjelima puno i kvalitetno radi i da se mogu postići lijepi rezultati! Također, što se vidi i iz primjera moje djece, nakon završene srednje škole može se bez problema upisati fakultet i u Srbiji i u Hrvatskoj. Često čujem kako ljudi pričaju da je opći smjer na hrvatskome jeziku slabiji od ostalih smjerova u gimnaziji. Mogu sa sigurnošću reći da to nije točno, jer pratim svoje bivše učenike i uspoređujem kakve rezultate postižu nakon završene osnovne škole. Vidim da učenici općeg smjera ne kaskaju ni po čemu za ostalim gimnazijalcima ili drugim srednjoškolcima«, govori Tumbas.

Radno ozračje

Najbolje plasirana matematičarka iz hrvatskih odjela na ovogodišnjem natjecanju je Matea Rudinski, učenica šestog razreda *Matka Vuković*. Matea je osvojila prvo mjesto na okružnom natjecanju za šeste razrede i kaže da joj je ovaj uspjeh poticaj da nastavi i dalje učiti matematiku te potvrda da se isplati vježbati i truditi.

»Od početka školske godine sam išla na dodatne sate iz matematike i iza ovoga rezultata stoji puno rada. Puno mi znači ovaj uspjeh.«

Matea ide na natjecanja iz matematike od trećeg razreda, a od četvrtog redovito osvaja nagrade. Da je imala bod više, plasirala bi se i na državno. Osim matematike, Matea je ove godine išla i na

natjecanje iz fizike, a iz biologije je također osvojila prvo mjesto na općinskom natjecanju, dok je okružno sutra, 22. travnja.

Zapažene rezultate na općinskom i plasman na okružno natjecanje od trećeg razreda ostvaruje i Tavankućanin **Ivan Skenderović**, učenik sedmog razreda OŠ *Matija Gubec*. Osim što se u *Gupcu* najbolji rezultat na natjecanju već godinama ostvaruje iz hrvatskoga odjela, ove godine je također učenik hrvatskoga odjela **Nikola Vujić** bio najbolji na natjecanju *Misliša* na razini škole.

Nastavnik **Zoran Đereg** kaže da priprave za natjecanja kreću od desetog mjeseca, kontinuirano jednom tjedno, a inteziviraju se početkom siječnja:

»U siječnju i veljači pripreme su gotovo svakodnevno. Samo tako možemo doći do rezultata.«

Đereg predaje matematiku 12. godinu i radi paralelno i u srpskim i u hrvatskim odjelima, te kaže da je u hrvatskim odjelima ozračje ugodnije i da su po pravilu djeca više zainteresirana za rad:

»Dugo predajem matematiku. U početku sam radio samo na srpskom jeziku, a sad predajem i na hrvatskom. Znam kakvo je ozračje i u srpskim i u hrvatskim odjelima i uvijek je rapoloženje za rad u hrvatskim odjelima bolje. Manji broj učenika je u odjelima, ugodnija je atmosfera i djeca su više zainteresirana za nastavni sadržaj.«

Kengur bez granica

Na natjecanju *Kengur bez granica* ove godine kada se gleda uspjeh na svim nastavnim jezicima u svakom razredu je na prvom mjestu bio učenik iz hrvatskoga odjela. Na državnoj razini pohvalu za postignut uspjeh dobilo je pet učenika hrvatskih odjela: Iz *Ivana Milutinovića* **Andrija Ivanković** – 1. razred, dok je iz *Matka Vukovića* pohvalu dobila **Ines Vojnić** – prvi razred, **Lea Vojnić** – treći razred i **Petar Pećerić** i **Lucia Mamužić** – peti razred.

»Imamo izvanredne rezultate i na *Kenguru*. Vrlo je rijetko da netko osvoji neko mjesto ili pohvalu jer je jako velika konkurencija, a mi ove godine imamo čak pet pohvaljenih učenika«, kaže Tumbas uz napomenu da su ovi rezultati postignuti usprkos tomu što su djeca polagala test na srpskom jeziku, a ne na hrvatskome:

»I pored toga što je test bio na srpskom jeziku, što su im neki pojmovi bili strani, pogotovo najmlađima, oni su ostvarili dobre rezultate.«

OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta i OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina ne sudjeluju na natjecanju *Kengur bez granica*, već na *Misliši*, ali ove godine nisu dobili pohvale.

Iako su hrvatski odjeli u gimnaziji opći smjer, učenici nerijetko sudjeluju i na natjecanjima iz matematike. Kako za osnovne, tako je i za srednje škole značajno natjecanje koje organizira Društvo matematičara iz Srbije i *Kengur bez granica*.

Nastavnica matematike hrvatskih odjela u gimnaziji **Jelena Piuković** kao najuspješnijeg matematičara ističe maturanta **Hrvoja Benčika** koji je svake godine sudjelovao na ovim natjecanjima i imao lijepe rezultate na okružnoj razini natjecanja za srednje škole.

Kako kaže Piuković, učenici hrvatskih odjela pokazuju lijepe i zapažene rezultate i na natjecanju *Kengur*.

Svake godine gimnazija organizira natjecanje iz matematike i fizike u povodu Dana broja *pi*.

»Učenici hrvatskih odjela također sudjeluju na školskom natjecanju povodom Dana broja *pi*. Tom prigodom formiraju se ekipe po pet učenika koji rješavaju zadatke. Lijepo je vidjeti kako s učenicima prirodno-matematičkog smjera rješavaju ne baš tako lagane zadatke. Pohvalila bih učenike koji vole natjecanja, timski rad, zanimljive i logične zadatke«, rekla je Piuković.

Kvalitetna nastava

Jasna Vojnić iz Hrvatskog nacionalnog vijeća i koordinatorica tima za izradu *Strategije obrazovanja na hrvatskome jeziku u Republici Srbiji* usvojene prošle godine potvrdila je veliki uspjeh učenika hrvatskih odjela na natjecanjima iz raznih područja, ali i iznijela planove i potrebu za sumiranje ovih uspjeha.

»Postojala je ideja, ali nažalost nismo uspjeli napraviti jedan sveobuhvatni bilten postignuća svih ovih 15 godina. Imamo podatke unazad pet-šest godina gdje je jasan trend visokih plasmana djece iz hrvatskih odjela. Ove godine npr. na *Kengur* natjecanju iz matematike, kada se gleda uspjeh na svim nastavnim jezicima, u svakom razredu je na prvom mjestu bio učenik iz hrvatskog odjela. Prošle godine također je u natjecanju iz englekog jezika na prvom mjestu bio učenik iz hrvatskog odjela, a iza njega učenik iz bilingvalnog, srpsko-engleskog odjela. Brojni su ovakvi primjeri, no svakako nam je u planu sumirati sve uspjehe u desetogodišnjem biltenu«, rekla je Vojnić podsjećajući da HNV svake godine organizira promociju najuspješnijih učenika »kako bi se svi skupa radovali postignutim uspjesima, iskazali ponos i zahvalu za uloženi trud, a kako mentori najčešće ostanu u sjeni, ove godine planiramo i njih nagraditi.«

Prilikom izrade *Strategije* provedeno je ispitivanje koliko su učenici zadovoljni nastavom na hrvatskome jeziku. Učenici su kao najbolje iz nastave na hrvatskom jeziku navodili na prvom mjestu studijska putovanja kojih zahvaljujući Hrvatskoj ima u znatnom broju, a na drugom mjestu su bila natjecanja.

»Veliko zadovoljstvo koje proizilazi iz natjecanja samo govori o tome da veliki postotak učenika natjecajući se i doživljavaju uspjeh. Generalno gledajući, zadovoljstvo učenika i roditelja nastavom je veliko. Ono što je za nas važno jest da uz dobre temelje i ono što je percipirano kao dobro, svakodnevno činimo nove korake – otklanjamo nedostatke, usavršavamo postojeće i uz sve to imamo jasnu viziju koja nas vodi naprijed«, istaknula je Vojnić.

J. Dulić Bako

Kvaliteta se prepoznaje

»Jeste li znali da u *Zari* nemate nikakve kartice pogodnosti i da niti ne planiraju uvesti, a veliki broj ljudi se odlučuje za kupovini ondje usprkos cijeni i nepostojanju povlastica. Svi ovi učenici koji se prepisuju iz drugih odjela u hrvatske, a svake godine ih je sve više, upravo su dokaz kako roditelji i učenici prepoznaju kvalitetu. Uspjesi su samo jedna od vidljivijih posljedica rada na visokoj razini kvalitete u ovim odjelima«, rekla je Vojnić.

Marina Balažev, koordinatorica nastave na hrvatskom u Srbiji

HRVATSKA je spremna POMOĆI

U Somboru je od ovog polugođa pokrenuta nastava na hrvatskom i to u formi slobodne nastave koja se ne odvija u redovitom školskom sustavu već pri HKUD-u *Vladimir Nazor*. U nastavu je uključeno šestoro učenika. Satove koji se održavaju jednom tjedno drže profesori hrvatskog jezika iz Hrvatske, koje je angažiralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Koordinatorica nastave na hrvatskom jeziku u Srbiji je profesorica **Marina Balažev**.

Kada kažemo koordinatorica nastave na hrvatskom jeziku u Srbiji što to znači?

U Srbiji od 2002. godine postoji nastava na hrvatskom jeziku. To je jedno od vrlo značajnih manjinskih prava koje je ostvareno i koje treba dalje čuvati. Kada je u pitanju predmet hrvatski jezik, treba reći da u Srbiji nema katedre za hrvatski, pa ni profesora hrvatskog jezika, te stoga Hrvatska pomaže tako što u Srbiju šalje profesore hrvatskog jezika. Jedan od tih profesora sam i ja. Ima nas ukupno četvero i uključeni smo u nastavu u redovitom sustavu obrazovanja. U školama u kojima je hrvatski jezik kao nastavni predmet materinji jezik mi ga predajemo. U pitanju je nekoliko osnovnih i dvije srednje škole: to su Gimnazija *Svetozar Marković* i Politehnička škola u Subotici. Osim te nastave na hrvatskom postoji i izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i manji dio te nastave drže i profesori iz Hrvatske, ali primarna nam je redovita nastava na hrvatskom.

U Somboru imamo i primjer nastave hrvatskog izvan obrazovnog sustava. Znači li to da izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture ne mora biti vezan za neku školu?

Izvrsno jeste kada je ovaj izborni predmet vezan uz neku školu, ali dok se ne zadovolje svi kriteriji i uvjeti jedan od izvrsnih načina je da se nastava počne odvijati recimo pri nekom kulturno-umjetničkom društvu kao što je to sada slučaj u Somboru. Ne mora to biti samo KUD, može župni ured ili nešto slično. I kada je u pitanju hrvatska nastava u inozemstvu, to je uobičajeno.

Koliko se takva nastava razlikuje od one koja se održava u okvirima redovitog obrazovnog sustava?

Ako je u pitanju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, onda se neće puno razlikovati kako ćemo ga predavati na satu u školi ili u jednom neformalnom okruženju. Osim po samom okruženju. Veća je sloboda oko izbora toga što će se učiti, veća je mogućnost dogovora s djecom, izmjena plana i programa. Cilj nam je da ono što djecu učimo bude što približnije njihovim interesiranjima.

Je li Sombor jedino mjesto gdje je na ovakav način organizirana nastava hrvatskog?

Trenutačno je ovo prvi primjer ovakve nastave. Svi ostali oblici nastave hrvatskog jezika su unutar neke škole. Sličnih primjera kao u Somboru ima u Srijemu, ali to ne vode i nastavu ne drže učitelji Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH.

Koliko je za Ministarstvo značajan ovakav način pomoći i koliko je Hrvatska spremna pomoći tamo gdje se čine početni koraci, kao što je to slučaj u Somboru?

Imam pet godina iskustva u nastavi na hrvatskom i mogu reći da je Hrvatska zaista spremna pomoći. Pomagala je i 2002. godine, na samim počecima uvođenja nastave na hrvatskom u obrazovni sustav u Srbiji. U Vojvodinu Hrvatska redovito šalje svoje učitelje, profesore, a kada se pojavi potreba za većim brojem, Hrvatska spremno i povećava broj uposlenika Ministarstva obrazovanja koje raspoređuje u Srbiju.

Što je prepreka da u Somboru, u kome zajedno s okolnim selima živi više od 7.000 Hrvata, nema niti izbornog predmeta u školama niti ima većih interesa za ovaj oblik slobodne nastave?

Detalje, ni način života u Somboru ne poznajem dovoljno da bih to mogla komentirati. Znam da u Monoštoru postoji izborni predmet hrvatski s elementima nacionalne kulture i da se uvijek stotinjak đaka opredijeli za to. To što ovdje za početak imamo samo šestoro učenika ne smatram nikakvom preprekom. Kada se počinje nešto, u početku je uvijek tako. Idemo polako, korak po korak, i vjerujem da će učenici dolaziti. Ukoliko bude dovoljan broj učenika i ukoliko se poklopi da su iz iste škole, onda postoji mogućnost da nastavu prebacimo i u školu.

Kakva je suradnja s našim nastavnicima koji su uključeni u nastavu na hrvatskom?

Suradnja zaiste jeste dobra. Kada nam se obraćaju za pomoć, uglavnom je to vezano za gramatiku, odnosno pravopis. S obzirom na to da znamo da nije lako predavati na jednom standardnom jeziku, koji je drugačiji od jezika na kom smo završili školovanje uz pomoć Ministarstva znanosti i obrazovanja Hrvatske nastojimo i tu pomoći, i to tako što Ministarstvo svake godine dodjeljuje određena sredstva koja možemo iskoristiti za organiziranje stručnih seminara.

Zlata Vasiljević

Globalni trendovi u proizvodnji kukuruza

CIJENA – DIKTAT svjetskog tržišta

Ovog proljeća poljoprivrednici u Srbiji zasijat će oko milijun hektara kukuruza. To je nešto manje u odnosu na sjetvu 2016. godine, ali ipak kukuruz nema konkurenciju, i dalje je najdominantnija ratarska kultura. Poljoprivrednici ga siju iz dva važna razloga. Prvi je što ga koriste kao silažu, ili kao zrno u ishrani stoke, a drugi što ga svako obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo može skladištiti i prodati onda kada je cijena dobra ili kada je potreban novac. Koliko će taj kukuruz iz čardaka poljoprivrednika, recimo s nekog salaša u okolici Sombora, biti plaćen ovisi o tome je li u Brazilu bilo suše, o političkim odlukama u Argentini, o tome hoće li Kina uvoziti kukuruz, ali i od proizvodnje etanola u SAD-u. Tako je, jer je i Srbija, kao i druge zemlje, dio jednog globalnog tržišta na kome cijena ovisi od ponude i tražnje. O tome su u Poljoprivrednoj stručnoj službi Sombor govorili stručnjaci iz Francuske.

U Europi 27, 5 milijuna hektara

Kukuruz se u Europi sije na više od 27,5 milijuna hektara, a to tržište može se podijeliti na tri cjeline. Takozvane stare članice Europske unije kukuruz siju na 8,5 milijuna hektara, zemlje centralne Europe na 6,5 milijuna, a dio Europe koji je izvan EU na 12, 5 milijuna hektara. Među ovim trećim zemljama Europe izdvajaju se Rusija, Ukrajina, Moldavija i Srbija koje kukuruz gaje na 11,5 milijun hektara.

»Kada govorimo o zapadnom djelu EU, 58 posto njihove proizvodnje odlazi na silažu, a 20 procenata na proizvodnju etanola. Centralna Europa sije oko 6,5 miljuna hektara i najveći dio te proizvodnje je merkantilni kukuruz. U svim ovim zemljama na oko 80 posto površina zasijano je sjeme visoke kvalitete, ali s druge strane u Rumunjskoj je 2014. godine zasijano čak 1,3 milijuna hektara sjemena koje nije hibridnog podrijetla«, kazao je **Thibaud Deschamps** iz francuskog instituta *Du Vegetal*.

Udruge proizvođača kukuruza i sirka.

Kao značajni europski proizvođači kukuruza izdvajaju se Rusija i Ukrajina, koje svake godine povećavaju površine pod kukuruzom koje sada dostižu 10 milijuna hektara. Stručnjaci iz Francuske procjenjuju da će se u godinama koje dolaze sve više upotrebljavati sjeme novijih generacija, što će pridonijeti i povećanju prinosa. No, nove članice EU u uporabi sjemena visoke genetike još zaostaju za takozvanim starim članicama EU. U tim zemljema udio visoke genetike je 94 posto, u Rusiji 40, dok je u Srbiji 55 posto. Za ovu sjetvenu kampanju svjetska proizvodnja kukuruza bit će veća od milijardu tona, ali i potrošnja će premašti milijardu tona.

»Od 2005. godine raste i svjetska proizvodnja i potrošnja. Naravno, tu su i svjetske zalihe koje iznose 200 milijuna tona, a polovina tih količina je u Kini. Isto tako, ove godine velike su i zalihe pšenice, koja se koristi kao zamjenu za kukuruz, što sve utječe na cijenu kukuruza«, kazao je Deschamps.

U svim zemljama velikim proizvođačima kukuruza raste proizvodnja ukoliko se 2015/16. poredi s proizvodnom 2016/17. godinom, a prije svega u Rusiji, Ukrajini i SAD-u. Samo u SAD-u proizvodnja kukuruza za godinu dana povećana je za skoro 400 milijuna tona.

Francuska lider

Sjemenski kukuruz u svijetu se gaji na 262.000 hektara, a u Europi je to 174.000 hektara. Svjetski lider je Francuska koja sjemenski kukuruz gaji na 80.000 hektara, s trendom daljeg rasta. Francuska je i prvi svjetski izvoznik sjemenskog kukuruza. U toj zemlji proizvodi se oko 1.800 hibrida, a stručnjaci su postigli da klijavost tog sjemena bude usporedbe radi, u Mađarskoj, u kojoj se sjemenski kukuruz gaji na 42.000 hektara prizvodi se 200 hibrida.

Proizvodnja u Srbiji

Srbija je prošle godine proizvela šest milijuna tona kukuruza. Procjene su da će ove godine to biti 7,5 milijuna tona i da će 2,5 milijuna tona biti namijenjeno izvozu. Izvoz iz Srbije prošle godine činio je 3,5 posto izvoza na europsko tržište, a ove godine taj postotak bit će oko pet.

Dvije žetve

U Južnoj Americi obavljaju se dvije žetve kukuruza u sezoni. Kukuruz iz prve žetve koristi se za domaće potrebe, a proizvodnja iz druge žetve ide u izvoz.

U Europi se godišnje sije 27,5 milijuna hektara kukuruza * Svjetsku cijenu diktiraju Argentina, Brazil, SAD i Kina

Od Brazila, preko Kine do Srbije

Ali na trendove u svjetskoj proizvodnji kukuruza značajan utjecaj ima i proizvodnja na južnoj hemisferi, prije svega u Brazilu. O bilancama te proizvodnje ne može se još sa sigurnoću govoriti, jer će berba početi u srpnju, a u Argentini je berba na samom početku.

»Iako kukuruz u Južnoj Americi još nije skinut s njiva, već se sada može reći da će ove godine ta regija dati značajni dio svjetske proizvodnje kukuruza. Prije svega, površine u Argentini povećane su zahvaljujući Vladinim mjerama za 30 procenata. Kada kažem Vladinim mjerama, mislim na skidanje takse na izvoz kukuruza, koja je iznosila oko 20 posto cijene kukuruza. To je potaknulo poljoprivrednike da povećaju sjetvene površine. Proizvodnja u Brazilu ove godine bit će veća, jer su klimatski uvjeti ove sezone povoljni za proizvodnju kukuruza. U ove dvije zemlje očekuje se proizvodnja od 129 milijuna tona kukuruza, što je za 30 posto više nego sezonu prije, a rast proizvodnje premašio je svaka očekivanja onih koji se bave tržištem kukuruza«, kaže Deschamps. Sva ta kretanja, kako na sjevernoj tako i na južnoj hemisferi utječu na svjetsku cijenu kukuruza. Ali cijena ovisi ne samo od proizvodnje već i od tražnje za kukuruzom na tržištu, a jedan od faktora te tražnje je proizvodnja etanola u SAD-u.

»Ali rezerve etanola u USA su povećane, jer je smanjen izvoz u Kinu, što će biti ograničavajući faktor u daljem rastu svjetske proizvodnje kukuruza, a odrazit će se i na cijenu. Kina je uvoz etanola smanjila, jer su za pet do 30 posto povećane takse za uvoz etanola. Koliko je svjetsko tržište povezano ilustrira i primjer Irana koji je kukuruz uvozio iz Brazila. Zbog loših klimatskih uvjeta Brazil prošle godine nije imao dovoljno kukuruza, pa se Iran okrenuo uvozu iz Ukrajine. Hoće li se oni vratiti Brazilu ili će kukuruz i dalje kupovati u Ukrajini? To je primjer kako događanja u proizvodnji na južnoj hemisferi utječu na proizvodnju u Europi«, kazala je **Céline Vidal** iz francuske Udruge proizvođača kukuruza i sirka.

Trenutačna cijena kukuruza na svjetskim burzama je od 150 do 160 eura po toni i s obzirom na očekivani rast proizvodnje ne očekuje se porast cijene kukuruza, pa se većim cijenama ne mogu nadati ni domaći poljoprivrednici. Cijena kukuruza opet povlači za sobom cijenu stoke, te tako u konačnici događanja na poljima Brazila ili Argentine utječu i na to koliko će u našim oborima biti tovljenika.

Zlata Vasiljević

Aleksandra Prćić, doktorica znanosti

UDALJAVANJE od vlastite tradicije

Najveći razlog slabog upisa u hrvatskojezične odjele je zapravo činjenica da su se ovdašnji bunjevački Hrvati udaljili od vlastite tradicije i kulture matične države i da ne pridaju puno značaja nacionalnom identitetu * Dijelom je razlog tome činjenica da su Hrvati u Srbiji stigmatizirani pa je etnomimikrija zapravo način stvaranja boljeg položaja u javnosti

Aleksandra Prćić iz Subotice nedavno je doktorirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu – Odsjeku za Etnologiju i kulturnu antropologiju, obranivši rad na, za pripadnike ovdašnje hrvatske zajednice, posve zanimljivu temu – *Hrvatska manjina u Srbiji i školovanje na hrvatskom jeziku*. Doktorsku radnju je radila pod mentorstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**.

Doktorski studij upisala je 2012. godine kao stipendistica Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. Za potrebe doktorskog rada, u razdoblju od 2013. do 2016. godine, provela je istraživanje u Subotici, Tavankutu i Đurđinu.

Na početku, kažite nam više o samoj temi rada, koja je veoma aktualna kada je riječ o Hrvatima u Srbiji. Zašto ste odabrali ovu temu?

Kako sam godinama radila u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, bila sam svjedokom početaka i razvitka školovanja na hrvatskom jeziku u Vojvodini. Ono što sam uočila je iznimno slab odziv roditelja na upis djece u hrvatskojezične odjele. Kada sam počela temeljitije propitivati ovu temu, saznala sam da prema gruboj procjeni ravnatelja škola svega jedna trećina roditelja koji su se po nacionalnosti izjasnili Hrvatima upisuje djecu u hrvatskojezične odjele, dok druge dvije trećine djecu upisuju u mješovite odjele u kojima se nastava odvija na srpskom standardnom jeziku. To je bio izravni poticaj za istraživanje, a jedan od ciljeva je bio propitati način na koji bunjevački Hrvati razmišljaju o važnosti obrazovanja na materinskom jeziku u cilju očuvanja nacionalnog identiteta. Rad sam temeljila na antropološkoj teoriji etniciteta **Frederika Bartha** koja govori da razlikovanje u kulturnim karakteristikama između ljudskih grupa nije posljedica njihove izoliranosti nego njihove interakcije, te smatra da u razvitku etničkog identiteta ljudi primarnu ulogu imaju obitelj, zajed-

nica i država. S tim u vezi, analizirala sam aktere koji sudjeluju u kreiranju manjinskog obrazovanja od država – Srbije i Hrvatske, preko Hrvatskog nacionalnog vijeća kao krovne institucije Hrvata u Srbiji koja je, među ostalim, zadužena za obrazovanje hrvatske manjine, škola do obitelji. Rad se sastoji iz dva dijela. U prvom dijelu rada analizirala sam državne prosvjetne politike involviranih država od 1868. godine kada je obrazovanje postalo obvezno na ovim prostorima do danas i način na koji su prosvjetne politike utjecale na raslojavanje nacionalnog identiteta Bunjevaca-Hrvata u Bačkoj. U drugom dijelu rada sam analizirala dinamiku odnosa aktera u kreiranju obrazovanja Hrvata u Srbiji, te sam se posebno osvrnula na dva markantna čimbenika identiteta – jezik i vjeru.

Istraživanje za potrebe doktorskoga rada proveli ste u Subotici, Tavankutu i Đurđinu. Tko su Vam bili sugovornici i zašto?

Moj rad se bavio propitivanjem identiteta kroz prizmu obrazovanja, a odnosio se samo na bunjevačku subetničku skupinu, preciznije one Bunjevce koji sebe smatraju Hrvatima. Rad sam prostorno ograničila na Suboticu, Tavankut i Đurđin iz dva razloga. Prvi je taj što bunjevački Hrvati žive u najvećem broju na navedenom teritoriju, a drugi razlog bio je taj što je jedino u ova tri naselja obrazovanje na hrvatskom jeziku organizirano prema A modelu. Razgovarala sam sa šezdeset šestero kazivača: najveći broj bili su roditelji djece upisane u hrvatskojezične odjele. Nekolicina su bili roditelji koji su po nacionalnosti Hrvati ali su djecu upisali u mješovite odjele, zatim učitelji, nastavnici, ravnatelji škola, vjeroučitelji, svećenici, časne sestre, istaknuti članovi hrvatske zajednice, članovi Hrvatskog i Mađarskog nacionalnog vijeća. Kazivači su, svatko iz svoje perspektive, procjenjivali važnost obrazovanja uopće i manjinskog obrazovanja, probleme vezane za školovanje njihove djece, odnos prema vjeri, materinskom jeziku i stanju u društvu. Kazivanja iz različitih perspektiva omogućila su mi jasniji uvid u problematiku manjinskog obrazovanja na svim razinama.

Prema podacima do kojih ste u istraživanju došli koji su razlozi *za*, a koji *protiv* upisa u hrvatske odjele?

Kao što sam ranije rekla, obrazovanje hrvatske manjine u Srbiji na hrvatskom jeziku zahtijeva dobru koordinaciju svih aktera u organiziranju obrazovanja. Nažalost, na svim razinama postoje problemi i dosta nedovršenog posla što roditelji vide. Međutim, najveći problem je zapravo činjenica da su se ovdašnji bunjevački Hrvati udaljili od vlastite tradicije i kulture matične države i da ne pridaju puno značaja nacionalnom identitetu. Dijelom je razlog tome činjenica da su Hrvati u Srbiji stigmatizirani pa je etnomimikrija zapravo način stvaranja boljeg položaja u javnosti. Razlog udaljavanja od vlastite kulture dijelom leži u utjecaju globalizacije kada dolazi do miješanja kultura i usvajanja nekih zajedničkih vrijednosti. Činjenica je da današnji roditelji ne razmišljaju puno o značaju manjinskog obrazovanja u očuvanju nacionalnog identiteta djece. Ono što je zajedničko svim roditeljima koji su djecu upisali u hrvatskojezične odjele je da ti roditelji djecu od malena uče poštivanju tradicijske kulture, da imaju izraženo samopoštovanje ali u isto vrijeme poštuju druge, da su praktični vjernici, te da ovakav vid školovanja doživljavaju kao logični nastavak obiteljskog odgoja. Značaj obitelji u izgradnji etničkog i nacionalnog identiteta djeteta je veliki. Istraživanja su dokazala kako usvajanje znanja o etničkoj grupi i kreiranje odnosa posvećenosti etničkoj grupi kod pojedinca stvaraju osjećaj sigurnosti, pripadanja i način na koji se može obraniti od negativnih stavova okoline. U konačnici, treba biti svjestan da opstaju samo oni narodi koji su svjesni važnosti obrazovanja u očuvanju vlastite kulture, te su sposobni istu prenijeti na mlađe naraštaje. Oni drugi, pak, osuđeni su na propast.

Vaš rad se bavi i poviješću; polazite od 1868. godine, kada je obrazovanje u Ugarskoj, u kojoj tada ovdašnja hrvatska zajednica živi, postalo obvezno. Jedan od Vaših zaključaka u tom kontekstu je da su sve obrazovne politike spram ovdašnjih bunjevačkih Hrvata, kako navodite, bile asimilacijske i usmjerene na zakidanje onih kulturnih elemenata koje je ta zajednica u tom trenutku smatrala najvažnijima. Kažite nam više o toj temi...

Treba biti svjestan da opstaju samo oni narodi koji su svjesni važnosti obrazovanja u očuvanju vlastite kulture, te su sposobni istu prenijeti na mlađe naraštaje. Oni drugi, pak, osuđeni su na propast.

Države su odavno prepoznale obrazovni sustav kao oruđe putem kojeg se stvaraju društveno poželjne osobe. Do 1868. godine škole su bile organizirane od strane crkve, a *Aktom o javnom obrazovanju* u Ugarskoj je prvi put organizaciju obrazovanja u potpunosti preuzela država. Taj prvi školski sustav bio je progresivan za svoje vrijeme, jer je predviđao obrazovanje na materinskom jeziku za sve narode koji su živjeli u sastavu Ugarske. Međutim, ubrzo je pod utjecajem mađarskog nacionalnog pokreta takva mogućnost nestala, a državni jezik postao je mađarski. Glavna borba tadašnje bunjevačke inteligencije bila je usmjerena na ostvarenje prava na učenje na materinskom jeziku. Također, treba napomenuti kako Bunjevci nisu rado išli u školu i vrlo mali postotak je nastavljao školu nakon četiri obvezna razreda osnovne škole. U doba nakon Prvog svjetskog rata, u Kraljevini SHS, Bunjevce se nastojalo asimilirati protjerivanjem katoličkih simbola i vjeronauka iz škole, te nametanjem ćirilice i ekavice. U razdoblju nakon Drugog svjetskog rata do 1954. godine postojala je mogućnost školovanja na hrvatskom jeziku, ali u socijalističkom razdoblju nije bilo popularno isticanje nacionalnih simbola, a školski sadržaji su se uglavnom bavili tekovinama narodno-oslobodilačke borbe. Crkva je u ovom razdoblju marginalizirana, a kako je većina tradicijskih običaja ovdašnjih Hrvata vezana uz crkvu ljudi su se postupno udaljili od crkve i religije, pa tako i od vlastite tradicije. U doba **Miloševićevog** režima Hrvati nisu imali status manjine, pa samim time niti mogućnost učenja na hrvatskom jeziku i o vlastitoj kulturi. Suprotno tome, bili su stigmatizirani i stavljani u negativan kontekst putem školskih sadržaja. Tek 2000. godine, nakon demokratskih promjena stvorila se mogućnost za organiziranje školovanja na hrvatskom jeziku, a koje je zahtijevalo ispunjenje osnovnih preduvjeta, a to su izrada planova i programa rada, osiguranje udžbenika i nastavničkog kadra.

Krajem prošle godine donijeta je Strategija obrazovanja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji za razdoblje 2017. – 2021. Koja su Vaša zapažanja kada je riječ o tome dokumentu?

Bila sam na jednoj od prezentacija Strategije i moram primijetiti da su ciljevi strategije prilično ambiciozni. Tu mislim prije svega na plan o ustroju suvremeno opremljenog školskog centra. Također, Strategija se temelji na pretpostavci da su ovdašnji Hrvati nacionalno osviješteni, a da su glavni problemi obrazovanja hrvatske manjine u Vojvodini tehničke prirode, primjerice nedostatak udžbenika na hrvatskom standardnom jeziku. Veliki napori se ulažu u prijevode udžbenika, a zanemaruje se činjenica da iako prevedeni na hrvatski jezik, isti udžbenici ne nude ništa od nacionalnog sadržaja. Ako je cilj manjinskog obrazovanja očuvanje nacionalnog identiteta, treba imati na umu da se pozitivan stav prema etničkom i nacionalnom identitetu može usvojiti i tijekom školovanja kroz školske sadržaje. Naime, kroz sadržaje koji se nude, pojedinac sam procjenjuje kulturu naroda kojem pripada te istu internalizira ili odbacuje. Radi toga od iznimne bi važnosti bilo što prije izraditi dodatke za predmete od nacionalnog značaja za više razrede osnovne škole i srednju školu (povijest, geografiju, te glazbeni i likovni odgoj). Također, složila bih se s onima koji su na raspravi o prijedlogu Strategije sugerirali kako je neophodno u ciljeve uvrstiti i obrazovanje odraslih, odnosno rad s roditeljima. Motiviranje roditelja na sudjelovanje u radionicama koje bi se bavile tradicijskom kulturom i kulturom matične države vjerojatno bi neke ponukalo na upis djece u hrvatskojezične odjele. Ukoliko se sustavno ne bude radilo s roditeljima i mladima, neće biti djece koja će napuniti školski centar.

Nakon doktorata, koji su Vam daljnji akademski planovi?

Moja interesiranja su raznolika. Pripremam jedno istraživanje vezano uz tradicijsku kulturu, ali plan mi je baviti se i nekim drugim antropološkim temama kao što su primjerice odnosi ljudi i životinja. Kako nemam stalno zaposlenje, u budućnosti namjeravam konkurirati na različite natječaje, a prioriteti će se nametnuti u ovisnosti od sredstava koje ću dobiti za pojedine projekte. Ovim putem želim zahvaliti svim kazivačima na vremenu koje su izdvojili za moje istraživanje i odati priznanje učiteljicama, nastavnicama, profesorima i ravnateljima zahvaljujući čijem entuzijazmu i upornom radu obrazovanje na hrvatskom jeziku slovi za posebno uspješno u školama u kojima postoji.

Davor Bašić Palković

Željko Šeremešić, član IO HNV–a zadužen za informiranje

INERTNOST JE i u samoj zajednici

Novi član IO HNV-a zadužen za informiranje je **Željko Šeremešić** iz Monoštora, koji je tu dužnost preuzeo od **Ivana Ušumovića**, koji je postavljen za ravnatelja NIU *Hrvatska riječ*. Sa Šeremešićem smo razgovarali o informiranju na hrvatskom jeziku u Srbiji.

Dužnost člana HNV-a zaduženog za informiranje preuzeli ste nedavno. Što će biti Vaša zadaća u ovoj ulozi?

Tek sam nedavno izabran i tek mi predstoji detaljno upoznavanje s mojim budućim angažiranjima, mogućnostima i aktivnostima vezanim za informiranje u našoj zajednici.

Kakva je Vaša ocjena, ima li dovoljno prostora i mogućnosti da se vidi i čuje o tome kako i što rade hrvatske udruge, kako žive i što rade obični ljudi?

Ovo što ću kazati odnosi se prije svega na to koliko se prate događanja u Monoštoru, Beregu i Somboru. Što se tiče *Hrvatske riječi*, mislim da tu imamo dobru suradnju i da se uvijek isprate sve aktivnosti udruga i događanja u ovim mjestima. Općenito nikada se ne može biti u potpunosti zadovoljan, ali spram reda veličine naše zajednice, spram onoga što nam financijska situacija i država omogućava, recimo da je, relativno, moguće saznati o događanjima u hrvatskoj zajednici i stavovima političkih predstavnika naše zajednice o političkim ili društvenim događanjima. Opet kažem, govorim o ovom našem području Gornjeg Podunavlja, a naši izvori informiranja su *Hrvatska riječ*, drugi program RTV Vojvodine, program na hrvatskom jeziku, radijska emisija na hrvatskom jeziku koja se emitira na lokalnoj radio postaji u Somboru i list *Miroljub*. Koliko je to dovoljno? Mislim da nije, ali u sadašnoj situaciji ipak se mogu saznati one najbitnije informacije. S druge strane postoji i inertnost u samoj zajednici koja, da tako kažem, ne nudi informacije, jer misle da to nije zanimljivo za objavljivanje. Moje stajalište je da je zanimljiv i svaki pojedinac koji se trudi održati neki svoj integritet. Nebitno je li vjerski, nacionalni... treba ga predstaviti u medijima.

Spomenuli smo RTV Vojvodine. Trenutačno se dnevno emitira desetominutni program na hrvatskom jeziku i tijekom tjedna tri emisije: *Paleta*, *Izvravno* i *Svjetionik*. Je li to dovoljno?

Deset minuta, koliko traje dnevni program na hrvatskom jeziku, je malo, jer se u tom programu emitiraju i informacije iz politike, gospodarstva, svijeta... Dakle, sve ono što je običnom čovjeku možda i nezanimljivo, jer je nešto slično, možda u drugačijoj formi, već čuo i vidio u nekim drugim emisijama ili na drugim medijima. Možda fali neka specijalizirana emisija koja bi se bavila recimo gospodarstvom, ili samo radom kulturnih udruga, ili recimo emisija koja bi se bavila obrazovanjem na hrvatskom gdje bi se pojasnilo koji je značaj obrazovanja na hrvatskom, koliko će to pridonijeti boljitku same zajednice.

Uvijek postoji dilema koliko prostora u manjinskim medijima dati globalnim vijestima, a koje indirektno utječu i na samu manjinsku zajednica, a koliko prostora ostaviti za događanja u samoj manjinskoj zajednici.

Mislim da je ta procjena stvar umijeća glavnog i odgovornog urednika ili urednika koji sklapa neku emisiju. Još jednom ću kazati da moje razmišljanje ide u pravcu pripreme specijaliziranih emisija o recimo našim uspješnim gospodarstvenicima ili članovima naše zajednica koji su uspješni u nekim svojim drugim poslovima koje rade, bilo da je to rad u kulturnim udrugama ili što drugo.

A što je s ostalim medijima? Kada je netko iz medija koji nisu *Hrvatska riječ*, ili neki drugi medij koji pogram emitira na hrvatskom, došao u Monoštor da bi zabilježio priču o udruzi, tome što ona radi, priču o šokačkoj nošnji, govoru?

Očito da mi nismo interesantni. Da li zato što nas je malo, da li zato što smo Hrvati, a Srbija s Hrvatskom ima odnose kakve ima, više negativne nego pozitivne, koji se protežu kroz povijest. S nama uvijek ide neki negativni predznak. Postoje tu vjerojatno i neki drugi razlozi i kada se sve zbroji situacija je takva kakva jest.

S druge strane, postoji interes medija iz Hrvatske za ovdašnje Hrvate. Kada govorimo o ovom prostoru Podunavlja, pa i Sombora, gledatelji s tih područja mogu pratiti programe *Osječke TV*, *Vinkovačke TV*, a te televizije emitiraju i priloge i emisije o Hrvatima s ove strane granice.

Na *Vinkovačkoj TV* jednom mjesečno emitira se emisija u kojoj gostuju naše hrvatske udruge i drugi članovi naše zajednice. Mislim da je to dobro, jer smo i za Hrvate u Hrvatskoj nepoznanica. Koliko nas ima, gdje nas ima, što i koliko radimo. Na *Osječkoj TV* također se mogu vidjeti prilozi o Hrvatima u Vojvodini. To je pozitivno i mislim da to svi podupiru.

Z.Vasiljević

Žednička ambulanta STARIJA OD STOLJEĆA

Pokušaji opisa povijesti Starog Žednika, nastalog na raskrižju putova Subotica – Petrovaradin i Čantavir – Bajmok, učinjeni su 1982. i 1983. godine. Mada tadašnji trud nije rezultirao knjigom, ipak je na dvadesetak stranica ostao zapis o bitnim podacima za kroniku ovog lijepog sela na 17 kilometara od Subotice. Istraživanje o staroj lokaciji sela, koje se u dalekoj prošlosti nalazilo još dalje, zapadno od Starog Žednika, na istočnoj strani doline Krivaje, ni do danas nije pokrenuto, mada kroničari i desetljećima ranije spominju ostatke ruševina crkve, pa i tragove naselja iz brončanog i sarmatskog razdoblja (**László Szekeres**: »Toponimi Subotice i njene okoline«, 1975).

U žedničkom zapisu prije tri i pol desetljeća (autori nisu navedeni), nekoliko je bitnih podataka o starim građevinama koje i danas postoje u selu. Jedna od njih je zdravstvena stanica na istom mjestu od izgradnje 1906. do danas. Zgrada je podignuta namjenski, za stan i ordinaciju liječnika, a financirao ju je grad Subotica. Prema istim podacima, ovdje je liječnik službeno postavljen i imenovan 1. siječnja 1907. godine, te je ova 2017. jubilarna – 110 godina od postojanja zdravstvene institucije u Starom Žedniku. Bilo je i boljih vremena: u usponu razvitka sela tu je bila stomatološka, pedijatrijska, zaštita žena i djelatnost opće medicine, koja je jedina još ostala. U selu postoji i ljekarna.

Stara fotografija preuzeta je iz knjige Ante Sekulića »Selo na raskrižju putova«.

K. K.

Treća strana medalje

Piše: Zsombor Szabó

INTEGRACIJA

Nesumnjivo je da je u posljednje dvije godine tema nazvana »migrantska kriza« stalna tema europskih, ali i vaneuropskih političara, bilo da daju pojedinačne izjave, bilo da se sastanu na raznim konferencijama, konzultacijama itd. To je stalna tema i pisanih i elektroničkih medija, neovisno od toga jesu li lijevo ili desno opredijeljeni. Pokušaji rješavanja ove krize rezultirali su i formiranjem novih pokreta ili partija u EU, koje mediji zajednički zovu i »antimigracijske«, a koji su na lokalnim i pokrajinskim izborima naglo osvojili priličan broj glasova birača koji se ne slažu s politikom njihove elite glede prihvaćanja »izbjeglih ljudi« koji su napustili svoji domovinu. Po svemu sudeći ova kriza donosi odlične profite onima koji se bave krijumčarenjem ljudi, a po nekim izvješćima i onim organizacijama koji iz »humanitarnih razloga« pomažu ovim ljudima, bilo u davanju (prije svega) pravnih savjeta, ali i dijeljenjem među njima razne vrste pomoći, odjeće, hrane ili medicinske njege. Najčešći argumenti pristaša primanja migranata su da u razvijenim članicama EU nedostaje radna snaga i zato ove ljude treba što prije integrirati u društvo kako bi postali korisni, jer ovako samo koštaju. Palo mi je na pamet nekoliko povijesnih integracija.

Kumani u Ugarskoj

Kumani (mađarski Kuni, ruski Poloveci,) su turski narod koji je živio na stepama od Volge do donjeg toka Dunava. Kumaniju je uništio tatarski napad 1223. godine. Dio Kumana, koji su stanovali zapadno od Dnjepra, 1227. godine su se pokrstili po latinskom ritualu i stavili su se pod zaštitu ugarskog kralja **Andrása II**. Papa je 1229. godine u južnoj Moldaviji, u mjestu Milko, osnovao biskupiju za potrebe Kumana. Istodobno je, tada još prestolonasljednik **Bela**, počeo upotrebljavati i titulu »kralj Kumanije«. Sljedeći tatarski napad 1237.-38. godine je uništio Kijevsku Rusiju nakon čega je dio poraženih kumanskih plemena pod vodstvom »kralja« **Kötönya** zatražio i dobio dozvolu od kralja Bele IV. da se naseli u Ugarsku. Formalno, bili su njegovi podanici. Slično se dogodilo mnogo kasnije prilikom raspada kolonijalnog sustava. Primjerice, mnogi Indijci i Pakistanci dobili su dozvolu useliti se u Veliku Britaniju kao bivši britanski građani. Kao i danas, i tada su mnogi bili protiv ovog naseljavanja. Kralj Bela IV je bezuspješno probao uvjeriti protivnike da su Kumani potrebni kao vojska (isto vrsta radne snage) u ratu protiv Tatara. Oligarsi, koji su se protivili naseljavanju Kumana, optužili su ih za izdaju i ubili njihovog vođu Kötönya s cijelom familijom. Kumani su se, saznavši za ovo ubojstvo, povukli preko Srijema u Bugarsku, usput iz osvete žareći i paleći sve na što su naišli. Tim potezom je Bela IV. izgubio vojsku na koju je računao.

Nastanak salaša

Poslije tatarskog (i kumanskog) pustošenja, južna i središnja Mađarska je ostala skoro pusta, bez ljudi. Bela IV. se odlučio na iznenadni potez: oko 1246. godine ponovno je pozvao Kumane iz Bugarske da se vrate, jer je imao potrebu za stanovnicima, ali i vojnicima. U znak pomirenja svoga sina nasljednika **Istvána** je oženio kumanskom princezom. Njihov sin, kralj **László IV.** (zvan i Kuman) je 1279. godine izdao *Kumanske zakone*, kako bi uredio odnos kraljevine i Kumana. Oba zakona su im nametnuli da se moraju pokrstiti. Primjerice, sačuvan je *Očenaš* na kumanskom jeziku. Bili su vojno organizirani, imali su status stalne vojske u kraljevoj službi i dobili su posjede (opustošenu zemlju). Dio propisa je bio tada neizvodljiv, npr. da napuste svoje šatre i presele se u kuće od čvrstog materijala. Srednjovjekovni pisari takav su oblik stanovanja opisali kao *kumanski salaši*, »niti selo, niti grad«. Smatram da su Kumani na neki način zaslužni za nastanak specifičnih nizijskih (stepskih) gradova okruženih salašima kao što su Subotica, Sombor itd., jer su zadržali polunomadski način držanja krupne stoke i salašarski život sve do XVI. stoljeća, do početka mađarsko-turskih ratova.

Novo naseljavanje

Nakon istjerivanja Turaka, zemlja je ponovo bila pusta. Ovog puta su Habzburzi »nabavili« nove vojnike s juga koji su sada bježali od Turaka. Naselili su ih uz granicu, formirajući Vojnu granicu, sa sličnim uvjetima koji su nekoć važili za Kumane: bili su slobodni, dobili su i posjede (istina pustare), ali su bili dužni ratovati za austrijsko carstvo. Pridošlo stanovništvo prihvatilo je i salašarski život, jer su vidjeli da je to korisno. Danas Kumani, nakon sedam stoljeća, govore mađarski, ali je živa tradicija o njihovom podrijetlu. Slično je i u našem gradu: stanovništvo također čuva svoje tradicije. Istina i oni pomalo zaboravljaju jezik predaka, ali tek je prošlo nešto više od četiri stoljeća. Onda se pitam što u EU podrazumijevaju pod integracijom? Da zaboravimo tko smo i odakle smo?!

Iz povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata (XXIII.)

Proslava 250. obljetnice doseljenja bunjevačkih Hrvata (3.)

U nastavku drugoga i glavnoga dana proslave »250. godišnjice dolaska jedne grupe Bunjevaca i preuzimanja vlasti u Subotici«, 15. kolovoza 1936., bilo je još nekoliko događaja.

Poslijepodnevna događanja

Narodno veselje za mlade organizirali su Katoličko divojačko društvo i Bunjevačko momačko kolo. Započelo je u 4 sata poslije podne na igralištu *Bačke* uz bogat glazbeni program. *Subotička Danica* opisuje: »Kada se spustio prvi ljetni sumrak igralište *Bačke* bilo je rasvijetljeno upravo čarobnim svijetlom. Veliki reflektori, crvene, bijele i plave žarulje raskošno su osvjetljivale sav prostor ogromnog igrališta. Narodno je veselje potrajalo sve do zore, privlačujući sve veći broj svečano raspoloženog svijeta. U divnoj zvjezdanoj ljetnjoj noći orile se naše hrvatske pjesme u slavu velikog dana, bratske sloge i ljubavi… A tihi je povjetarac, milujući vedra mladenačka čela, glasne žice bunjevačkih tambura i brezbrojne hrvatske zastave, nosio pozdrav beskrajnim našim ravnicama sa bijelim samotnim salašima javljajući veliku radost: probuđenu svijest bačkih Hrvata.«

Istoga poslijepodneva u prostorijama *Pučke kasine* otkrivena je u svečanoj dvorani slika u prirodnoj veličini biskupa **Ivana Antunovića**. Prigodni govor održao je **Mićo Skenderović**. Planirano je i postavljanje mramorne spomen ploče s uklesanim stihovima **Alekse Kokića** na gradskoj vijećnici, ali pošto to gradske vlasti nisu dozvolile, ploča je postavljena na zgradi Kasine. Vatreni i spontani govor tom prigodom održao je **Ive Prćić**, koji je »naglasio hrvatstvo Subotice i istaknuo nepravdu koja nam je nanesena još i prigodom ove proslave. Nakon svog lijepog govora skinio je s ploče veliku hrvatsku trobojnicu, kojom je bila pokrivena. Na mramornoj spomen-ploči uklesani su stihovi bunjevačkog pjesnika Aleksandra Kokića. Oko cijele pjesme napravljen je vrlo ukusan hrvatski troplet.« Ova je točka završena pjevanjem himne *Lijepe naše*.

Program proslave uključio je i održavanje prve redovite skupštine *Hrvatske kulturne zajednice*, koja je počela u 17 sati u dvorani *Subotičke matice* (poslije rata zgrada kina *Zvezda*), na kojoj je za predsjednika izabran **Blaško Rajić**, a za tajnika dr. **Mihovil Katanec**.

Posljednja točka toga dana bila je svečana akademija u gradskom kazalištu, koja je počela oko 21 sat, a njezin središnji dio bio je historijska drama u četiri čina *Tri stoljeća* autora **Ivana Malagurskog Tanara**, subotičkog profesora. Predstava je bila izvrsno primljena, te su dugotrajnim i gromkim pljeskom bili pozdravljeni svi izvođači i napose autor, koji je sam i režirao svoj komad. Na koncu su svi prisutni zapjevali *Lijepu našu*.

Podizanje spomenika Paji Kujundžiću

Evo kako *Subotička Danica* opisuje prvi događaj trećega dana proslave:

»Kao i dva prijašnja, tako je i treći dan proslave osvanuo vedar... Na ulicama se već rano ujutro opažao svjež i nov život, a sa lica naših ljudi, žena i mladeži otsijevala je radost i svaki njihov glas bio je sličan svečanom brujanju zvona. Osobito je bio pun života dugi Somborski put, koji vodi prema Bajskom groblju. Djevojke i momci u hercegovačkoj, bosanskoj, šokačkoj i bunjevačkoj narodnoj nošnji isticali su se u gomili ostaloga svijeta kao šaroliko cvijeće na zelenoj livadi, Hrvatska je glazba, kao uvijek dosada, ponosno stupala, kroz gusti špalir naroda i praćena velikim brojem ljudi išla je prema groblju.

U 8 sati ujutro subotičko Bajsko groblje bilo je već puno svijeta stalno su dolazile velike delegacije pojedinih društava noseći velike vijence sa krasnim hrvatskim trobojkama. Uskoro je stigao i preuzv. gosp. **Lajčo Budanović** subotički biskup praćen većim brojem svećenstva. Uz najveći red i dostojanstvo sve su se organizacije poredale oko novoga groba pop **Paje Kujundžića**. kome je postavljen nov nadgrobni spomenik. Nadgrobni je spomenik izrađen po nacrtu subotičkog inžinjera gosp. **Bolte Dulića** i novčanom potporom svih naših hrvatskih ustanova u Subotici i nekim mjestima Bačke. Sama *Pučka Kasina*, koja je zapravo podigla spomenik, dala je 10.000 dinara.

Odriješenje kod groba je održao pokrovitelj proslave preuz. g. L. Budanović. Hrvatsko pjevačko društvo *Neven* je otpjevalo 'Libera me' i 'Nadgrobnicu' od **R. Matza**. G. **Andrija Šokčić** održao lijep govor o životu, radu i borbama neustrašivog pok. pop Paje Kujundžića. Lijepo je orisao veliki napor tog bunjevačkog vođe oko uvađanja hrvatskog jezika u Subotičke osnovne škole…

Slijedilo je polaganje vijenaca pred otkriven spomenik, koji se sastoji od velikih granitnih kocki sa brončanim reljefom pop Pajinog lika. Najljepši je vijenac položilo uredništvo kalendara *Subotičke Danice*. Vijenac se sastojao od samih trnja sa rumenom kao krv kitom ruža – kao simbol borbe i patnje i velike ljubavi za svoj Rod pop Paje. A na hrvatskoj trobojci je pisalo: 'Svome osnivaču i neustrašivom narodnom borcu pop Paji Kujundžiću Uredništvo 'Sub. Danice'. Od ostalih se vijenaca isticao od Pučke Kasine sa velikim hrvatskim grbom od samog cvijeća...«

Nakon toga svi prisutni su pošli prema subotičkoj katedrali.

Spomenik Anti Evetoviću Miroljubu

Subotička Danica piše da se »spomenik najvećem pjesniku Hrvata Bunjevaca Anti Miroljubu Evetoviću«… »imao otkriti, prema prvotnom planu, još 1931 god. prigodom proslave 10 godiš-

njice smrti tog našeg pjesnika. Još 1930. god. je osnovan odbor za podizanje Miroljubovog spomenika pod pretsjedništvom Blaška Rajića. Duša toga odbora bio je prof, Ivan Malagurski, koji je zapravo sam podigao taj najljepši spomenik Subotice. Bistu je izradio i poklonio Hrvatima Bunjevcima veliki svjetski hrvatski vajar Ivan Meštrović. Odbor je 1931. god. izdao i 'Spomen knjigu' Miroljubovih pjesama. Ipak, zbog smetanja tadanjih vlasti otkrivanje spomenika bilo je spriječeno i odgođeno na neodređeno vrijeme.

Zgodna je prilika nadošla prigodom proslave 250 godišnjice dolaska Hrvata Bunjevaca u Bačku. Spomenik je postavljen u park kraj katedrale i otkriven uz veliko učešće naroda.

Postavljanje biste Anti Evetoviću

Od deset do petnaest tisuća duša bilo je pokraj katedrale sv. Terezije. kada se 16. kolovoza malo iza 9 sati započela svečanost otkrića Miroljubovog spomenika.

Blagoslov spomenika je obavio stari Miroljubov prijatelj preuzv. gosp. Lajčo Budanović. Krasan, pjesnički i pun mladenačkog oduševljenja izrekao je govor mladi književnik Hrvat Bunjevac gosp. **Marko Čović**. Iza njega je mali **Ivica Prćić** [sin **Ive Prćića** – S. B.] deklamirao pjesmu 'Spomenik Miroljubu' od Ivana Malagurskog…. H. P. D. *Neven* je otpjevalo divnu pjesmu 'Hrvatskoj' od **Vilka Novaka**… Kada su delegati raznih društava upravo poplavili sa cvijećem i hrv. trobojkama podnožje spomenika, prof. Malagurski je s par dirljivih riječi položio na Miroljubove grudi krasan pozlaćeni lovor vijenac sa svilenom hrvatskom trobojnicom.

Na kraju je *Hrvatska glazba* zasvirala himnu 'Lijepu našu' što je prihvatio sav narod…«

»Omladinsko zborovanje«

»Velika dvorana Doma katoličkih udruženja bila je pretijesna da primi onu silu svijeta koja je nagrnila na ovo zborovanje. Uz rekordan broj naše svijesne omladine, bilo je mnogo starijih istaknutijih ličnosti sa strane i iz Subotice, koji su došli da se na svoje oči uvjere o radu i svijesti naše hrvatske katoličke omladine. Dvorana se za čas dupkom napunila tako da su mnogi ostali u dvorištu odakle su pažljivo pratili predavanje.

Pozdravni je govor održao vlč. gosp. **Ivan Kujundžić** dijecezanski duhovnik hrvatskih katoličkih društava za omladinu.« Osim njega je »križar **Petar Kulić** deklamirao pjesmu« Alekse Kokića »Omladina rodnoj grudi«, a student prava **Miroslav Stemer** je održao predavanje »Ko nije sa mnom, protiv mene je!«

»Velikim patriotskim žarom i puna oduševljenja održala je neobično efektan govor gđa **Franjka Mayer**. Njezina svaka riječ bila je živa vatra, koja je razbuktila srca naših omladinaca. Ona je govorila o ulozi rimokatoličke vjere u povijesti hrvatskog naroda… Zadnji je govorio izaslanik 'Hrvatskog Radiše' iz Zagreba. Nakon pjevanja hrvatske narodne himne svi su pošli prema velikoj subotičkoj katedrali gdje se imala održati zadnja točka veličanstvene proslave 250 godišnjice seobe Hrvata Bunjevaca…«

Misa zahvalnica

»Golema subotička katedrala u koju može stati preko pet tisuća ljudi, nije mogla primiti među svoje zidove veliko mnoštvo svijeta, koje je nagrnilo prema njoj. Svi koji su ova tri nezaboravna dana slavili velebno slavlje pohrlili su u sveti hram, da zahvale Bogu na tako nenadanom i ogromnom uspjehu.

…I klupe i sav prostor oko njih bili su gusto ispunjeni do posljednjeg mjesta. Kad su nebrojene žarulje rasvijetlile krasnu nutrinu katedrale u sjajnom ornatu s mitrom i štapom uz veliku asistenciju pojavio se subotički biskup preuzv. gosp. Lajčo Budanović, da kao inicijator i pokrovitelj grandiozne proslave otsluži Misu zahvalnicu. Uz brojanje zvona, sviranje orgulja i pjevanje 'Hrvatske Mise' od Matza započeta je svečana pontifikalna služba Božja.

Iz grudiju tisuća i tisuća ljudi dizala se srdačna i topla molitva prema sv. oltaru. Oni isti zidovi katedrale, koji su kroz mnogo godina tužne nam prošlosti slušali samo bolne uzdahe, bili svjedoci nebrojenih suza, progona i patnje, sada kao da su se preporodili i obnovili. Mjesto boli i tuge oni sad gledaju suze radosnice, mjesto žalobne pjesme prekidane grčevitim plačem i jecajem, sada slušaju gromku pjesmu pobjednicu….

Sveta se misa svršava. Pjeva se 'Te Deum' i narod se razilazi pun sreće i nezaboravnog užitka. Gosti se spremaju za put, domaćice ih zadržavaju. Neki ostaju oduševljeni velikom bunjevačkom gostoljubivošću. Ostali zbog posla odlaze sretni što su bili svjedoci tako velebne proslave, kakve se ne viđaju tako često. Puni najljepših dojmova oni odlaze, da u svojim selima i gradovima širom lijepe naše Domovine pričaju o svojoj bunjevačkoj braći, u čijim žilama kola ista hrvatska krv.«

Ocjena

Subotička Danica zaključuje: »Ovom smo veličanstvenom proslavom jasno i pred cijelim svijetom pokazali što znamo i što možemo. Pokazali smo, da ona ista hrvatska krv, koja je grijala srca naših slavnih pređa na izvoru Bune, teče i u našim žilama. Kroz dva i po stoljeća, prepuna krvave borbe, nisu nam mogli uništiti u srcu onu pravu hrvatsku svijest, pravu koju su nam namrli oci. Nisu nam mogli izbrisati iz duše neograničenu ljubav prema rođenoj grudi za koju je svaki Hrvat-Bunjevac u svaki čas spreman dati i vlastiti život. Ni u najcrnje dane nisu nam mogli oteti našu svetu rimokatoličku vjeru, kojoj smo zahvalni za nebrojena dobra, 'Za krst časni i slobodu zlatnu' borili su se naši neustrašivi pređi. Te iste riječi svijetlit će i pred našim očima i otsad isto onakim sjajem kao i do sada.«

Slaven Bačić

Ususret 15. godišnjici osnutku **NIU *Hrvatska riječ*** (I. dio)

Stara zajednica MLADIH INSTITUCIJA

Opće je poznato da su Hrvati u Srbiji, napose u Vojvodini, u većini višestoljetno domicilno stanovništvo na ovome području i predstavljaju relativno heterogenu nacionalnu zajednicu. Hrvati u Srbiji u najvećem broju žive u Vojvodini, gdje, gotovo sve do danas, jedino i postoje organizirana i djelatna nastojanja da se vlastiti nacionalni identitet održi i razvije.

No, premda su autohtono stanovništvo, iz konkretnih razloga situiranih u noviju povijest, Hrvati u Vojvodini još uvijek nemaju niti razvijenu niti, u vremenskom smislu, s duljim trajanjem manjinsku infrastrukturu i vlastiti nacionalni institucionalni okvir. Recimo, ukoliko posegnemo za prostor kulture, više od dvije trećine kulturnih udruga nije starije od 15-ak godina. Stoga za

Hrvatska RIJEČ

Sadržajan program rada Sreskog sindikalnog veća

Još dok je žetva u toku

njih vrijedi da su, barem kada je riječ o dugostoljetnom prisustvu na području Vojvodine, stara nacionalno-manjinska zajednica mladih institucija!

Od konstitutivnog naroda do nacionalne manjine

Naravno, takva situacija nije zbog nekakve, moguće, »samoskrivljene nezrelosti« već su, kako smo naveli, razlozi situirani u povijest. Naime, u vrijeme socijalizma Hrvati u Jugoslaviji, ma gdje da su bili nastanjeni, imali su status »konstitutivnoga naroda«. To je, među ostalim, sa sobom donosilo Hrvatima u SFRJ izvan SR Hrvatske, izuzme li se vrijeme neposredno nakon Drugoga svjetskog rata, nepostojanje vlastitoga identitetskog i nacionalnoga institucionalnog okvira.

Posljedica takva statusa jest da u Vojvodini za vrijeme socijalizma Hrvati nisu imali niti jedan prepoznatljiv atribut manjinske nacionalne zajednice, kao što su institucije, profilirana elita, zajedničko i organizirano djelovanje, vlastita javnost… Za razliku od drugih nacionalnih manjina u Vojvodini, Hrvati nisu ostvarivali manjinska prava unutar suvremenih institucija koje formiraju nacionalnu svijest ni u jednom području – obrazovanju i informiranju na materinjem jeziku, te mogućnošću organiziranoga i institucionalno primjerenoga rada na očuvanju i razvoju vlastitoga kulturnog naslijeđa i kulturnoga stvaralaštva uopće.

Novija povijest informiranja na hrvatskome – tiskani mediji

Hrvati u Vojvodini, dakle, spadaju u skupinu novih nacionalnih manjina i sve do 1990. godine nisu imali vlastite medije na hrvatskom jeziku koji su postojali izvan Katoličke crkve! Usto, novija je povijest hrvatskog novinstva u Vojvodini puna diskontinuiteta, a odvijala se u različitim i u, po pravilu, nepovoljnim uvjetima. Tako su Hrvati u Vojvodini neposredno nakon Dru-

Bez medija lakša je i brža asimilacija

Opće je poznato, pravo na informiranje na materinskom jeziku jedno je od ključnih manjinskih prava i kao takvo je garantirano međunarodnim pravnim dokumentima. Kao i pravo na njegovanje kulture, i informiranje na vlastitom jeziku pripadnika nacionalnih zajednica predstavlja značajni identitetski resurs – ukoliko ono ne postoji, velika je vjerojatnost da će se asimilacija odvijati brže. Isto tako, ono ima značajnu ulogu u razvoju građanske kompetencije – razvijena informativnost u funkciji je povećanja racionalnosti pri opredjeljenjima i izborima. I na koncu, mediji na materinskom jeziku manjinskih zajednica od važnosti su i za integraciju manjina u društvo. Budući da Hrvati u Vojvodini medije na vlastitom jeziku nisu imali sve do skora, u tome čimbeniku, čini se, valja tražiti razloge za dio negativnih značajki ne samo društvenoga položaja Hrvata u Vojvodini danas, nego i učincima asimilacije te nedovoljnoj razvijenosti nacionalne svijesti.

gog svjetskog rata imali i dnevni list na svojemu jeziku, a onda gotovo 40 godina nisu imali niti jedno informativno glasilo.

Naime, u drugoj polovici 1944. godine u Subotici, a na temelju duge tradicije hrvatskog novinstva u Bačkoj, a napose između dva svjetska rata, počinje izlaziti dnevni list! Pravo Hrvata u Vojvodini na informiranje na vlastitom jeziku u bivšoj državi počelo se ostvarivati samo desetak dana nakon oslobođenja Subotice i njezine okoline – 19. listopada 1944. godine u Subotici je pokrenut dnevni list na hrvatskom jeziku *Radio vijesti*, koji je izlazio do 14. siječnja 1945.

Krajem svibnja 1945. godine u Subotici je formirano Uredništvo latiničnog izdanja *Slobodne Vojvodine*, glasila Narodnooslobodilačkog fronta Vojvodine. Prvi broj novog dnevnog lista *Slobodna Vojvodina* izlazi 31. svibnja 1945. Tri mjeseca kasnije, 26. kolovoza 1945. godine, ovaj dnevnik dobiva novi naziv *Hrvatska riječ*, a nakon nešto više od godine dana izlaženja – do listopada 1946. godine – ove će se dnevne novine transformirati u tjednik i s tim imenom će izlaziti do konca lipnja 1956.

I dnevni list i tjednik *Hrvatska riječ* imao je sve karakteristike ondašnjeg »podobnog« glasila, ali je ipak bio prostor za vlastito očitovanje, zatim za različito tematiziranje hrvatstva i elaboriranje povijesnog naslijeđa i kulturne baštine, rasadište novih kadrova... No, u vrijeme je proklamiranja i zalaganja za politiku »integralnog jugoslavenstva« *Hrvatska riječ* po partijskom nalogu koncem lipnja 1956. preimenovana u *Subotičke novine*. Istodobno, napuštena je ijekavica, a tekstovi se objavljuju na ekavici, na tzv. srpskohrvatskom, točnije srpskom jeziku. Dakako, i problemi o kojima se piše nisu uvijek i u cijelosti doticali ovdašnje Hrvate.

Novija povijest vjerskoga tiska

I sljedećih nešto više od 20 godina na hrvatskom se u Vojvodini šutjelo. Istina, u to su vrijeme bile dostupne sve novine iz Hrvatske, a jedan broj njih je čak imao i svoje dopisnike iz ovih krajeva (npr. zagrebački *Vjesnik*, koncem 1960-ih i početkom 1970-ih). Međutim, to je bilo nedovoljno kada je riječ o informativnim i, uopće, kulturnim potrebama Hrvata. I upravo polazeći od tih i takvih uvida, koncem kolovoza 1978. hrvatski svećenici Subotičke biskupije donose odluku da pristupe izdavanju vlastitoga vjerskog lista.

U tom smislu, izabrali su, vjerojatno zbog njegova iskustva izdavanja župnog lista na hrvatskom i mađarskom *Horizonti* koji je izlazio u Bačkoj Palanci od 1970. do 1976., vlč. mr. **Lazara Ivana Krmpotića** za voditelja inicijative i glavnog urednika, a list su nazvali *Bačko klasje*. Prvi je broj izašao ubrzo: već na Sve svete 1978. Iako je nominalno bio dvomjesečnik, list je izlazio povremeno na 12–48 stranica. Objavljivao je vijesti iz župa Subotičke biskupije, napise o kulturnoj baštini bunjevačkih i šokačkih Hrvata te papine poruke. Nakladnik je bio Dekanatski ured u Baču, a od 1991. Institut *Ivan Antunović* iz Subotice. Posljednji broj (78) izašao je potkraj 1993., ali na pozitivnim stečevinama *Bačkog klasja* pojavit će se sljedeće godine novi katolički list – *Zvonik*.

Tomislav Žigmanov

Obiteljska kuća kao skrovište na putu do granice

DRUGO LICE migranata

Blago Bašić, Bezdanac je koji desetljećima živi u Somboru. Obiteljsku kuću u Bezdanu, u Rodinoj ulici nije prodao, ali već dugo kuća je prazna. U njoj nitko ne živi, a Blago je povremeno obilazi. Kuća je na prodaju, ali kako to obično biva s obiteljskim kućama, Blago se nada da kupac neće još skoro naići. Nije Blago u svoju kuću u Bezdanu svraćao nekoliko mjeseci. Kaže, bio je još prije velikog vala zahlađenja s početka ove godine. Nekoliko toplih dana u nizu i malo predaha u poslu nagnali su Blaga da dođe do Bezdana, obiđe svoju kuću i malo uredi prostrano dvorište. Ni slutio nije što će zateći. A zatekao je obijenu kuću i vidljive tragove da je netko u njoj boravio, noćio i iza sebe ostavio ne samo nered već i štetu koju će vlasnik kuće morati danima sanirati i platiti.

Nezvani gosti

Već letimičan pogled bio je dovoljan da Blago zaključi da su u njegovoj kući bili migranti.

»Prvo na što sam naišao je kvarcna peć u koju je ložena vatra. Tu pored je lamperija i malo je falilo da se to ne upali, a onda bi cijela kuća izgorjela. U sobi u kojoj je bio jedan ležaj nagorjele su letve, neka odjeća koja je ostala iza njih, boce, vidljivi tragovi da je neko tu bio i noćio najmanje jednu noć. Na jedan od prozora s ulice stavili su drvene letve kako nitko s ulice ne bi primijetio da su unutra«, priča nam Blago dok zajedno obilazimo njegovu obiteljsku kuću u Bezdanu.

No, neugodnim iznenađenjima tu nije bio kraj. Kada je pokušao otvoriti vodu, u šahti vidio je da voda curi kod sata, jer je pukla cijev. I ne samo tu već i u kupaoni, na sve strane. Usprkos tome što je kao vrstan vodoinstalater pred zimu zatvorio vodu da ne bi došlo do smrzavanja.

»Kada sam otvorio ventil, vidio sam da je sat pukao, voda je curila u šahtu, u kupaoni iz zidova i odmah mi je bilo jasno da su puštali vodu i da se kasnije ona smrzla u cijevima«, priča Blago i pokazuje nam zadnji dio kuće, ulaz iz dvorišta, gdje su vrata obijena i gdje su nepoželjni posjetitelji ušli u kuću.

Blago dileme nema: bili su to migraniti, kojima je njegova kuća poslužila kao mjesto predaha na putu ka mađarskoj granici.

»Raspitivao sam se u susjedstvu. Viđeni su migranti tu pored moje kuće, ali nitko ih nije vidio u momentu dok su ulazili u kuću ili dvorište. Jedna od susjeda ih je dva dana za redom vidjela u blizini moje kuće. Sigurno da su bili obazrivi i da su ulazili pod okriljem noći. Sumnjam da oni nisu tek tako upali u moju kuću, već su imali nekoga tko ih je doveo ovamo, pokazao im koja je kuća prazna. Vidi se da je kuća zapuštena, ali sigurno da sami nisu mogli biti potpuno sigurni da u njoj nitko ne živi. Ali, s obzirom na to da su ušli iz dvorišne strane koja nije vidljiva s ulice, za mene je jasan znak da im je netko pomogao. Netko ih je doveo, uzeo novac za to i ostavio ih ovdje«, kaže Blago.

Tko je kriv?

Policiju je pozvao odmah, izašli su na uviđaj, ali još uvijek zapisnik nije dobio. Od zapisnika odustati neće, konzultirat će i odvjet-

Blago Bašić pokazuje gdje su ušli migranti

nika ima li mogućnosti za tužbu. Kaže, tužio bi državu, koja je po njemu krivac što se migranti slobodno kreću, upadaju u kuće.

»Pored moje kuće je kuća u kojoj sam živi jedan star čovjek. Što bi bilo da su umjesto u ovu moju praznu kuću ušli u kuću u kojoj bi zatekli tog starog čovjeka? I tko bi bio kriv da se bilo što dogodilo?«, nemoćno širi ruke Blago.

A da migranata ima u okolici Bezdana uvjerili smo se i sami, jer smo na putu Sombor – Bezdan susreli grupu njih. A sličnih problema s obijanjem praznih kuća u selu i vikendica na Bajskom kanalu imali su i imaju i mještani Berega. Toliko su bili ogorčeni da su početkom prošlog mjeseca sazvali zbor građana kako bi od policije zatražili da poduzme nešto, jer su sa strepnjom i strahom odlazili do svojih vikendica, strahujući koga će i što tamo zateći. Događalo se da ih u jednoj vikendici bude i po 10-15, da su položene sve zalihe drva i ne samo to već i sve drugo što može da gori, a vatra je paljena u pećnicama šporeta na drva. Slučajno ili ne, baš u vrijeme održavanja zbora u Beregu, policija je uhapsila jednog od krijumčara koji je u vikendicama kraj sela zatečen s migrantima.

Migranti se mogu vidjeti i u blizini vikend naselja kraj Bezdana. Ljudi koji tamo borave kažu da čamcima pokušavaju prijeći Dunav i domoći se susjedne Hrvatske.

Z.Vasiljević

Tjedan u Bačkoj

ČIŠĆENJE

Podsjetila je baš u preduskrsno vrijeme lokalna somborska vlast ovdašnje građane na obvezu da se kao vlasnici ili korisnici obiteljskih stambenih zgrada ili poslovnih prostora imaju obvezu starati o čišćenju javne površine oko zgrada i ispred dvorišnih ograda. I još pojašnjavaju da čišćenje javnih površina oko zgrada i dvorišta znači redovito čišćenje, košenje trave i sakupljanja nanijetog otpada. I još pojašnjavaju da sve to crno na bijelo piše u Odluci o uređenju grada. Svi oni koji se toga ne pridržavaju bit će kažnjeni. Novčano dakako. Do zatvora još nismo došli. Do zatvora još nismo, ali dokle smo to stigli kada nas moraju upozoravati da je čišćenje ispred vlastitog praga obveza i još prijetiti novčanim kaznama? I sve to u jednom gradu koji se diči time što je prije 268 godina postao slobodni kraljevski grad, gradu koji je nekada bio sjedište jedne od najvećih ugarskih županija, gradu gdje su oni nekadašnji Somborci držali do reda, pa i onog ispred svojih kuća. Ti negdašnji Somborci sigurno bi se postidjeli ovih sadašnjih Somboraca koji nisu u stanju počistiti ni ispred svoje kuće, sadašnjih Somboraca koji će bez srama i zazora vreću sa smećem donijeti susjedu na vrata, sadašnjih Somboraca kojima ne smeta i korov ispred vlastitih prozora, sadašnjih Somboraca koji su malo nalik onim nekadašnjim, koji bi, u najmanju ruku, pocrvenjeli od srama da ih netko na ovakav način (mora) podsjećati na nešto što bi se trebalo podrazumijevati. Gdje je, kada i zašto prekinuta ta nit gospodskog Sombora. Sombora u kome se podrazumijevalo da će susjed susjedu zaželjeti dobro jutro, mlađi se prvi starijima javiti? Gdje je prekinuta ta nit gospodskog Sombora u kome je sramota bilo ostaviti neočišćeni snijeg ispred kuće, nepometenu ulicu, pa makar bila i ljetna žega? Sombor u kome je mnogo toga što danas neke svrstava u ugledne građane bilo sramota? Gdje je nestao taj Sombor? Pitam. Vrištim, jer hoću da mi se vrati taj i takav Sombor.

Znam, reći će neki od vas »što sada tu kukaš nad jednom neočišćenom ulicom, jednom vrećom smeća pred nečijom tuđom kapijom, jednom nepojedenom dječjom užinom koja je završila, umjesto u korpi za smeće, na nečijem travnjaku?« Je li to najveći problem koji Sombor ima? Ovamo slonovi prolaze, a ti se pitaš gdje je onaj nekadašnji gospodski Sombor. Možeš misliti: gospodski Sombor. Možda ste i u pravu, ali što reče narodna izreka: uvijek se prvo čisti iz vlastitog dvorišta (i oko njega). Ovoga puta i doslovno.

Z. V.

Tradicionalna nogometna utakmica **oženjenih** protiv **neoženjenih** u Rumi

Presudilo iskustvo OŽENJENIH

»I kroz manifestaciju ovakvog tipa može se vidjeti koliko naše Društvo dugo traje i opstaje«, kaže Nikola Jurca

Nogometno igralište NK *Jedinstvo* u Rumi i ove godine bilo je mjesto okupljanja članova HKPD-a *Matija Gubec* na tradicionalnoj nogometnoj utakmici oženjenih i neoženjenih. Tradicija održavanja nogometne utakmice oženjenih i neoženjenih u ovoj udruzi stara je koliko i samo Društvo, preko 100 godina. Kako se tradicija ne bi prekinula, i ove godine (14. travnja) stariji i mlađi članovi udruge ponovno su odmjerili snage na nogometnom terenu. Odigravanje ove utakmice u Rumi uvijek se prakticira u vrijeme uskrsnih blagdana, a dosadašnja praksa je pokazala, iako rezultat ni ovog puta nije bio u prvom planu, da su u većini dosadašnjih utakmica oženjeni uvijek bili bolji i uspješniji, što pripisuju svom višegodišnjem iskustvu.

Njegovanje lijepe tradicije

Pored velikog broja aktivnosti koji Rumljani tijekom godine imaju u okviru rada udruge, ova utakmica za njih je od velikog značaja:

»Ona je za rad naše udruge iznimno važna. To je ujedno prilika i da se ponovno okupimo, da se družimo i da se mlađi članovi naše udruge animiraju kroz sport i zabavu. Drago mi je što mogu istaknuti da je ovaj događaj posljednjih godina i lijepo medijski ispraćen«, kaže tajnik HKPD-a *Matija Gubec* **Nikola Jurca**: »Na utakmici se uvijek okupe najstariji i najmlađi članovi naše udruge i tu se može vidjeti presjek generacija tako da se i kroz manifestaciju ovakvog tipa može vidjeti koliko naše Društvo dugo traje i opstaje. Na terenu možemo vidjeti i naše članove koji ovu utakmicu redovito igraju 20, pa i 30 godina. Lijepo je da se ta tradicija nastavlja i prenosi na mlađe. Nekada imamo veći, a nekada manji broj prijavljenih, ali svake godine uspijevamo ih okupiti i organizirati utakmicu.«

Rezultat u drugom planu

Na nogometnom terenu ove godine nadmetali su se igrači dobi od 18 do 60 godina. Iako je rezultat bio u drugom planu, oženjeni igrači su i ovoga puta odnijeli pobjedu rezultatom 5:2. Kako kažu, svoje pobjede, kako toga dana tako i prethodnih godina, pripisuju dugogodišnjem iskustvu u igranju nogometa:

»Dosadašnji rezultati govore da je oko 80 posto utakmica bilo u korist oženjenih. Mi smo i danas pobijedili, ali to nije najvažnije. Važno je da smo se okupili u ovako lijepom broju, jer to je naša tradicija. Okupljamo se na Veliki petak, družimo se, rekreiramo, a nakon utakmice slijedi treće poluvrijeme koje nam je najvažnije. Tu se družimo, razgovaramo i pravimo šale na račun gubitnika, neoženjenih«, kaže jedan od starijih igrača **Miroslav Galar**.

Lijepo vrijeme ali i želja za nastavljanjem lijepe tradicije bila je razlogom i velikog odziva kako igrača, tako i publike. Zadovoljstvo je bilo veće, jer se ove godine okupio i daleko veći broj mladih u odnosu na prošle godine.

»Uspjeli smo sačuvati ovu našu lijepu tradiciju i drago mi je da ju prihvaćaju i mladi. Drago mi je što ih ove godine vidim ovdje u velikom broju i što se rado okupljaju na ovakvim manifestacijama«, kaže voditelj sportskog odjela **Pavle Mišak**, te ističe: »koliko nam rezultat nije važan, toliko i jeste, zbog trećeg poluvremena. Jer tek tada slijedi druženje i onima koji su izgubili baš neće biti ugodno za večerom. Ovoga puta to će biti mladi, neoženjeni. Ali sve je to samo šala. I oni će vremenom steći iskustvo i biti jednog dana bolji od nas.«

Afirmacija mladih

No, osim druženja što je i bit ovakvih sportskih susreta, cilj je i afirmacija mladih u sportu. Pokazalo se da se cilj i ostvario, jer je ove godine mladih na sportskom terenu bilo znatno više:

»U našoj obitelji ima tri brata i mi redovito sudjelujemo na ovom sportskom druženju. Dvojica igraju u timu oženjenih, a jedan u timu neoženjenih. To je vrlo zanimljivo, a i kod drugih se ta situacija iz godine u godinu mijenja. Kod mene u obitelji se tradicija sudjelovanja na ovoj utakmici njeguje godinama, pa je sasvim prirodno bilo da se uključimo i mi, moja braća i ja.«, kaže jedan od najmlađih sudionika **Ivan Škrobot**.

Tjedan u Srijemu

Još malo **STRPLJENJA**

Lijepi proljetni dani tijekom proteklog tjedna i u vrijeme uskrsnih praznika potaknuli su mnoge Srijemce da izađu iz svojih domova i posjete neke od izletišta na Fruškoj gori. Ova vojvođanska planina obiluje oazama mira, smještenih u zelenilu šuma. Ono što je jedini problem jest kako stići do odredišta, jer da biste u tome uspjeli potrebno je da budete profesionalni vozač. Jedna od dionica puta, ako se prema Fruškoj gori uputite popularnim »Partizanskim putem«, potpuno je oštećena i ukoliko niste dobar poznavalac terena, osobito noću, najblaže što se može dogoditi je da ostanete bez kotača na svom automobilu. Dugo najavljivani radovi na ovoj dionici do danas nisu urađeni tako da, koliko god da volite prirodu na Fruškoj gori, ovim dijelom puta se ne krećite nego izaberite jedan od ostalih pravaca. No, ono što ohrabruje i daje nadu da će možda i ovaj dio puta uskoro biti riješen, to je da su trenutno u tijeku radovi na obnovi prve dionice Grebenskog puta na Fruškoj gori, od Iriškog vijenca do hotela *Norcev*. Radove su prije praznika obišli predsjednik pokrajinske Vlade **Igor Mirović** i predsjednik Općine Irig **Stevan Kazimirović**. Tom prilikom Mirović je najavio da se završetak radova očekuje za nekoliko tjedana nakon čega će se, prema obećanjima, nastaviti dalje s obnovom sljedeće dionice. Inače, Grebenski put, koji se proteže gredom Fruške gore u dužini od oko 57 kilometara, od velike je važnosti za Nacionalni park *Fruška gora*, izletnike i ljubitelje ove planine, kao i za razvoj turizma u ovom kraju. Za cjelokupnu obnovu Nacionalnog parka na Fruškoj gori bit će potrebno, kako je Mirović rekao, godine i zajednički napori. Očekivanja su, s obzirom na to da nema dovoljno odgovarajućih objekata na Fruškoj gori, da će infrastrukturno ulaganje i rekonstrukcija Grebenskog puta privući i neke privatne inicijative koje će pridonijeti razvoju ovog dijela Srijema. Između ostalih pitanja predstavnika medija prilikom posjeta predsjednika pokrajinske Vlade Fruškoj gori neka su se odnosila i na najavljenu izgradnju Fruškogorskog koridora (Novi Sad – Ruma). Kako se moglo čuti, u republičkom proračunu planirana su sredstva za početak financiranja rješavanja imovinsko-pravnih odnosa na toj trasi, a za dvije faze na trasi koridora završena je izrada idejnog projekta. Kako je rekao, nastavlja se priprema idejnih projekata na trasi kroz Novi Sad, od Paragova do Petrovaradina, i kada to bude gotovo, projekt će biti spreman. A što se tiče izletišta, barem onih na Fruškoj gori, morat ćemo se još malo strpiti. A ako se uputimo ka njima, morat ćemo pojačati oprez i pažljivo upravljati vozilom, barem na onim dionicama koje još uvijek čekaju svoje vrijeme za adaptaciju.

S. D.

Ekipa HRT-a o dojmovima sa snimanja uskrsnih običaja u Subotici

Jedinstveni I ŽIVLJENI

Stvar je možda nekog budućeg teksta u kolikoj mjeri ekipa Hrvatske televizije i dalje pojedinačno otkriva Suboticu: koje to lokacije za koje su čuli još nisu posjetili; koja je roba, »ista k'o u Zagrebu«, dvostruko ili čak i više od toga jeftinija; kako i gdje ubiti ono malo slobodnog vremena što im preostane. Stvar ovog teksta je, međutim, kako Suboticu i njezine stanovnike vidi ekipa tijekom svog trećeg boravka u njoj. Prvi i drugi puta to je bilo prošle godine za vrijeme snimanja dokumentarca o subotičkim tamburašima, a ovoga puta – u razdoblju od 12. do 20. travnja – s ciljem bilježenja uskrsnih običaja koji opet potpisuje dvojac: urednik programa pučke i predajne kulture **Aleksej Gotthardi Pavlovsky** i redatelj **Branko Ištvančić**.

Tajnica režije **Žaklina Komljen** kaže kako su ovdašnji običaji za Uskrs po mnogo čemu slični i Dalmaciji (Zemunik kod Zadra) i Slavoniji (Osijek) otkuda vodi podrijetlo:

»Ne znam ima li u Dalmaciji i Slavoniji *čuvara Božjeg groba* kao ovdje, ali ono što sigurno znam je da polivača nema. Ako bi se i mogla povući neka paralela s tim, onda je to umivanje u laticama cvijeća na Cvjetnicu, odnosno običaj u Slavoniji da ‚zeko' daruje djecu čega u Dalmaciji također nema.«

Ističući da je »nevjernik« i da u krugu svoje obitelji u rodnom mu Čakovcu nema sličnih iskustava, direktor fotografije **Dušan Vugrinec** kaže kako poštuje svačije običaje, te da se svugdje kamo ode ponaša u skladu s tamošnjom tradicijom:

»Ako vaše cure prihvaćaju da ih polevaju, zakaj ne? Lepo je da su mladi preuzeli na sebe čuvati običaje, a skužil sam i to da koja je mlada interesantnija, ta je imala i više polevača. Također si mislim da i ovi mladi kaj čuvaju Božji grob trebaju biti koncentrirani, ali i da im je to ponos. Trebalo je tako nešto zaslužiti, biti aktivan u crkvenoj zajednici.«

Producent snimanja **Mate Letica** kaže da su ovdašnji uskrsni običaji nešto posve drugo u odnosu na rodnu mu Podgoru kod Makarske. On posebno ističe ulogu mladih u tome:

»Sigurno je da se vremenom i običaji mijenjaju. Nekada su ovakve prilike služile za druženje, očijukanje, pa i kao prilika da se, makar i potajno, pokažu budući ženici, a danas... Pa znate i sami. Ipak, kao ovdje *polivači*, i kod nas su postojale određene specifičnosti, a to je da su se na Veliki petak jeli suhi bakalar ili oslić, kao i to da baka na Uskrs nije dala baciti niti mrvicu hrane što je od objeda ostalo; to je išlo pticama.«

Vozač **Zoran Rajić** kaže kako do sada ništa slično nije vidio ni u rodnom mu Prijepolju (Crna Gora) ni u Zagrebu u kom živi već četiri desetljeća:

»Prekrasni su vam običaji! Od šaranja jaja, pune crkve za blagoslov hrane, dostojanstva *čuvara Božjeg groba* pa do *polivača*. Samo neka se tako nastavi, jer tradicija se ne smije zaboraviti. Ono što me posebno fascinira je veliki broj mladih ljudi koji sudjeluju u tome.«

Tonski snimatelj **Mladen Šiklić** (iz Siverića, Dalmacija) kaže kako mu je najviše za oko zapao osjećaj religioznosti, koji je, kako kaže, »vrlo naglašen«:

»To se vidi i osjeća na svakom koraku, a ono što me se posebno dojmilo je melodičnost ovdašnjeg dijalekta. To me podsjetilo na Zagorje i kajkavske popevke, jer kada se rade emisije ovakvog tipa, onda se standardnim jezikom ni izbliza ne može dočarati

Šaranje jaja: Marija Dulić

Čuvari Božjeg groba

Stručna pomoć: msgr. Stjepan Beretić

Iako u mnogo čemu slični, uskrsni običaji bunjevačkih Hrvata po mnogo čemu specifični u odnosu na matičnu domovinu, zaključak je svih sugovornika

Blagoslov hrane u Tavankutu

Mama i kći: Kata i Lidija Sarić

Moderni polivači: Krunoslav Piuković i Vedrana Cvijin

autentičnost koja se postiže lokalnim govorima. S izuzetkom *polivača*, ostali običaji su manje ili više isti ili slični.«

Konačno, iako je desetak godina živio u Novom Sadu, majstor svjetla **Ljudevit Fištirć** kaže kako se u Subotici također prvi puta susreo s ovakvim običajima za Uskrs, ali i s izraženi(ji)m osjećajem za njegovanje tradicije:

»Mislim da u Subotici – i Hrvati i Mađari i Srbi – više drže do svojih običaja. Možda je to i zbog toga što su svi u nekoj vrsti manjinskog položaja u ovom gradu i svoje običaje žele prenijeti na svoju djecu. Ali, u biti svih tih običaja je druženje kao najljepši oblik života, a kod vas je to još izraženije nego li u većim gradovima gdje je druženja sve manje.«

Z. R.

Glumačka nagrada za Petra Konkoja

SPLIT – Glumac-animator lutaka **Petar Konkoj** dobio je nagradu za najbolje glumačko ostvarenje na 10. Festivalu hrvatske drame za djecu – *Mali Marulić*. Konkoj, koji je podrijetlom Subotičanin, priznanje je dobio za ulogu u predstavi *U zvijezde* Gradskog kazališta lutaka Split, čiji je ujedno i uposlenik.

»Ovo mi je prva nagrada za glumačko ostvarenje koju sam dobio u Hrvatskoj. Iako je glumcu najveća nagrada pljesak na kraju predstave, također godi i kada te stručni žiri nagradi. Posebno dok se čita obrazloženje. Ova nagrada mi govori da trebam nastaviti kao i do sada, nuditi što više u procesu stvaranja, a i održati kvalitetu gotove predstave na razini – razigrano i u suigri s kolegama«, kaže za HR Petar Konkoj.

Jubilarni 10. *Mali Marulić* održavao se od 6. do 8. travnja u Zagrebu, a potom od 10. do 12. travnja u Splitu. Selektor **Tomislav Zajec** je između 26 prijavljenih u natjecateljski dio programa odabrao sedam predstava.

Nazorovci na međunarodnoj izložbi

BAČKA TOPOLA – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora sudjelovao je na 47. međunarodnoj izložbi ručnih radova i kolekcionarstva koja je 13. travnja otvorena u Bačkoj Topoli. Članovi Nazora izložili su više od 50 eksponata ručnih radova, dječjih radova s Uskrsne radionice i radove članova *Nazorove* grnčarske sekcije.

Z. V.

Preprekovo proljeće u Novom Sadu

NOVI SAD – Manifestacija *Preprekovo proljeće*, osma po redu, bit će održana sutra (subota, 22. travnja) s početkom u 19 sati u dvorani Mali amfiteatar na SPENS-u. *Preprekovo proljeće* jest promocija zbirke pjesama članova Književnog kluba HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada nastalih u prethodnoj godini. Tako ova, osma po redu, zbirka pjesama ima naslov *Preprekovo proljeće 2016.*, a o njoj će govoriti nositeljica projekta, doktorica književnosti i književna kritičarka **Dragana V. Todoreskov**, te recenzenti zbirke vlč. **Marko Kljajić** i mr. **Pavel Domonji**.

Knjiga će biti predstavljena uz kulturno-umjetnički program u kojem sudjeluju i članovi ostale dvije sekcije ovog Društva, dramske i glazbeno-pjevačke.

Uskrsni koncert u subotičkoj katedrali

SUBOTICA – Uskrsni koncert katedralnih zborova *Albe Vidaković* i *Sveta Terezija* bit će održan u nedjelju 23.travnja u katedrali svete Terezije Avilske u Subotici, s početkom u 19 sati. Na programu su skladbe tematike svetog vazmenog trodnevlja i Uskrsa. Solisti su **Emina Tikvicki** i **Dragan Muharem**, za orguljama će biti **Kornelije Vizin**, a zborom će ravnati dirigent **Miroslav Stantić**.

Predstavljanje romana *Otići nekamo*

SUBOTICA – Predstavljanje romana *Otići nekamo* **Milovana Mikovića** (Matica hrvatska Subotica, 2017.) bit će održano u utorak, 25. travnja, u čitaonici Gradske knjižnice Subotica, s početkom u 19.30 sati. O knjizi će govoriti urednik časopisa *Rukovet* **Boško Krstić**, recenzent **Zlatko Romić**, profesorica književnosti **Klara Dulić** te autor. Moderatorica je **Nevena Mlinko**.

Dužijanca 2017.: Blagoslov žita na Markovo

ĐURĐIN – Blagoslov žita na blagdan sv. Marka drevni je obred Katoličke crkve. Taj obred revno njeguju i bunjevački Hrvati. Blagoslov mladog, zelenog žita već više od dvadeset godina je i prvi događaj u okviru *Dužijance*. Ovogodišnje slavlje Blagoslova žita bit će u utorak, 25. travnja, u Đurđinu. Slavlje će započeti svetom misom u 17 sati u crkvi sv. Josipa Radnika. Poslije svete mise bit će procesija od crkve do njive, uz pjevanje Litanija Svih svetih. Sam blagoslov žita bit će na njivi na kojoj se planira održati ovogodišnje *Takmičenje risara* u okviru *Dužijance 2017*.

Kolokvij o naseljavanju Hrvata u Banat

SUBOTICA – XLVIII. znanstveni kolokvij Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata s temom *Naseljavanje Hrvata u Torontalsku županiju (Banat) s osvrtom na familiju Pozojević* bit će održan u srijedu, 26. travnja, s početkom u 19 sati, u prostorijama ZKVH-a (Laze Mamužića 22) u Subotici. Predavač je **Gajo Pozojević** iz Zrenjanina koji će prikazati povijesne okolnosti za vrijeme kolonizacije hrvatskih predijalaca s teritorija Vojne krajine u Torontalsku županiju (današnji Banat). »Tek s formiranjem Vojne krajine u XVIII. stoljeću ustalila se linija razgraničenja između Otomanske i Habsburške imperije. Područje između rijeka Une, Save i obje strane Kupe bilo je u vlasništvu Zagrebačke biskupije na kojoj su bili naseljeni predijalci čija su imanja potpala pod Vojnu krajinu. Civilna vlast nije priznavala vojnu niti je ova priznavala plemićke privilegije. Zagrebački biskupi i Bečki dvor dogovorili su adekvatnu zamjenu ovih posjeda za imanja Biled Torontalske županije u Banatu. Na primjeru hrvatske plemićke familije **Pozojević** prikazane su okolnosti tog preseljenja«, navodi se u najavi kolokvija.

Kalendar manifestacija na sajtu ZKVH-a

SUBOTICA – Predstavnici hrvatskih udruga kulture u Srbiji utvrdili su kalendar stalnih manifestacija u 2017. godini koji je dostupan na internetskoj stranici Zavoda – www.zkvh.org.rs.

U kalendar su ušle manifestacije koje se redovito održavaju te već imaju ustaljeno vrijeme održavanja u okviru programskih aktivnosti udruga. Kalendar će pomoći bolje planiranje i koordinaciju postojećih kulturnih događaja te izbjegavanje nepotrebnih preklapanja.

Antun Krulić Braco, slikar amater iz Koluta

ŠPAHLA I KIST zamijenili alat ELEKTRIČARA

Antun Krulić Braco iz Koluta školovao se za pogonskog električara i taj posao radio je skoro 30 godina. Prije nekoliko godina latio se kista, boja i platna ni ne sluteći da će ozbiljno zagaziti u svijet slikarstva, da će naslikati nekoliko stotina slika, priređivati samostalne izložbe, biti sudionik brojnih kolonija. A upravo se to dogodilo. Zato i ne čudi što je obiteljska kuća Krulićevih prava galerija, jer gdje god da se okrenete tu su Antunove slike. One sa samih početaka, gdje se vidi još nevješta ruka i veliki utjecaj naivnog slikarstva, do ovih posljednjih na kojima se vidi trag kista povučen rukom već iskusnog slikara.

Od murala do minijatura

Uvijek je Antun nešto crtao, još kao školarac.Uradio je serijal velikih crteža na hameru u tušu. Onda su mu važnija postala neka druga interesiranja, pa je njegov slikarski dar ostao negdje po strani.

Prisjećajući se tijekom ovog razgovora svojih slikarskih početaka Antun priču vraća u 2009. godinu kada je odlučio velikim slikama oslikanim na zidovima malo oplemeniti prostor gdje je držao fazane, golubove, prepelice, ukrasne koke... Latio se vrlo brzo Antun i platna, a prvih šest njegovih slika Udruga žena *Duga* iz Koluta izložila je na jednoj od svojih manifestacija. Bila je to Antunu ulaznica u Likovnu grupu *76* iz Sombora, čiji je član i danas.

»Slijedile su onda izložbe, samostalne i kolektivne, bio sam pun slikarskog elana. Prvih godina mislim da sam naslikao oko 150 slika. Radio sam tada i svoj redoviti posao, ali sam uspijevao i da sate provedem slikajući«, priča Antun.

Do sada je imao 16 samostalnih izložbi, godišnje kolektivnih bude i desetak, pisali su o njemu akademski slikari, kustosi... Jedna od prvih samostalnih izložbi bila mu je u somborskom Kulturnom centru. Rado se odaziva i pozivima da sudjeluje na likovnim kolonijama, jer su one za njega ne samo prilika za druženje i susrete sa slikaraima već i mogućnost da se malo »krade« od drugih, da se razmijene iskustva, nauči nešto. Redoviti je sudionik salona minijatura u Zrenjaninu i Mađarskoj. Pisale su o njemu novine. Do sada je naslikao 500-600 slika, a motivi su razni. Životinje, priroda, mrtva priroda, vjerski motivi...

»Uradio sam kolekciju slika s motivima Berega i Šokaca, zatim Koluta, Bezdana, Sombora, Apatina, Novog Sada... Ima mojih slika u Sloveniji, Bosni, Hrvatskoj, Njemačkoj. Čak su moje slike bile i na kalendaru MZ *Bezdan*, po jedna moja slika za svaki mjesec. Došli su, fotografirali slike i onda mi samo donijeli kalendar«, priča Antun.

Galerija u obiteljskoj kući

Kada krene slikati, u nekom je svom svijetu u kome nema niti vremena niti vanjskog svijeta. Ali, kaže, sjesti i slikati nije mehanički posao koji se radi kada netko naruči sliku, jer slikati se može onda kada slika prosto sama izlazi kroz svaki potez. Nekada uz platno Antun provede i po 12 sati, a nekada prođu i tjedni prije nego što se nakani ponovno sjesti i slikati.

»Često slikam ono što sam prije toga fotografirao, ali nikada to ne bude vjerna kopija fotografije već neko moje viđenje toga što slikam. Prosto, igram se bojama. Često me pozivaju u školu u Kolutu da držim djeci radionice i onda ispred platna stanem i ne znam što bih naslikao, a onda krene i eto slike. Te radionice s djecom shvaćam kao naše druženje, jer oni imaju svoje profesore, koji su završili akademije, koji ih mogu mnogo toga naučiti«, priča Antun kome su špahla i kist zamijenili alat pogonskog električara.

Koliko je Antun predan umjetnosti vidi se i po tome što u obiteljskoj kući nema kutka u kome nema njegovih slika, a u potkrovlju sve prostorije krcate su njegovim slikama. Različitih formata, različitih motiva; od prepoznatljivih motiva Sombora, živopisne šokačke nošnje, cvijeća, nepregledne ravnice, pa i morskog krajolika.

Z. V.

Subotička premijera dokumentarnog filma *Pisme, bande, ljudi*

EJ, GOSPODO, TAMBURAŠI

Prigodom jednog redakcijskog sastanka, glavna urednica *Hrvatske riječi* **Jasminka Dulić** predlaže novinaru ovog tjednika **Zlatku Romiću** da napiše jedan tekst o tamburašima subotičkog kraja. Prihvativši se zadatka, on kreće u potragu za sugovornicima. Istražujući temu, dospijeva do nekadašnjih ili sadašnjih tamburaša koji nam govore o svojem radu, ujedno iznoseći i zanimljive detalje o osobama, događajima, običajima, društvenom kontekstu, a sve vezano za subotičku tamburašku priču. Ukratko je ovo prepričani scenarij dokumentarnog filma/serije redatelja **Branka Ištvančića** *Pisme, bande, ljudi* koji je subotičku premijeru imao u utorak u velikoj vijećnici Gradske kuće.

Serijal ima tri epizode od po 30 minuta, a sniman je na području grada Subotice i okolice u ožujku, travnju i rujnu prošle godine u produkciji Uredništva emisije Pučke i predajne kulture produkcijskog odjela kulture, Hrvatske radio televizije (HRT). O tamburašima od prije 70-ak godina do danas, na svoj pitki i humorom protkani način u filmu govori narator Zlatko Romić, pa se u priču, osim imena, nenametljivo, ali značajno upliće društveni kontekst, situacije i običaji koji oslikavaju vrijeme u kojem su tamburaši i *bande* imali različite uloge. Kroz sjećanja dr. **Josipa Stantića**, **Stipana Bašića Škarabe**, **Stipana Prćića Baće**, **Marka Benčika**, **Stipana Jaramazovića**, **Stevana Nikolića**, **Antuna Letića Nuneta**, **Vojislava Temunovića**, **Mire Temunović** i **Marinka Piukovića** gledatelji su s uživanjem pratili priču o *crnim* (romskim) i *bilim* (bunjevačkim) tamburaškim *bandama* isprepletenu s mnoštvom fotografija i starih filmskih zapisa.

Tri epizode za tri vremena

U prvoj epizodi dominira glazbena osobnost **Pere Tumbasa Haje**, čija se 50. obljetnica smrti navršava ove godine. Uz pričice o ovoj legendi tamburaške glazbe osvijetljena je narav, ljudski i umjetnički karakter ovog školovanog profesionalnog glazbenika. Razdoblje od 60-ih do 80-ih godina prošlog stoljeća obuhvaćeno je drugom epizodom, u kojoj dominiraju vrsne romske tamburaške profesionalne bande, da spomenemo samo **Miloša Velikog** i **Malog**, ali i kavane u kojima su svirali. Treća epizoda ove doku-

Dokumentarni film u produkciji HRT-a daje prilično dobar presjek tamburaške glazbe u Subotici i okolici u posljednjih sedam i više desetljeća

mentarne serije prati razvoj nove tamburaške glazbe, utjecaj slavonskih tamburaša i pojavu *Festivala bunjevački pisama*, a obogaćena je dojmovima i razmišljanjima današnjih mladih tamburaša (**Marko Križanović**, **Ninoslav Radak**, **Matija Temunović**).

Društveni kontekst

Po riječima etnologa i dugogodišnjeg urednika emisije Pučke i predajne kulture na HRT-u, **Aleksija Pavlovskog**, kada se krenulo u realizaciju filma s radnim naslovom *Zaboravljene pisme, zaboravljeni ljudi*, vidjelo se da zapravo više nema živih osoba koje bi mogle nešto reći o tim zaboravljenim ljudima. Tako su započeli razgovore s Vojislavom Temunovićem iz udruge *Festival bunjevački pisama* i shvatili da je jedina priča koja se filmom može ispričati na ovu temu – društveni proces vezan uz tamburašku glazbu na ovim područjima.

»Zapravo smo povadili neke dijelove čitave tamburaške priče koji mogu biti zanimljivi u nekom širem kontekstu«, kazao je Pavlovsky.

Ideju za film dali su redatelj Ištvančić i urednik Pavlovsky, a kako ističe još jedan suradnik na scenariju Zlatko Romić, sve ostalo plod je zajedničkog rada.

Ovaj dokumentarni film s blagim elementima igranog, napravio je prilično dobar presjek tamburaške glazbe u Subotici i okolici. Zagrebački redatelj, podrijetlom iz Tavankuta, Branko Ištvančić kaže kako im namjera nije bila napraviti suhoparnu priču s nizom podataka, već, da bi bilo zanimljivo za gledatelje, film slijedi naratora koji priču o tamburašima prati tijekom vremena.

Osim već spomenutih, filmsku ekipu činili su i stručni suradnik Vojislav Temunović, producent **Mate Letica**, direktor fotografije **Dušan Vugrinec**, majstor rasvjete **Ljudevit Fištrić** i tonski snimatelj **Mladen Šiklić**, a filmsku podlogu koja se oslanja na bunjevačke glazbene motive, potpisuje **Pere Ištvančić**.

Suorganizatori premijere bili su HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u čije ime se ravnatelj Zavoda **Tomislav Žigmanov** obratio publici i tom prigodom rekao:

»Mislim da će ovaj film pokazati dvije stvari koje su važne za kulturu Hrvata ovdje. Prvo, da nismo tikva bez korijena, a drugo, da nismo zajednica čija kultura sahne. Naprotiv«.

N. Skenderović

Emitiranje na HRT1

Serijal *Pisme, bande, ljudi* bit će prikazivan četvrtkom u 11 sati na prvom programu HRT-a, počevši od 4. svibnja. Druga dva nastavka možete pogledati – 11. te 18. svibnja.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise,
upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
Klasa: 128-451-2424/2017-01
Datum: 13.04.2017.

Na temelju članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje programa i projekata u oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (»Službeni list APV«, br. 6/17), članka 3. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava organizacijama nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica (»Službeni list APV«, broj 14/2015), a u svezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2017. godinu (»Službeni list APV«, br. 69/16), Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice raspisuje

NATJEČAJ

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA UDRUGA U OBLASTI OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ZA SUFINANCIRANJE ORGANIZACIJA NACIONALNIH MANJINA – NACIONALNIH ZAJEDNICA U AP VOJVODINI ZA 2017. GODINU

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo), sukladno Financijskim planom i financijskim mogućnostima u proračunskoj 2017. godini, financira i sufinancira udruge sa sjedištem na teritoriju AP Vojvodine, za programe i projekte, u oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja u AP Vojvodini u iznosu od 362.500,00 dinara i u oblasti aktivnosti i rada organizacija nacionalnih manjina u iznosu od 1.873.000,00 dinara.

I.) RASPODJELA SREDSTAVA U OBLASTI OBRAZOVANJA

Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju udruge sa sjedištem na teritoriju AP Vojvodine koje su kao jedan od ciljeva udruživanja statutom predvidjele aktivnosti u oblasti obrazovanja.

Sredstva u iznosu od 362.500,00 dinara namijenjena su za financiranje i sufinanciranje sljedećih prioriteta:
1. modernizacije obrazovno-odgojnog rada;
2. usuglašavanje obrazovanja s potrebama tržišta rada;
3. njegovanje multikulturalnosti/interkulturalnosti i tradicije, materinjeg jezika pripadnika nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica;
4. podršku inkluzivnom obrazovanju i prevencija ranog napuštanja formalnog obrazovanja;
5. poticanje izvannastavnih aktivnosti.

Kriteriji za dodjelu sredstava su:

1. odgovor na temu programa/projekta;
2. utjecaj predloženog programa/projekta;
3. kompetentnost predlagatelja i dosadašnje iskustvo.

Potrebna dokumentacija koja se podnosi uz prijavu:
1. preslika rješenja o upisu u registar kod agencije za gospodarske registre;
2. preslika potvrde o poreznom identifikacijskom broju;
3. preslika izvatka iz statuta udruge ili osnivačkog akta (u kojem je utvrđeno da se ciljevi udruge ostvaruju u oblasti koja je predviđena natječajem), ovjereno od strane udruge.

II.) RASPODJELA SREDSTAVA U OBLASTI AKTIVNOSTI ORGANIZACIJA NACIONALNIH MANJINA – NACIONALNIH ZAJEDNICA

Pravo sudjelovanja na Natječaju imaju registrirane pravne osobe – organizacije i udruge pripadnika etničkih zajednica sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, čija se djelatnost zasniva na očuvanju i njegovanju nacionalnog i kulturnog identiteta ili čija se djelatnost zasniva na očuvanju i unapređenju međunacionalne tolerancije s teritorija Autonomne Pokrajine Vojvodine koje se bave:
očuvanjem i njegovanjem jezika, narodnih običaja i starih zanata;
njegovanjem i poticanjem narodnog stvaralaštva;
organizacijom programa i projekata multikulturalnog karaktera u cilju razvijanja duha tolerancije;
predstavljanjem kulturnih dobara od iznimnog značaja za nacionalne zajednice;
zaštitom i prezentacijom folklorne baštine;
njegovanjem književnog, dramskog, scenskog, glazbenog i likovnog stvaralaštva;
organizacijom memorijala, festivala, manifestacija, jubileja, kolonija, kampova;
njegovanjem i razvojem amaterizma;
znanstvenim i drugim istraživanjima;
njegovanjem suradnje s matičnim zemljama i drugih oblika međunarodne suradnje;
izdavaštvom u oblasti prava nacionalnih zajednica- nacionalnih manjina;
očuvanjem i njegovanjem međunacionalne tolerancije;
očuvanjem i njegovanjem nacionalnog i kulturnog identiteta pripadnika romske nacionalne zajednice radi realizacije afirmativnih mjera i procesa za integraciju Roma;
organiziranjem seminara, konferencija i drugih oblika znanstvenih i edukacijskih skupova, odnosno kulturnih, obrazovnih, sportskih i drugih manifestacija;
ostalim programima i projektima usmjerenim na ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

Sredstva u iznosu od 1.873.000,00 dinara namijenjena su za sufinanciranje:
redovite djelatnosti
nabave opreme i

programa i projekata organizacija nacionalnih manjina - nacionalnih zajednica s teritorija Autonomne Pokrajine Vojvodine

Kriteriji za dodjelu sredstava su:

procentualni udio pojedine nacionalne manjine-nacionalne zajednice u ukupnoj manjinskoj populaciji u AP Vojvodini;
brojnost njezinih organizacija i njihove aktivnosti u čijem se sufinanciranju sudjeluje;
ukupni materijalni troškovi;
prostorni karakter i značaj manifestacije ili projekta (međunarodni, multietnički, od šireg značaja, međuopćinski, lokalni itd.);
vremensko trajanje manifestacije ili projekta
broj sudionika manifestacije ili projekta;
interesiranje i posjećenost publike;
kontinuitet i redovitost održavanja manifestacije;
medijski publicitet (televizijski i radijski prijenosi ili snimke, izvještavanje tiska i drugi načini prezentacije);
prateće i naknadne aktivnosti (poseban nastup i predstavljanje pobjednika, gala večeri, izdavanje zbornika, kataloga i drugih publikacija i sl.);
broj zaposlenih osoba kod podnositelja zahtjeva;
ostale aktivnosti, manifestacije i priredbe koje organizira podnositelj zahtjeva;
financiranje manifestacija od drugih tijela, organizacija, fondova, sponzora ili donatora iz zemlje ili inozemstva.

Potrebna dokumentacija koja se podnosi uz prijavu:
1. Preslika rješenja o upisu u registar kod agencije za gospodarske registre
2. Potvrde o poreznom identifikacijskom broju (PIB);
3. dokaz o otvorenom računu kod poslovne banke ili dokaz o otvorenom računu kod Uprave za trezor s naznakom jedinstvenog broja korisnika javnih sredstava kod Uprave (JB KJS).

ZAJEDNIČKI UVJETI NATJEČAJA:

Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima Tajništva, za namjene predviđene ovim natječajem - za oblast obrazovanje obrazac 1., za oblast nacionalnih manjina - nacionalnih zajednica obrazac 2.;
Na Natječaj se ne mogu prijavljivati izravni proračunski korisnici;
Nepravodobne i nepotpune ili nepravilno popunjene prijave, prijave koje nisu podnesene od strane ovlaštenih osoba, kao ni prijave koje nisu predmet Natječaja, neće se uzimati u razmatranje;
prijave od strane sudionika na natječaju kojima su dodijeljena sredstva na temelju prethodnih natječaja Tajništva, a nisu izmirili preuzete obveze po tim natječajima ili nisu pravodobno zatražili od Tajništva produženje roka za realizaciju sredstava dobivenih po osnovi ranijih natječaja Tajništva, neće se uzimati u razmatranje;
Tajništvo zadržava pravo od podnositelja prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije ili izaći na lice mjesta, odnosno za dodjelu sredstava odrediti ispunjenje dodatnih uvjeta;
Tajništvo nije u obvezi obrazložiti svoje odluke;
Protiv odluke od dodjeli sredstava ne može se uložiti žalba;
Prijave na natječaj se podnose od dana objavljivanja natječaja, a najkasnije do 15. studenoga 2017.godine;
Raspodjela sredstava po natječaju vršit će se do utroška sredstava opredijeljenih natječajem, u roku od 45 dana od dana podnošenja prijave;
Prijave i priložena dokumentacija se podnositeljima ne vraćaju;
Jedna pravna osoba može podnijeti najviše jednu prijavu.

NAČIN PODNOŠENJA PRIJAVE

Obrazac 1. i obrazac 2. prijave kao i tekst natječaja može se preuzeti od dana objavljivanja natječaja u prostorijama Tajništva (ured 63/I.) ili na web-adresi Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs
Prijave na natječaj se podnose na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine - nacionalne zajednice koji je u službenoj uporabi u radu tijela Autonomne Pokrajine Vojvodine;
Prijave se podnose:
1.) osobno, predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave u Novom Sadu;
2) poštom na adresu: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje,propise upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice; 21000 Novi Sad, Bulevar Mihaila Pupina 16. S NAZNAKOM: Za natječaj za financiranje i sufinanciranje projekata u oblasti obrazovanja ili
Za natječaj za sufinanciranje aktivnosti i rada organizacija nacionalnih manjina

PRIMJENA ZAKONA O JAVNIM NABAVAMA

Ukoliko se na korisnika sredstava Natječaja primjenjuje članak 2. stavak 1. točka 2) Zakona o javnim nabavama (»Službeni glasnik R. Srbije«, broj 124/2012, 14/2015, 68/2015), odnosno ukoliko će se sredstva ostvarena po ovom natječaju koristiti za nabavu radova, dobara ili usluga, a udio tih sredstava čini više od 50% vrijednosti nabave, korisnik sredstava će se smatrati naručiteljem i u obvezi je primijeniti Zakon o javnim nabavama.

OCJENJIVANJE PROJEKATA I ODLUČIVANJE O DODJELI SREDSTAVA

Podnesene prijave razmatra povjerenstvo koje formira pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice;
Rješenje o raspodjeli sredstava donosi pokrajinski tajnik, na temelju prijedloga natječajnog povjerenstva;
S podnositeljima prijava kojima su odobrena sredstva, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice će sklopiti ugovor o financiranju odnosno sufinanciranju;
Rezultati natječaja se objavljuju na zvaničnoj web-adresi Tajništva.

POKRAJINSKI TAJNIK
Mihály Nyilas

Posveta i blagoslov ulja u Srijemskoj Mitrovici

Na Veliki četvrtak Crkva u svim katedralama svijeta, u spomen na sveta pomazanja, blagoslivlja bolesničko ulje i posvećuje ulje svete krizme, kojim se pomazuju kršteni-ci, svećenici i biskupi. Ta misa slavi se samo jedanput godišnje, obično u stolnoj crkvi biskupije, kada svećenici obnavljaju svoja obećanja. Crkva vjeruje da pomazanici krštenici, krizmanici i svećenici u zajedništvu s biskupom imaju Kristov miomiris. Tako je bilo i ove godine na Veliki četvrtak u katedrali svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici, kada su se na misi posvete i blagoslova ulja okupili biskupijski i grkokatolički svećenici iz Srijema, zajedno s biskupom mons. **Đurom Gašparovićem**.

Veliki četvrtak, označava i posljednji dan korizme kada se prisjećamo rođenja i uspostave svete euharistije. U srijemskoj biskupiji misa posvete i blagoslova ulja održava se samo u katedrali u Srijemskoj Mitrovici kada se, osim svećenika iz Srijema, okupi i najveći broj vjernika.

Na svetoj misi blagoslivlja se katumensko i bolesničko ulje (kojim se pomazuju bolesnici kad im se dijeli sakrament bolesničkog pomazanja), a posvećuje se i korizmeno ulje, s kojima se potvrđuju krizmanici i djeca pomazuju na krštenju te svećenici prilikom ređenja:

»Mnoge biskupije i župe na poseban način slave na Veliki četvrtak blagoslov ulja. Tada vjernici u vrijeme uskrsnih blagdana i dođu u mnogo većem broju. Nakon posvete i blagoslova ulja, naše svećenstvo to ulje daruje vjernicima, već prema tome za što će ga oni koristiti. Ako je za krštenje, onda se maže i krizmenim uljem, mada se prije krštenja u mnogim župama koristi katekumat koji traje 1, 2 ili 3 godine. Krizmenim uljem mažu se i budući krizmanici koji su odrasli i zreli da prime sakrament svete potvrde ili korizme, ali isto tako se krizmenim uljem mažu i krštenici mala djeca, kao i svećenici na njihovom ređenju. Bolesničko ulje se dijeli bolesnicima i uglavnom onima koji su prikovani za postelju kada im se i moli molitva svetog Jakova kako bi oni ojačali i pridigli se«, ističe biskup Gašparović.

Da nije uvijek lako u životima čuvati vjeru i braniti svoj kršćanski život, istaknuo je i sam biskup i pozvao tom prigodom vjernike na zajedništvo:

»Svećenik bez vjernika na neki način nije ništa. Kao ni vjernik bez svećenika. Zato nam treba zajedništvo i zato molim i pozivam sve vjernike, sa željom da svi oni ustraju u vjeri i da tu vjeru isto tako i prenose, kako u svojim obiteljima tako i župnoj zajednici, ali na poseban način da je i svjedoče. Istakao bih da je iznimno važno to zajedništvo pokazati i na misnim slavljima.«

S. Darabašić

Blagoslov uskrsne *kotarice*

Obitelji bunjevačkih Hrvata uvijek su bili okrenuti vjeri i Crkvi. Očuvalo se to i do današnjih dana. Ta vezanost, okrenutost k vjeri. Očuvali su se tako i mnogi običaji. Izmijenjeni, prilagođeni današnjem načinu života, ali ipak očuvani. Takav je i običaj blagoslova uskrsne *kotarice* s hranom. Nekada se taj blagoslov davao u rano jutro na sam dan Uskrsa. Prije šezdesetak godina, sjećaju se stariji Somborci, u staru crkvu (kako ovdašnji svijet zove crkvu Svetog Trojstva) išlo se još zorom, jer je misa počinjala u četiri sata ujutru. Išlo se pješice, čak i onda kada je crkva bila kilometrima daleko. Na blagoslov (ili kako ovdašnji svijet kaže *posvećenje*) nosila se kotarica sa svim onim što je dio svečane uskrsne trpeze – komad šunke, kobasice, jaja, mladi luk, pleteni kolač. Iz priča starijih Somboraca doznajemo i da je u toj svečanoj uskrsnoj *kotarici* bio i golub. Kažu, uz sve ono što je nezaobilazni dio uskrsne trpeze, u kotaricu se stavljao i kuhani golub i to zato što, prema pričama starijih Somboraca, svinjetina nije mogla primiti *posvetenje*.

Običaj blagoslova uskrsne kotarice očuvao se do danas. Ne više u ranu zoru na sam dan Uskrsa, već na Veliku subotu navečer poslije mise. Tako je u ckrvi Svetog Trojstva bilo i ovog Uskrsa. Dvadesetak košarica blagoslovio je župnik **Josip Pekanović**, poslije mise.

Z. V.

NE tražiti ZNAKOVE

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Nakon Isusove smrti njegovi učenici osjećaju se potpuno izgubljeni. Poraz njihovog Učitelja porazio je i njih. Zbunjene i razočarane muči ih i strah za vlastite živote, jer ne znaju hoće li se vlasti i na njih okomiti jer su Isusovi učenici. Osjećaju se tipično ljudski te sjede zatvoreni. Zatvorili su vrata kuće, a i vrata vjere. Potpuno su ih obuzeli ljudski osjećaji, te protekle događaje analiziraju samo iz kuta ljudske logike. Zato ih obuzima strah zbog kojeg zaključavaju vrata. No, ne slute da je osvanulo jutro pobjede njihovog Učitelja.

Nevjerni Toma

U trenucima potpune shrvanosti i velikog straha događa se preokret. Na veliko čudo apostola Isus, koji je mrtav skinut s križa i pokopan, odjednom se pojavljuje među njima. Stoji na sredini sobe, živ, a nije kucao, nije tražio da mu otvore vrata. Pozdravlja ih uobičajenim židovskim pozdravom »Mir vama!« To je trenutak kada shrvanost i razočaranje apostola nestaje, jer shvaćaju da je Isus ipak pobjednik, da nisu uzalud potrošili svoje godine slijedeći ga. Ukazanje Uskrslog je kao melem na njihovu ranu koja je nastala njegovim razapinjanjem. A klasičan, svakodnevni pozdrav označavao je istinski mir kojega je Uskrsli donio među svoje učenike. To je mir vjere i povjerenja, koji raspršuje svaku sumnju i donosi snagu za buduće svjedočenje. Vidjeli su Krista koji je treći dan uskrsnuo, te tako postali svjedoci koji će hrabro narodima naviještati ovu radosnu vijest bez straha pred smrću.

Isus je među učenike došao s namjerom da ga svi vide, te tako odagna od njih sumnje i strahove, no jedan apostol nije prisustvovao ovom prvom njegovom posjetu. U Crkvi je taj apostol ostao poznat kao »nevjerni« Toma. Nije vjerovao ostalim učenicima da su vidjeli Isusa koji je uskrsnuo, tražio je da ga i sam vidi i dodirne kako bi se uvjerio. Istina je da nije vjerovao riječima svojih prijatelja, ali možemo li mu baš tako jako zamjeriti tu nevjeru? Tko je prije Isusa uskrsnuo? Ni ostali apostoli nisu vjerovali dok ga nisu vidjeli. Teška je to bila kušnja za Tominu vjeru. Znao je to Isus, zato dolazi opet kada je i on prisutan, da mu pomogne kako bi i on povjerovao i kako bi njegova vjera bila osnažena susretom koji preobražava.

Iako ga razumije, Isus Tomu kori zbog nevjere za pouku svima nama. Njegove riječi »Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!« (Iv 20,29) opominju nas da ne tragamo za znakovima, jer na tome ne možemo temeljiti svoju vjeru. Ona mora ići iznad znakova, jer ako imaš znak i sa sigurnošću nešto znaš, gdje je vjera? Kada je razumu sve dohvatljivo vjera nije potrebna, ona ide iznad razumskog, ona je čvrsto povjerenje u Božju svemoć, kada razum govori da nije moguće.

Mi smo znak

Kršćani danas traže znakove, svoju vjeru na njima hrane i temelje. I kao da oni Boga iskušavaju i stavljaju sebe u središte svega. To nije vjera. Vjerovati u Boga zapravo znači ne tražiti nikakve znakove niti dokaze, već mi sami moramo biti Božji znak na zemlji. Tako je bilo u prvim kršćanskim vremenima, o tome nam svjedoče Djela apostolska: »Braća bijahu postojana u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama… Svi koji prigrliše vjeru bijahu združeni i sve im bijaše zajedničko. Sva bi imanja i dobra prodali i porazdijelili svima kako bi tko trebao. Svaki bi dan jednodušno i postojano hrlili u Hram, u kućama bi lomili kruh te u radosti i prostodušnosti srca zajednički uzimali hranu…« (Dj 2,42.44-46)

Svojim načinom života prvi kršćani pokazivali su koliko vjeruju, te koliko su blizu Kristu. Slavlje euharistije, zajedništvo, međusobna briga, ljubav i poštivanje označavali su Kristovu prisutnost među njima. Zato su mnogi htjeli pristupiti toj zajednici, upoznati njihovog Boga. Unatoč progonima broj kršćana stalno je rastao, a radosna vijest širila se nezaustavljivom brzinom. Iako novi članovi nikada nisu vidjeli Isusa svojim tjelesnim očima, vjerovali su, jer su ga očima vjere prepoznavali u zajednici čiji su dio postali.

Mnoge zajednice su, nažalost, davno prestale biti znak Kristove prisutnosti. Brojnim članovima euharistija nije važna, međusobno se ne poznajemo, često se ni ne želimo poznavati, a nerijetko se i sukobljavamo. Duh zajedništva, ljubavi i međusobne brige sve je bljeđi. Svatko je od nas pozvan biti Kristov znak na ovoj zemlji i u svojoj zajednici. Neka nas ne obeshrabri trenutno stanje, nego neka bude poticaj da svatko da svoj doprinos kako bi svijetu preko nas Krist postao vidljiv.

Mini intervju:
Slavica Prćić iz Đurđina

Decoupage, šling i cvijeće

Nakon umirovljenja **Slavica Prćić** se sa suprugom preselila iz Subotice u Đurđin gdje se uključila u Klub umirovljenika. Slavica svoju kreativnost ispoljava najviše kroz radove ukrašene *decoupage* tehnikom, ali voli i šlingati. Slamarstvo također nije zanemarila, ali je u ovoj tehnici još na početnoj razini. Slavica također voli i cvijeće.

U Klubu umirovljenika Slavica je vrlo aktivna i skupa s prijateljicom **Marijom Matković** radi razne ručne radove. Potvrdu kvalitete i vjetar u leđa za daljnji rad dobile su ove godine kada su pobijedile na Uskrsnoj izložbi Gerontološkog centra u Subotici. Kao pobjednici na nivou Subotice, Klub iz Đurđina je sudjelovao na izložbi u Molu, gdje su im radovi također zapaženi.

Što ste predstavili na Uskrsnoj izložbi Gerontološkog centra Subotice?

Na ovogodišnjoj izložbi u Centru predstavili smo uglavnom radove s decoupage tehnikom – najviše uskrsna jaja. Pravili smo zečeve od jaja, stare tanjure smo ukrašavali s decoupage tehnikom i na to smo lijepili ljuske od jaja, ukrašavali smo boce, torbe za trgovinu, pravili smo čestitke za Uskrs...

Kad ste počeli raditi decoupage tehnikom?

Ukrašavati predmete decoupage tehnikom sam počela prije tri godine, kad sam se uključila u klub umirovljenika. Od tada se stalno usavršavam u toj tehnici.

Gdje nalazite ideje za rad i što sve ukrašavate?

Internet je nepresušni izvor ideja za sve, pa tako i za decoupage tehniku, a kupujem i novine o *decoupagu*. U *Dekupaž* novinama se jako lijepo objašnjava kako se sve radi... Ukrašavam jaja za Uskrs, drvene kutije za nakit, kutije za boce, vaze...

Što najčešće šlingate?

Šlingam uglavnom kecelje za okretanje snašama. Radila sam i jastučnice od šlinga, košulje, prekrivač za kotaricu u kojoj nosim hranu na blagoslov za Uskrs... Nemam previše šlinga, više sam posvećena *decoupagu*.

Tko kod je bio kod Vas nije mogao ne zamijetiti da volite cvijeće. Koje cvijeće Vam je najdraže?

Jeste, cvijeće mi je posebna ljubav. Volim cvijeće i njime ukrašavati dvorište. Poseban je osjećaj kad sjednem na terasu i sa šalicom kave u ruci gledam moje cvijeće. Kažu da ako želiš biti sretna mjesec dana udaj se, a ako želiš biti sretna cijeli život gaji cvijeće. Najdraže mi je sezonsko cvijeće – muškatle, petonije, begonije... Kad s proljećem dođe prvo cvijeće, gotovo svaki tjedan se sve do jeseni vraćam s tržnice s nekom novom sadnicom. Osim ovog sezonskog cvijeća imam i dvije ljubimice u dvorištu, to su moje magnolije.

J. D. B.

KUŽIŠ?!
Magdalena Dulić iz Žednika

Među svojima

Magdalena Dulić ima 17 godina i živi u Žedniku s roditeljima i starijom braćom **Hrvojem** i **Igorom**, dok joj je najstariji brat **Dražen** svećenik u Subotici. Iako je iz Žednika, osnovu školu je završila u Subotici na hrvatskome jeziku, a trenutačno je treći razred gimnazije *Svetozar Marković*, također na hrvatskome jeziku.

Magdalena je sa sedam godina počela putovati do škole 20 km svakoga dana u jednom smijeru kako bi pohađala nastavu na hrvatskom jeziku u OŠ *Matko Vuković* u Subotici s obzirom na to da u Žedniku nije bilo druge zainteresirane djece, te nije formiran razred.

»Putovala sam od prvog razreda autobusom u školu i nikad mi to nije bio problem. Za mene i moju obitelj je bilo bitno da pohađam nastavu na hrvatskome jeziku kad već imam mogućnost za to i tako smo se i organizirali. U prvom razredu me je *dida* čekao na stanici u gradu i vodio u školu, a kasnije sam sama išla. Znala sam da ću na taj način biti među 'našima' i da ću biti u dobrom društvu«, objašnjava nam Magdalena.

Osam godina u Matku će joj ostati u lijepom sjećanju, a ono najljepše što bi Magdalena izdvojila je dobro društvo i putovanja.

»Išli smo na puno izleta sa školom. Odlična stvar u tome je što smo se mi iz razreda mogli družiti i na putovanjima, a ne samo u školi. Išli smo u Novi Vinodoslki, Prvić, Zaostrog, Krk, Veli Lošinj i Selce. Bilo je baš lijepo i uvijek nas je išlo puno iz razreda«, priča Magdalena.

Magdalena je srednju školu također nastavila na hrvatskome jeziku. Iako je željela upisati Ekonomsku školu, opredijelila se za gimnaziju jer se u toj školi izvodi i nastava na hrvatskome jeziku.

»Više sam htjela upisati Ekonomsku školu, ali mi je također bilo bitno i da nastavim školovanje na hrvatskome jeziku, tako da sam upisala opći smjer u gimnaziji i nisam se pokajala. Društvo mi je već bilo poznato i odlično se slažemo svi u razredu« kaže Magdalena.

Što se tiče planova za budućnost, Magdalena još ne zna što bi nastavila nakon srednje škole.

J. D. B.

Film *Safari*, režija: Ulrich Seidl, 2016.

Stvaran, NESAVRŠENI život

Ugledni austrijski redatelj, scenarist i producent **Ulrich Seidl** jedan je od trenutačno najuglednijih europskih filmaša. To potvrđuju kako kritička recepcija njegova djela tako i nagrade koje je upisao u životopis. Među ostalim, njegovo je stvaralaštvo prepoznato i u našoj regiji gdje je dobio dva ugledna priznanja: nagradu *Aleksandar Lifka* za doprinos europskoj kinematografiji koju dodjeljuje Festival europskog filma Palić, te nagradu *Maverick* Motovun Film festivala koja se dodjeljuje redateljima »koji individualnošću, slobodnim duhom i inovativnošću šire granice filmskog izraza«. Ukratko, struka je priznala njegov rad, a sve ostalo je pitanje našeg osobnoga ukusa.

A kad je u pitanju europski film, posebice onaj s umjetničkim predznakom, znamo da tu, za razliku od recimo Hollywooda, nema podilaženja zakonitostima tržišta i ukusu masovne publike. Seidl je prvorazredni zastupnik te linije: provokativan i beskompromisan, u svojim djelima prikazuje »stvaran nesavršeni život«, preispitujući uobičajene poglede na različite pojave u društvu te čovjeka današnjice. Formalno-stilski, poznat je i po vlastitoj metodi u kojoj se gube granice između dokumentarnog i igranog. Također, kadrovi u njegovim filmovima rađeni su u stilu statičnih *tableau vivant* slika. Seidlov dosadašnji opus broji više od dvadeset filmova, od dugometražnih igranih preko kratkih do dokumentaraca.

Safari je njegov dokumentarac iz 2016. godine. Prikazivan je nedavno u kinima u Beogradu i Subotici, što nije loše za jedno europsko *art* ostvarenje. Kako su njegove pojedine filmove ranije prikazivale i nama dostupne javne televizije (od RTS-a, preko RTV-a do HRT-a), a prisutan je i na ovdašnjim festivalima, postoje izgledi da nam se u dogledno vrijeme ponovno pruži prilika pogledati i *Safari*. No, ovaj je tekst pisan ne samo kao preporuka za to ostvarenje, već i kao ukaz na nesvakidašnju autorsku pojavu Ulricha Seidla, čime vam se preporuča i bilo koji drugi film iz njegove bogate filmografije (*Pasji dani*, *Uvoz izvoz*, trilogija *Raj*, *U podrumu*...).

I *Safari* se u većoj mjeri uklapa u ranije navedene prepoznatljivosti njegova rukopisa. Kako naslov sugerira, film nam prikazuje skupinu turista-lovaca iz Njemačke i Austrije, pripadnike srednje klase, koji idu na safari u Afriku. Gledamo ih kako se voze kroz savanu, čekaju u zasjedi, progone plen, ubijaju ga, a zatim poziraju pokraj tijela mrtvih životinja Seidl se, naravno, ne libi prikazati neugodne scene mrtvih životinja, njihovo kasapljenje tj. preradu u *trofej*. Te poslove ne obavljaju turisti bijelci, već pripadnici lokalnog, crnačkog stanovništva (tu se može iščitati i kolonijalističko naslijeđe neravnopravnosti). *Safari* je isprekidan intervjuima u kojima nam turisti otkrivaju zašto su došli u lov, kakva ih strast to pokreće. Tu Seidl pokušava otkriti više o svojem omiljenom liku – Čovjeku, što ovaj skupi hobi govori o nama, našoj prirodi? Naši su daleki preci bili lovci, a tragovi toga još žive u našoj DNK. Međutim, lov za aktere u filmu, koji dolaze iz europskih zemalja, nije izvor hrane tj. pitanje preživljavanja, već izvor užitka i uzbuđenja, hobija kojega skupo plaćaju i na koji troše svoj godišnji odmor.

U povodu prošlogodišnjeg Festivala europskog filma na Paliću, gdje je primio *Lifkinu* nagradu, imao sam prilike uraditi intervju sa Seidlom. Ovaj značajni sineast mi je tada, među ostalim, kazao: »Moji su filmovi zrcalo našeg društva, tako da se svaki gledatelj može i treba prepoznati u njima. Ti filmovi gledatelju ulaze pod kožu ili ga uznemire. Moja namjera je postaviti zrcalo pred gledatelja. Jer svatko od nas je odgovoran za to kako će naše društvo izgledati«. Sumnjam da će *Safari* u vama probuditi aktivistu za prava životinja. Ili da ćete postati vegetarijanac. Ali ćete svakako gledati drukčije na raspoložene zapadnjake koji usred Afrike prakticiraju svoj luksuzni hobi. Na njihovo bezobzirno eksploatiranje prirode.

Davor Bašić Palković

Idemo li večeras u kazalište (56)

Priprema: Milovan Miković

Sluga dvaju GOSPODARA

Poznato, rado i često izvođeno djelo *Sluga dvaju gospodara* **Carla Goldonia** (1707. – 1793.), članovi Hrvatske drame premijerno su prikazali (20. svibnja 1953.) prema redateljskoj zamisli **Lajče Lendvaiia**, koji je, među ostalim, zabilježio: »… Našoj je publici Goldoni poznat s komedijom Mirandolina (igranom ovdje 1948.), a naročito s Ribarskim svađama, koje se već dvije godine (od 1952.) održavaju na repertoaru. U vrijeme kada je talijanski komediograf i dramatičar i Moliereov učenik Carlo Goldoni počeo stvarati u Italiji je vladala takozvana improvizirana komedija, poznatija pod imenom Commedia dell' Arte. Karakteristično je bilo za ovu vrstu komedije to, da ona nije imala napisan tekst, nego samo upute, što da glumci rade, a tekst govora su tokom igre sami izmišljali. Isto tako komedija je imala određene tipove: zaljubljene starce, muževe nevjernih žena, ćudljive očeve, nadriučene doktore, hvalisave, ali kukavičke časnike, zaljubljene mladiće i djevojke, poluozbiljne služavke i naročito omiljene duhovite i proždrljive sluge. Najpoznatija imena koja susrećemo u ovakvoj komediji jesu: Pantalone, Brigella, Capetano Frakaso, Doctore, Pulccinela, Pasquarello, Trufaldino, Florindo, Arlekino, Silvio, Beatrice, Clarice, Colombina, Smeraldina i dr.

Tipični karakteri i maske

Svi ovi tipovi imali su manje-više, određene karaktere, određene maske i kao takovi pojavljivali su se u raznim komadima. Tri elementa stradanja su karakteristična u Commedia dell' Arte: Ili je netko bio pokraden, ili je dobio batina, ili su mu zaveli ženu. Isto tako omiljena tema bila je preoblačenje djevojaka u muškarce i čitav niz zapleta oko toga. Ova vrsta komedije bila je vrlo omiljena i neobično zabavna, jer je igra bila laka i skoro lakrdijaška kakvu danas možemo sresti jedino u varijeteima ili sličnim lokalima.

Goldoni se smatra reformatorom talijanske komedije, jer je poveo borbu protiv zastarjeloga načina igranja i dao je ovakvoj vrsti komedije napisan tekst, dok je tipove i karaktere, a naročito način igre manje-više zadržao; pogotovo u njegovim prvim komedijama među koje spada i Sluga dvaju gospodara. Komedija Il servitore di due padroni puna je slikovitih tipova; kao što je proždrljiv, ali snalažljiv sluga, dva zaljubljena para, ćudljivi očevi, vjetrenjasta služavka, dobroćudni gostioničar i drugi. Mnogo zapleta i zabune oko preobučene djevojke, mnogo trke i dogodovštine sa živom i slikovitom ima u ovoj komediji koju je režija i izvedba uzela u obzir s namjerom, da gledateljima pruži dva sata razonode i smijeha«, napisao je redatelj ovoga djela Lajčo Lendvai [*Naša pozornica*, 9-10, 1952./53.].

Tragom vijesti iz stvaralačkih radionica

U vrijeme kada se u Subotici postavlja *Slugu dvaju gospodara*, u Hrvatskoj se obilježava obljetnica plodnog i značajnog hrvatskog skladatelja i glazbenog pisca **Antuna Dobronića** (Jelsa, 2. travnja 1878. – Zagreb, 12. prosinca 1955.), koji je upravo tada navršio 75. godinu života. Dobronić, inače profesor na Muzičkoj akademiji, oslanjajući se na obilježja narodne glazbe skladao je mnoga orkestralna, komorna i vokalna djela sa svih glazbenih područja, a među ostalim trinaest opera i pet baleta. Tom prigodom jedna od njegovih opera, *Pokladna noć*, izvođena je na sceni Opere Narodnog kazališta u Rijeci. Ova je opera neobična po tome što u njoj kroz sva tri čina nastupa jedan jedini pjevač, bez sudjelovanja zbora, ali uz pratnju orkestra, razumije se.

Čitatelji *Naše pozornice* (u travanjskom svesku za 1953.), osim ove vijesti mogli su saznati također, da je skladatelj i

Goldonijeva komedija *Sluga dvaju gospodara* igrana je prema prijevodu **Dubravka Dujšina**, scenograf je bio **Pál Petrik**, koreograf **Radomir Milošević**, korepetitor **János Buzás**, a uloge su tumačili: Lajčo Lendvai, **Mira Miladinović**, **Antun Stipić**, **Vaso Zorkić**, **Ankica Devčić**, **Dragan Petrović**, **Saša Vojtov**, **Eržika Kovačević**, **Geza Kopunović**, **Ljubomir Teodorović** i **Nikola Jovanović**. Pjevali su: **Ana Ivanišević** i **István Horváth**, a pantomimu izveli Eržika Kovačević, Nikola Jovanović, Saša Vojtov. Pokladne maske: **Klara Peić**, **Ana Skenderović**, **Giza Katančić**, **Kaća Bačlija**, **Olga Mandić**, **Mihajlo Jančikin**, **Žarko Velicki**, **Josip Bajić**, **Marko Tasić** i **Pero Novaković**.

glazbeni pedagog **Ivo Brkanović** (Škaljari, kraj Kotora 27. prosinca 1906.– Zagreb, 20. veljače 1987.), čiji je orkestralni Preludij u siječnju izvela Subotička filharmonija na svom trećem simfonijskom koncertu te sezone, koji je inače do tada postigao posebno zapažen uspjeh s operom *Ekvinocij*, upravo dovršio svoju novu operu *Škrinja sv. Šimuna*, koju će iduće sezone premijerno izvesti zagrebačka Opera.

Nadalje, i to da je skladatelj i glazbeni pedagog **Krsto Odak** (Siverić, 20. ožujka 1888. – Zagreb, 4. studenog 1965.) čija se opera *Dorica* pleše na međimurske melodije s kojom je postigao veliki uspjeh, sada zauzet komponiranjem opere *Zlatarevo zlato*, prema romanu **Augusta Šenoe**, odnosno libretu **Vojmila Rabadana** (Split, 31. srpnja 1909. – Zagreb, 5. siječnja 1988.), kojega je subotička kazališna i operna publika imala prilike upoznati kao redatelja i dramaturga, a glumci novostvorenog kazališta i kao vrsnog pedagoga. Vojmil Rabadan bio je također hrvatski književnik i prevoditelj. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, te studirao u Parizu i Rimu, a doktorirao iz teatrologije. Pokrenuo je 1942. stalnu radiodramu u Zagrebu, te obnovio Zagrebačko kazalište lutaka 1948. i bio njegov upravitelj. Pisao je dramska djela i libreta, te obnovio više djela hrvatskih klasika i napisao više od 50 igrokaza za djecu i mladež. Režirao je preko 200 opera i drama.

I danas – aktualan

Dodajmo ovome: Tragom i Goldonijeve komedije na repertoaru osječkog HNK 17. lipnja 2016. upriličena je praizvedba djela – *Kako danas s dva šefa?* Zacijelo nikomu nije bilo dosadno.

Da sađe s reda

Prije gotovo sto godina, 1920., vjenčali su se **Kata Tikvicki** i **Martin Sudarević**, *májka* i *dida* naše sugovornice **Marije Matković** iz Đurđina. Na fotografiji se vide snaša Kata, s lijeve strane i njezina najstarija sestra **Roza Tikvicki**, s desne strane.

»Moja majka Kata je imala 16 godina kad se udala. Morala se udati, jer je teta Roza već bila na redu, a nije imala prosca – imala je dvadesetak godina. Majka Kata se udala *da sađe s reda* kako bi bi teta Roza imala bolju priliku«, objašnjava Matković.

Vijenac od voska

Iako naša sugovornica ne zna detalje oko organiziranja svadbe Kate i Martina, kaže kako pretpostavlja da je momkova strana platila oba ruha i nakit:

»Na zarukama se dogovaralo tko će što platiti, ali običaj je bio da svekrva kupi djevojci *ruvo*, *vinac*, cipele... Od statusnog pitanja mladoženje ovisi kakvo će *ruvo* biti, hoće li biti darovan lanac s dukatima itd. Slično kao i danas.«

Kako doznajemo iz literature, đuvegiji se kupovalo novo odijelo i čizme, koje su trebale trajati cijeli život. Odijelo je bilo crno od kupovnog štofa, a nosilo se uz bijelu košulju te prsluk sa zlatnom srebrnom ili metalnom *pucadi*. Košulje su se potkraj XIX. i početkom XX. stoljeća nosile bez *poše* (kravate), a poslije s njom. Mladoženja je bio zakićen perlicom najčešće od umjetnoga bijeloga cvijeća, sličnom mladenkinom ukrasu za glavu. Šešir je bio obvezan.

U XIX. i početkom XX. stoljeća nije bilo uobičajeno da bunjevačke snaše nose bijelu haljinu, već što skuplju i težu svilu, uglavnom u tamnijim nijansama plave, ljubičaste i sive boje. No, nakon Prvog svjetskog rata, pod utjecajem građanskog društva, i one su polako poprimale običaj udavanja u bijeloj haljini.

Snaša Kata ima na sebi haljinu od *kumašice*, tamno ljubičaste boje s malom pozlatom. Nosi vijenac od voska oko vrata i na glavi krunu.

»Ništa od tog nije bilo zlato, jer je tad bila velika sirotinja. Nakit se pravio od voska, a kruna je u osnovi od *drota*. Bio je običaj da se vjenčana fotografija uokviri zajedno s krunom od koje bi se za to napravio vijenac koji se stavljao iznad fotografije. Iako se buket cvijeća pojavljuje prvi put kod Bunjevaca na vjenčanim fotografijama 1912. godine, a od sredine 20-tih sve češće, Kata ga nije imala.«

Petero djece

Sestra Roza, na fotografiji s desne strane, odjevena je u piket, a na glavi nosi svečanu bijelu *maramu*. Piket je bunjevačka nošnja koja se oblačila krajem XIX. i početkom XX. stoljeća. *Leveš*, suknja, *keceljac* i kapica šivani su od istog materijala, a nosile su ga mlade cure i mlađe udane žene. Često su na piket tiskani motivi ruža ili sitnih cvjetova. Iako piket spada među najstarija nesvečana odijela, Roza ga je nosila na svadbi svoje sestre, a svečanom izgledu pridonijela je povezana svilena marama. Svilene *marame* za podvezivanje bile su sastavni dio ženske bunjevačke nošnje za svečane prigode, a udane žene, nekad i cure nisu izlazile iz kuće nepovezane.

Kata i Martin su živjeli na salašu na Verušiću, a u starosti su kupili kuću u Subotici. Imali su petero djece.

»Živjeli su u kući, nisu se odvajali mladi kao sad. Na salašu je bilo i dvije-tri jetrve u kući. Kad treba raditi jedna je ostajala da doji i kuha, a druge idu na njivu kopati ili raditi što treba. Nije svaka čuvala svoje dijete i imala svoj šporet, to se sve jelo iz jedne *laboške*. Majka Kata je muža i troje djece sahranila.«

J. Dulić Bako

MALI polivači za VODENI ponedjeljak

Ima l' ode cura za polivanje?
A ko pita? Momci jel udovci?

Tako su nekada momci išli u polivače na Vodeni ponedjeljak, drugi dan Uskrsa. Ovaj lijepi običaj Hrvata Bunjevaca sa sjevera Bačke neće zamrijeti, jer su i ovog Uskrsa »neki novi klinci« išli polivati svoje drugarice i rođake. Ponosni na ono što jesu dostojno su održali tradiciju. Doduše, uz naranče i jaja bilo je tu i modernijih darova, ali to i nije tako važno. Važno je, dragi moji prijatelji, da znate tko su polivači, što i kako oni polivaju i da ste s ljubavlju to napravili ovog Uskrsa.

Pogledajte naše polivače.

Tri dana blagdana poezije

Danas u Sečnju počinje 48. Pokrajinska smotra recitatora na kojoj će tijekom tri dana nastupiti bliže 200 recitatora podijeljenih u tri dobne skupine: mlađi uzrast (od 1. do 4. razreda osnovne škole), srednji (od 5. do 8. razreda osnovne škole) i stariji (srednjoškolci). Iz cijele Vojvodine u Sečanj će doputovati najbolji recitatori na svojim razinama koji će se natjecati za 18 najboljih, od kojih će njih devetero biti upućeno na republičku smotru u Valjevo. Među njima su i sedam recitatora koji će kazivati poeziju na hrvatskom jeziku.
Podsjetimo se naših kandidata, to su:
mlađi uzrast:
Martin Vukov (OŠ *Matko Vuković*, Subotica)
srednji uzrast:
Ivan Huska (Hrvatska čitaonica, Subotica)
Luka Ješić (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica)
Lucija Vukov (KD *Ivan Antunović*, Subotica)
stariji uzrast:
Davorin Horvacki (Hrvatska čitaonica, Subotica)
Katarina Piuković (HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica)
Augustin Žigmanov (Hrvatska čitaonica, Subotica).

Bez obzira na to koji će uspjeh postići, naši recitatori veoma smo ponosni na njih i način na koji njeguju lijepo kazivanje poezije na svom materinskom jeziku. Sretno!

Danas predškolci, uskoro prvašići

Dragi predškolci, uskoro počinje upis u osnovne škole. Na jesen ćete vrtić zamijeniti školskim klupama. Sigurno Vas ima koji to čekate ali i onih koji su uplašeni ili ne žele ići u školu. Samo se opustite i dozvolite roditeljima da obave one formalnosti oko upisa. I u školi može biti lijepo kao i u vrtiću ali na neki drugi, napredniji način. To vidite i u našim objavama na Hrckovim stranicama. Stoga, ne brinite već uživajte u vremenu koje vam je preostalo. U tom ozračju darujemo vam sljedeću pjesmu:

Tko razumije školski život?

U školski se život baš i ne razumijem.
Napišem ponešto, čitati ne umijem.
Al' u mojoj kući razne priče kruže…
Čas hrabre, čas plaše. Čemu l'onda služe?

Sestra mi je rekla da je škola često
jedno baš zanimljivo i veselo mjesto.
Ali ipak strepim, jer od Ane brat
učenju je davno objavio rat.

Sad sam u dilemi tko je tu u pravu.
Sve češće o školi ja razbijam glavu.
Ako je sve dobro, zašto neki pate,
ili ako nije, što se uvijek vrate?

Objasniti sebi školu baš ne umijem.
Kako bih i mogla kad ih ne razumijem?
Pričekat ću ipak nek' završi ljeto,
pa u prve klupe brzo mene eto!

Natali Šarić

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetninom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.

Prodajem ručno štrikaći stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručaona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 14 88

Povoljno prodajem protočni bojler sa 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.

Prodaje se veći i manji (skoro nekorišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.

Prodajem lijepu komfornu kuću s etažnim grijanjem na čvrsto gorivo na placu od 2 motike i 5 motika bagremove šume u produžetku placa. Treba pogledati. Može i zamjena za dvosoban stan uz dogovor. Tel.: 064 1759512.

Hitno trebam majstore za regips kod renoviranja moje dvije kuće na Jadranskom moru u Hrvatskoj – Zadar, s hrvatskom ili mađarskom putovnicom. Tel.: 063 7668808 Nikola – nikola.vujic933@yahoo.com

Žena sa iskustvom prima čišćenje kuća-stanova može i kuhanje i čuvanje starih osoba. Tel.: 062 1941729.

Na Radanovcu prodajem peterosobnu kuću na placu od 2 motike, etažno grijanje, gradski vodovod, telefon, autobusno stajalište udaljeno 500 m. Plus 5 motika bagremove šume. Može zamjena za poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj ili okolici Subotice. Tel.: 064 1759512.

Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.

Odijelo za prvu pričest, haljine za maturske svečanosti i vjenčanica od čipke iz uvoza na prodaju. Tel.: 060 1554743.

Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m². Tel.: 069 2887213.

Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m2, cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.

Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaonicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunice. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637

Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepljene. Potreban ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.

Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nusprostorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.

PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.

Prodajem crjepanu kaljavu peć, braon boje 136/82 cm i šivaći stroj bagat *singericu*. Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.

Tražim kupca za vikendicu u Vrboskoj, otok Hvar, prizemnica pod pločom, 52 m2, suvlasništvo parcele 500 m2 prilaznog puta 105 m2. Papiri uredni. Cijena: 65.000 eura. Tel./viber: 063 7139337, e-mail: meridijan12@gmail.com.

Ozbiljna žena 50-tih godina primila bih na dvorbu stariju osobu za plaću. Može i u Hrvatskoj. Tel.: 064 0730793.

Ozbiljna žena, Hrvatica 50 godina želi upoznati muškarca do 65 godina. Može i iz Hrvatske. Samo ozbiljni. Tel.: 064 0730793.

Prodajem razna bunjevačka ruva od paje, sukna, sefiri, rojtoš, peržijan, plišane i druge marame, muške čizme, čakšire i šubaru, kaput s peržijanom i slično. Naprodaj pregače ponjavice, astal i stolice, tepisi i slično. Kalajsane kačice za mast i mesnate svinje. Tel.: 024 528682.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi*
VAŽI DO 25. 4. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel , vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeva 4. radnim danom od 8 do14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!
5G internet
već od 649 din
TIPPNET
SUBOTICA KARAĐORĐEV PUT 2
TEL:024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Gotova je pauza i za ljubitelje konjičkog sporta

U nedjelju »OTVARANJE SEZONE«

Trkačkim danom simboličnog naziva »Otvaranje sezone« u nedjelju, 23. travnja, u 14 sati, počinje ovogodišnji program na Hipodromu u Subotici. Bit će to prilika da ljubitelji kasačkog sporta dođu na trkalište, da vide svoje favorite, te da se uvjere tko je najbolje iskoristio zimske uvjete za dobru pripremu.

»Zima je bila duga za sve, posebno za konjare i svi jedva čekaju da krenemo s trkama«, ističe na početku razgovora **Goran Matković**, potpredsjednik Konjičkog klub *Bačka*, pa nastavlja:

»Za prvi trkački dan imamo osam pripravnih kasačkih točki; sve partije su dobro popunjene, pa je za očekivati da će na našoj stazi u prvom danu proći stotinjak kvalitetnih kasačkih grla.«

U pauzi između dvije sezone bilo je i određenih promjena u rukovodstvu Kluba. Tako je umjesto **Mirka Babičkovića** na mjesto predsjednika izabran **Miodrag Zagorac**.

»Jeste, bilo je nešto kadrovskih promjena, ali ništa se spektakularno nije desilo. Jedina promjena je u broju trkačkih dana, bit će ih ove godine više, a vjerujem da to svima godi. Spremamo se da održimo devet trkačkih dana, ako financijska situacija to dozvoli, možda i više.«

Kako je i dalje pitanje sudbine hipodroma u Beogradu, jasno je da će Konjički klub *Bačka* i Subotica i ove godine zadržati primat po broju događanja, naravno, kada je riječ o kasačima.

»Po broju članova, grla, ali i po broju utrka, i dalje smo najbrojniji u Srbiji i to godi. Zato se i trudimo da uvijek napravimo pomak k boljem. Među trkačkim danima u Subotici neće biti *Derbija*, organizacija pripada Srbobranu, ali ćemo svakako biti domaćini klasnih utrka, *Fliger derbija* i šampionata za trogoda grla. Naravno, za očekivati je da najveću pažnju natjecatelja i gledatelja privuče tradicionalna *Dužijanca* koja okuplja najbolja grla koje trče u našoj zemlji. Ove godine *Dužijancu* pravimo u dva trkačka dana. Subota će biti rezervirana za grla s manjom zaradom, dok će u nedjelju nastupiti oni zaista najbolji i najspremniji. Očekujemo i dosta ljubitelja kasača, a najavila nam se veća grupa gostiju iz Slovenije.«

Vraćajući se na prvo ovosezonko okupljanje Matković ističe kako će, po običaju, najveću pažnju gledatelja privući »brza partija«.

»Nije na nama da nekoga favoriziramo, ali možemo najaviti da će nastupiti veliki broj kvalitetnih grla, podjednakih brzinskih sposobnosti. Na koncu, staza je ta koja će pokazati tko je najspremniji dočekao sezonu. Naši gledatelji vole vidjeti i partiju novih grla, koja do sada nisu ostvarila zaradu i koja nisu do sada imala prilike nastupiti. U takvim utrkama uvijek bljesne netko nov.«

Cijena ulaznica nije se mijenjala, karta za ulazak staje 200 dinara, a propratni program s rasporedom utrka, sadržajem staje još 100 dinara.

D. Vuković

Da *Derbi* završi u Subotici

Iako se *Derbi*, najvažnija utrka svake generacija koja okuplja četvorogoda grla domaćeg uzgoja, neće održati u Subotici, to ne znači da u KK *Bačka* ne čekaju »ispit generacije«.

»Konjički klub *Bačka* ima najveći broj članova, najviše grla, tako da se nadamo da će derbi titula završiti kod nekog od naših natjecatelja. Ima tu iskusnih asova, ali i nekih novih snaga, pa se nadamo da će nam netko od njih donijeti laskavo priznanje«, ističe Matković.

Raspored trkačkih dana

Prvi trkački dan – Otvaranje sezone (23. travanj), drugi trkački dan – *Fliger derbi* (28. svibanj), treći trkački dan – *Subotička milja* (25. lipanj), četvrti i peti trkački dan – *Dužijanca* (29. i 30. srpanj), šesti trkački dan – *Šampionat trogodaca* (10. rujan), sedmi trkački dan – *Šampionat dvogodaca* i *Trka Grada Subotice* (8. listopad), osmi trkački dan (29. listopad), deveti trkački dan (5. studeni).

Robert Marton, sportski direktor i menadžer BK *Sombor*

ČETIRI DESETLJEĆA biciklizma

Od bicikliste do sportskog direktora utrke Trofej Sombora 2017

Jedan od entuzijasta zaslužnih što biciklizam u Somboru ne spava i što će upravo Sombor ovog vikenda ugostiti preko 200 biciklista iz zemlje ali i iz regije je **Robert Marton**, poznatiji pod nadimkom Đani. Utrka *Trofej Sombora 2017.* je odličan povod da predstavimo čovjeka koji je već četvrto desetljeće posvećen biciklizmu i koji ga je obuhvatio u svakom mogućem smislu: od vozača, servisera, trenera, do menadžera kluba i sportskog direktora utrke *Trofej Sombora 2017*.

Kada bi morao odlučiti da li ga je u svijetu biciklizma više odredila uloga vozača ili uloga trenera, Robert ne bi mogao odlučiti.

»Posljednju utrku sam vozio prije tri godine. Sada imam 46 godina, što znači da sam vozio do svoje 43. godine, a i sad u lipnju planiram voziti neke utrke jer se namjestilo da imam vremena trenirati, da složim kilometraže, a i u dobroj sam formi. Dakle, nema razdvajanja. Osjećam se jednako: i trener i biciklist.«

S bicikla za kormilo

»Počeo sam voziti s petnaest godina. U Somboru nije bilo klubova nego smo se okupljali oko profesionalaca koji su na neko vrijeme dolazili u grad iz banjalučkog *Borca*, Budimpešte i iz drugih gradova. Cijela filozofija je bila da se nađemo poslije posla i vozimo. Sve je bilo u okretanju pedala. Krajem devedesetih su krenuli neki ozbiljniji angažmani, utrke po Vojvodini, Mađarskoj i tu u regiji. U vrijeme kada je krenulo neko poluprofesionalno razdoblje moje karijere bio sam najstariji u ekipi koja se tek formirala, pa je bilo logično da ću istupati kao vođa tima. Sudjelovao sam u stvaranju tih prvih biciklističkih klubova, ali je sve bilo na principu ‚rukovodstvo bez kormilara'. To je to neko razdoblje kada sam uvidio da je na meni da preuzmem kormilo i tada sam počeo razvijati metodologiju i sebe kao trenera.«

Sreća nije bila naklonjena biciklizmu u Somboru u smislu da je bilo teško stvoriti i održati dobar klub. Đani je sudjelovao u stvaranju tri kluba, ali mu je tek 2004. godine, u Apatinu, pošlo za rukom da napravi jedan ozbiljan klub.

»Apatin je u to vrijeme bio u cvatu svog razvoja i sve okolnosti su radile za nas. Imali smo dobre sponzore, biciklisti dobru opremu i mogli smo se usmjeriti na pravljenje dobrih rezultata. Više od desetljeća sam proveo u toj ekipi i posebno sam ponosan na seniore koji su imali dobar plasman u zemlji. S tim klubom smo organizirali i amatersko natjecanje *Dunavski kup* i sudjelovali u utrci *Kroz Vojvodinu*. U tom razdoblju sam stekao osnovna iskustva i sjajna poznanstva koja mi danas mnogo znače. «

Drugačiji pristup

Robert Marton je sada na čelu Biciklističkog kluba *Sombor* i pokazao se kao veoma uspješan menadžer i sportski direktor Kluba, s malo drugačijim pristupom treniranju. Smatra da je biciklizam ekstreman sport u kom moraš biti dobar tehničar, da se umiješ nositi s boli i da imaš puno sreće.

»Naš klub je drugačije usmjeren u smislu da svaki biciklist ima svog osobnog trenera, a ja kao generalni menadžer i sportski direktor ekipe pred njih stavim plan i program za tekuću godinu, što želim od vozača i koliko im mogu osigurati. Kada djeci damo slobodu da treniraju samoinicijativno, pokažu trud i zalaganje, ispadne da izostane napredak i da, napose mlađe kategorije, u tome pronađu prostor da uhvate krivine. No, ovim pristupom isplivaju talenti vrijedni pažnje. U klubu smo dogovorili da se odlazak na utrku i sudjelovanje moraju zaslužiti, te priliku da njihov odlazak na natjecanje sponzorira klub dobijaju samo istaknuti pojedinci koji su to treninzima zaslužili. «

Na kraju razgovora, pričajući o planovima, Robert je istaknuo kako BK *Sombor* broji 16 licenciranih biciklista i da je želja da ta brojka ojača u svakom smislu.

Utrka Trofej Sombora 2017.

»Napravljena je dobra baza i sada bi trebalo nastaviti u tom pravcu. Vrijeme je da se klub više usmjeri na utrku *Trofej Sombora*, koja bi trebala biti glavni proizvod Biciklističkog kluba *Sombor*. Također, u planu je i biciklistička utrka Sombor – Osijek, koja je upisana u biciklistički kalendar za kraj kolovoza, a njen naziv je *Liberty cycling race*. Interesantno je da je ova utrka pokrenula priču o pravljenju zajedničkog biciklističkog tima Srbije i Hrvatske, koji bi premijerno mogao nastupiti u svibnju, na utrci u Osijeku.«

Utrka *Trofej Sombora 2017*. je međunarodna utrka koja će biti vožena ulicama Sombora u nedjelju, 23. travnja, dok je subota rezervirana za kronometarsku utrku kroz Gornje podunavlje, a staza će ići od Bačkog Monoštora do Bezdana. Ovo će biti vikend biciklizma u Somboru, a na dvokotačima će se naći i rekreativci za što će biti zadužena somborska *Ciklo COOLtura*.

G. K.

POGLED S TRIBINA

Croliga

Među osam najboljih momčadi tekuće sezone nogometne Lige prvaka (2016./17.), u četvrtfinalu najelitnijeg klupskog natjecanja starog kontinenta, igra čak sedam hrvatskih nogometaša što je drugi najbolji rezultat ovog formata natjecanja (sezona 2001./02. – osam). Sedmorica veličanstvenih su redom: **Modrić**, **Kovačić** (*Real Madrid*), **Mandžukić**, **Pjaca** (*Juventus*), **Rakitić** (*Barcelona*), **Vrsaljko** (*Atletico Madrid*) i **Subašić** (*Monaco*), s izuzetkom Pjace koji je zbog ozbiljnije ozljede koju je dobio na reprezentativnom susretu protiv Estonije izvan stroja sljedećih nekoliko mjeseci.

Prošlog tjedna svjedočili smo prvim susretima četvrtzavršnice *Champions leaguea*, a osobito je veliki duel između *Juventusa* i *Barcelone* donio i sudar najvećeg broja hrvatskih nogometaša. Mandžo u crno-bijeloj majici protiv Rakete u plavo-crvenoj blaugrana kombinaciji sudjelovali su u susretu za pamćenje, a super Mario je ponovno odigrao u velikom stilu. Iako se nije upisao u strijelce zabilježio je jednu asistenciju, odigravši cijeli susret na gotovo obje strane terena uz često aktivno sudjelovanje u obrambenim zadacima. A ne zaboravimo u pitanju je centralni napadač najtrofejnije talijanske momčadi i hrvatske reprezentacije. Na drugoj strani, Ivan se poput svih drugih perjanica katalonske momčadi nije proslavio i imat će veliku zadaću u pokušaju stizanja, čini se zbilja nedostižnih 3:0.

Drugi veliki derbi igrali su *Bayern* i *Real*, a Modrić je standardno odigrao odličnu partiju na sredini terena, dok je Kovačić upisao tek koju minutu ulaskom u samoj završnici susreta.

Konačno, Danijel Subašić je odlično branio za svoj *Monaco* i zahvaljujući njegovim obranama, uz odlični gol učinak napadača (gostujuća pobjeda 3:2), prvak Francuske je imao golemu prednost za uzvrat.

Na koncu i mali statistički pogled: Mandžukić igra već peti put zaredom četvrtfinale (*Bayern*, *Atletico*, *Juventus*), dok je Modrić u svakoj sezoni otkad je u *Realu* upisao isti rezultat. Najviše nogometaša u četvrtini finala ima Španjolska (30), slijede Njemačka (24), Francuska (21), Brazil (14), Portugal, Italija, Engleska (9), Argentina (8) i Hrvatska (7).

M. D.

Nogomet

Sigurni Tavankućani

TAVANKUT – U posljednje tri utakmice Vojvođanske lige *Sjever Tavankut* je na svoj konto ubilježio 6 bodova i po svemu sudeći osigurao sebi završnicu prvenstva bez velikih pritisaka i opasnosti od ispadanja u niži rang natjecanja. U 20. kolu, na gostovanju kod *Zadrugara* u Srpskom Miletiću, Tavankućani su čistom pobjedom od 3:0 osvojili zlata vrijedne bodove, a već tjedan kasnije na svojem travnjaku su u borbenoj i na momente nervoznoj utakmici ubilježili nova tri boda pobjedom od 2:1 protiv izravnog takmaca u borbi za opstanak, momčadi *Mladost* iz Turije. S prošlotjednog gostovanja u Čonoplji nitko nije niti očekivao bodove od velikog favorita, viceprvaka *Sloge*. Tavankućani su pružili dostojan otpor i u jednoj za oko vrlo lijepoj utakmici poraženi su podnošljivim rezultatom 0:2. U 23. kolu *Tavankut* će dočekati još jednoga od susjeda na tablici, *Mladost* APA iz Apatina.

»Rezultati u posljednjih nekoliko kola baš su se posložili po našim željama. Sada je već izvjesno da ćemo odigrati mirnu završnicu prvenstva i da ćemo se i u narednom prvenstvu natjecati u ovom rangu.«, rekao nam je predsjednik *Tavankuta* **Marko Berberović**.

I. A.

Vatromet zgoditaka, pa ništica

BEREG – U 14. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred nogometaši *Dinama 1923* na svojem travnjaku su deklasirali fenjeraša *Telečku* rezultatom 6:1. U 15. kolu su kiksali. Iako su bili blagi favoriti, na gostovanju u Bezdanu zabilježili su remi, u igri s puno trčanja, ali bez zgoditaka. U narednom kolu Berešci će dočekati izravnog takmaca za 2. mjesto na tablici, momčad *Rastina 1918*.

I. A.

Počeo play-off za nogometašice

SUBOTICA – Nogometašice subotičkog *Spartaka* nalaze se na pravom putu da obrane naslov prvaka države. U prvom kolu play-offa za titulu prvaka Srbije *Spartak* je s 8:0 (2:0) svladao ekipu *Mašinca*. *Golubice* uporedu igraju i Kup Srbije, na redu su mečevi četvrtfinala, a nakon žrijebanja poznat je rival – ekipa *Napretka*. Termin za mečeve četvrtfinala je vikend 29. i 30. travnja.

D. V.

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s čl. 50. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispr., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14 i 145/14) i članovima od 60. do 73. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata *(Službeni glasnik RS*, br. 31/10, 69/10 i 16/11)

Oglašava

JAVNI UVID U

Nacrt Plana generalne regulacije XIII za zonu prostorne cjeline – dijela MZ *Dudova šuma*, *Novo selo*, *Gat* i *Ker*

Javni uvid može se obaviti od 24. travnja do 23. svibnja 2017., radnim danima od 8 do 15 sati u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Plan i dobiti informacije o njemu u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, stara Gradska kuća, ured br. 202/1.

Primjedbe na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 i 15), do 23. svibnja 2017.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 7. lipnja 2017. god. u 13 sati u zgradi stare Gradske kuće (u plavoj dvorani), Trg slobode 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

U NEKOLIKO SLIKA
Kadrovi

Iz Ivković šora

Uskršnjak

piše: Branko Ivković

Čeljadi moja, baš sam lipo provo ovaj Uskrs, šta kast. Kugod da su mi se vratila stara vrimena, kad smo bili zadovoljni samim sobom, komšijali se i išli jedni drugoma na mobe i slavlja; radovali se kad komšija jel rođak štogod novo kupi a ne kugod sad: svi svakom zavide, samo se zlobno divani, plećaka koliko god oćeš... Ne znam ja, borme, šta se desilo ovim svitu, al da je to valjano... nije, borme. Zato mi valjda ovi par dana svetaca toliko i bilo lipo. Obašo sam i očistio groblje, izdivanio se s fajin poznatog svita o svemu i svačemu. Na salašu kod mene u Ivković šoru kugod i uvik: šunka i jaja, pa se nosi svetit, uveče misa a posli mise se skupimo i lipo zajedno večeramo.. Na žalost, i to je već svudan ritkost. Te ovaj radi, te onaj iđe vamo, žuri... a onaj onamo i lipo čovik nikako da skupi to malo familije za jedan astal kako Bog zapovida. Neg, malo sam zabrljo s cicamacom, kandar sam je rano nasiko u dolu pa se lako krunila, al na Cvitnu nedilju sam je nosio posvetit, kaka je taka je. A ni morčiji jaja ove godine nije ova moja ušarala, kasno su pronele pa nije nakupila. Al, dobra su i ova kokošija. Lipo metnila u lukovinu kad se ufarbala, onda i namazala slaninom da se sjaje ko kadgod. Gledim na hetiji kad sam bio, a i na ovim izložbama na dosta misti sad se to pritvorilo u pravu modu, doduše lipu, pa ima svakaki jaja, najviše je guščiji, bili, pa ondak s kojikaki šarama, prava umitnost izrasla od starog običaja. I ja zdravo volim ona što su ušarana slamom, al moram priznat da su mi ona kuvana i šarana u lukovini najlipča. Oma se sitim kadgod kad sam ko dite išo šorom u polivačinu pa nadobijamo jaja, digdi i pomorandže i na kraju sidnemo u do i dobro se naidemo. Još i sad tim jajima ostim ukus u ustima. Ovdašnji polivači, sad se smim kladit da ni ne koštaju jaja »zarađena« polivanjom. Doduše, ni nema tušta polivača. I naše udruge se nike trgle, pa se baš latile o Uskrsu s koji kaki manifestacijama. Bilo i kod nas u našoj lipoj crkvi u Ivković šoru jedno lipo pridstavljanje knjige o križovima krajputašima, da se čovik siti kako je kadgod bilo, kako se vira čuvala i di se Bogu molilo ako se nije dospilo u crkvu... Nije kadgod bilo ni lako dospit do crkve, čeljadi. Napado je snig, daleko... Nije ondak bilo traktora ni limuzina što mogu proć svudan. Lipo se čeljad skupila, pa očla pod najbliži križ i Bogu se pomolilo, prodivanilo pa svako na svoj salaš. Dospio sam ja i na izložbu šareni jaja, čak u Tavankut. Ta di ne bi, samo taki je bilo jaja, sve da se čovik zadivi šta su vridne ruke ti cura i žena kadre opravit. A jeto, Uskrs prošo, vrime leti kugod i ovi traktori što žure poradit na njivama i posadit što je priostalo. Ja ću kandar dvared, buba mi pojla kuruze, andraka joj lakumog, i ona kandar očla u tajkune pa pase li pase a ne zna da je sime poskupilo i da je kugod suvo zlato. Samo da taka cina bude i kad se rod prodavo. Al onda nakupci već imadu spreman divan ne bojte se: »Eto, po to je i na svickoj berzi«, vele. Jeste, velim i ja, al na svickoj berzi je suvencija tristo četristo evra...

Bać Ivin štodir

Čeljad traži kruva tamo di ga ima

piše: Ivan Andrašić

Prošo i Uskrs, bać Iva nikako da se trgne. Još o zimus zaredalo mu se zlo na zlo, ko da mora baš sve na njega. Stalo mu se redom koišta kvarit, ne mož se naplaćat majstorima. U prsa mu ope izdaleka probada, samo se boji da ope ne spade na ruke doktorma. Ne išće mu srce ni trukovat, što najviše volji, sve mu ide nikako jedva pa silom. Dušu mu ništa jako pritiska, a ni sam ne zna šta. Što više štodira, manje zna. E, misli se, da je pokojni dada još uvik živ, vada bi mu jedino on zno rastolmačit šta ga to snašlo. Dada već deset godina piva sa anđelima, a on se istom sad osića ko da brež njega osto gol i sam. U sve što mu se izdešavalo zaputo se ko pile u kućine, pa nikako već izajt iz toga kola. Više put znade otit u stražnji dvor, sist na panj na drnjaku, pa sidit i štodirat i po nikoliko sati. Zagrli tako Taksu i divanit mu, divani, ne zna stat. Njemu može reć sve što mu teško na duše, baram zna da neće nikomu izdivanit. Taksa, ope, ko kako čeljade, zagleda se u njega, pa kako mu bać Iva divani, tako nadigne uši, zagleda mu se oči, mrda glavom i ispod glasa škumiće, ko da sve razumi. Jako ga stego, pa malo i zasuzijo. Eto, misli se, vada i ker imade dušu. Digo se i ošo u pridnji dvor, Taksa za njim. Unišo u kujnu, ociko skrajčić o kuvane šunke i do mu. Oma se tude stvorijo i mačak, pa i njemu do komatić. Ostalo još fanj o Uskrsa, pripravili se dobro, velu ne smije falit, obadve cure jim javile da će dojt istom na Veliku subotu. Deran o starije ne može, ope ošo na teren, čak u Švapcku. I bać Ive i njegove srce na mistu, potli dugo vrimena makar dva dana svi zajdno bili zastalom. Zoto i nisu kuvali ribe na Veliki petak, neg u subotu. Ribe i tista se obadve najile slatko, al na Uskrs ujtru na svetenje nisu baš jako prisnapile. Velu, teško jim za trbu, a boju se i da se ne ugoju. Ne bi ni mlada luka, jako će se ositit. A baš ga obadve jako voljile, još odmalena. Nisu prisnapile ni na kolače i oni jim teški. Na Vodeni poneđiljak ošle obadve, svaka u svoju varoš. Bać Ive se steškalo. Uskrs mu bijo jako lip, jedino kratko trajo. I njegova malo malo, pa teško izdane. Vada je se sve skupilo. Vi dana će u Švapcku, samo čeka da je javu ka će se krenit. Iće u jagode na par miseci. Bać Ive ni drago, ni ni njoje, al obadvoj vidu da se mora tako. Koliko samo nji jal ko naši, jal ko strancki gazda, al u fabrikama u naše države, nadniču, nadniču, a nadnice nikako da dobiju. Kasnu jim i po nikoliko miseci, a no što oni tribu poplaćat, niko neće čekat. Ako samo za dan–dva prikardašiš vrime do kojega triba platit, oma bi ezekvirali. Eto i njegova. U te njezne ledare za Uskrs dobila nadnice što ji napravila još za Marino. A još misec dana pri Uskrsa samo jim obećavali, laganju ni bilo kraja ni konca. U petak jim obećavali za poneđiljak–utorak, utorak za do kraj nedilje. Žalit se ne mož nikomu, jal država dobro čuva gazde, a ne rabadžije. Zoto čeljad i mora it tražit kruva tamo di ga ima, kolikogod bijo gorak..

MISLI

Picasso: Djelanje je osnovni ključ svakog uspjeha.
Scott Peck: Sve dok ne budeš cijenio sebe, nećeš cijeniti svoje vrijeme.
Demokrit: Nade obrazovanih jače su od bogatstva neukih.

KVIZ

Josip Andrić

Tko je bio Josip Andrić?
Gdje je i kada rođen?
Koliko djela ima u skladateljskom opusu?
Njegovo najpoznatije glazbeno-scensko djelo je…
Kojega je Društva bio suosnivač?
U kojem selu se nalazi njegova spomen bista?
Gdje i kada je preminuo?

Pripovjedač, publicist, glazbenik i jezikoslovac.
U Bukinu 1894. godine.
Ima 70 skladbi za tamburе, klavir i orkestar.
Opera Dužijanca, premijerno izvedena 1953. u subotičkom Narodnom kazalištu.
Bio je član mnogobrojnih kulturnih društava i ustanova te suosnivač i predsjednik Društva bačkih Hrvata u Zagrebu, koje je djelovalo od 1940. do 1945.
U Plavni, kojoj je posvetio brojna djela.
U Zagrebu 1967. godine.

VICEVI

Dođe pacijent kod doktora i pita:
– Doktore imate li nešto protiv kašlja?
A doktor kaže:
– Naravno da ne, samo vi kašljite...

Kaže žena suprugu:
– Biraj ja ili nogomet. A na to će joj suprug:
– Razmislit ću za 90 minuta.

FOTO KUTAK

Parking

PETAK 21.4.2017.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:07 Imam problem
09:35 Heartland, serija (R)
10:21 Zemlje - ljudi - pustolovine: Poštanskim brodom na Začinske otoke11:09 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:23 Voli me zauvijek
13:08 Fotografija u Hrvatskoj (R)
13:19 Hrvatsko podmorje: Od Savudrije do Prevlake - Savudrija, dokumentarna serija
13:51 Bonton: Tehnološko-generacijski jazz
13:55 Kod doktora, talk-show
14:40 Normalan život: Prava pacijenata
15:27 Znanstveni krugovi
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:06 Bonton: Inkriminirajuće fotografije
18:11 Manjinski mozaik: Sve boje slovenske "Istre"
18:30 Moj HRT
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:00 Ljeta u Indiji, serija
20:48 Hrvatska za 5
21:40 Otkrivamo Hrvatsku: Bužim i Smiljan, dokumentarna serija
22:05 Bajkovita Hrvatska
22:17 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
22:58 Ubrzanje 2: Visoki napon, američki film
00:34 Kuća snova, američko-kanadski film
02:02 Sine, crni sine - američko-njemački film
03:29 Skica za portret (R)
03:57 Tema dana
04:09 Heartland, serija (R)
04:51 Voli me zauvijek

HRT 2

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa(R)
07:00 Juhuhu
08:56 Mali prerijski psi
09:02 Ubojice između polova, serija (R)
09:30 Školski sat: Obiteljsko nasilje
10:00 Jezični crtić: Svjetiljka (R)
10:15 Karolinzi i Hrvati: Rex Chroatorum (R)
10:32 Gem, set, meč - serija
11:01 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:24 Ubojstvo, napisala je
12:11 Veliki snovi, a malo prostora - dokumentarna serija
13:15 Moja glavna uloga, američki film
14:43 Mijenjam dom, (R)
15:30 Biciklizam: Tour of Croatia - etapa Crikvenica - Umag, prijenos
17:03 Regionalni dnevnik
17:44 Dobre namjere, serija
18:29 Sve će biti dobro, serija
19:13 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Umorstva u Midsomeru, serija
21:36 Vera, serija
23:06 #nemoj nikome reći
23:40 Zasjeda, američki film
01:30 Biciklizam: Tour of Croatia - etapa Crikvenica - Umag, snimka
02:00 Moja glavna uloga, američki film (R)
03:25 Noćni glazbeni program

SUBOTA 22.4.2017.

HRT 1

05:49 Klasika mundi: 18. Festival sv. Marka - Oratorijski zbor crkve sv. Marka Cantores Sancti Marci i Hrvatski barokni ansambl pod ravnanjem Jurice Petra Petrača
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:06 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:09 Na ratnoj stazi, američki film
10:42 Kućni ljubimci
11:12 Uvijek otvoreni, humoristična serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Duhovni izazovi
13:49 Prizma
14:38 Ratovanje u moderno doba, dok. serija
15:39 Gradionica vrtova: Siniša i Lana, dokumentarna serija
16:11 Zdrav život
17:00 Vijesti u 17
17:18 Kulturna baština
17:39 Lijepom našom:Čačinci
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:06 A strana, zabavno-glazbena emisija
21:50 Dnevnik 3
22:25 Začin za brak, američki film (R)
00:04 Na ratnoj stazi, američki film
01:35 Pravo na obranu, serija
03:03 Vulkan usred grada, američki film
04:35 Skica za portret (R)
04:46 Ratovanje u moderno doba
05:41 Veterani mira
06:26 Prizma

HRT 2

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa, (R)
07:00 Juhuhu
08:56 Mali prerijski psi
09:02 Ubojice između polova
09:34 4Teens, serija za mlade
10:33 Hestonova nemoguća misija, dok. serija
11:25 Vrtlarica: Mikropovrće
12:00 Vrtni snovi: Ljekovito bilje u južnom Tirolu
12:47 Magazin Lige prvaka
13:50 Luka i prijatelji
14:19 Sjedni, odličan
14:50 Biciklizam: Tour of Croatia - etapa Poreč - Učka, prijenos
17:10 Regionalni dnevnik
17:35 Cluj: Gimnastika EP, prijenos
19:27 Garaža: Mangroove
20:00 Pjesma koja ljubav znači, američki film (R)
21:45 Na rubu izumiranja
23:10 Motel Bates, serija
23:52 Biciklizam: Tour of Croatia - etapa Poreč - Učka, snimka
00:22 Ludnica u Clevelandu
00:42 Uvijek je sunčano u Philadelphiji, serija
01:02 Noćni glazbeni program

NEDJELJA 23.4.2017.

HRT 1

07:30 Naša supruga, američki film - Zlatna kinoteka
09:10 Pozitivno
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta: Bedekovčina
10:00 Zlatar: Misa, prijenos
11:00 Obljetnica proboja iz logora Jasenovac
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Skica za portret
15:48 Ovo je opera: Rođenje opere - Claudio Monteverdi
17:00 Vijesti u 17
17:15 Sve zbog jednog dječaka, serija
18:00 #volimnedjelju
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 Zagreb Capuccino, hrvatski film
21:40 Dnevnik 3
22:15 Uskrs u ozračju tambure
23:35 Nedjeljom u dva
00:35 Pravo na obranu, serija
02:05 Naša supruga, američki film - Zlatna kinoteka
03:40 Ovo je opera: Rođenje opere - Claudio Monteverdi
04:30 Skica za portret
04:38 Znanstveni krugovi
05:03 Tema dana
05:15 Plodovi zemlje
06:05 Split: More

HRT 2

06:08 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:00 Juhuhu
08:30 Čudesni siročići iz prirode, serija(R)
09:20 Detektiv Murdoch
10:55 Vrtlarica
11:30 Nećemo reći mladenki
12:30 Dobar, bolji, najbolji... kroz ušicu igle
13:30 Lidijina kuhinja: Slasni sastojci iz vrta, dokumentarna serija
14:00 Biciklizam: Tour of Croatia - etapa Samobor - Zagreb, prijenos
16:00 Gimnastika EP, finala po spravama, prijenos
17:55 Košarka, PH (M): Cibona - Split, prijenos
19:40 Glazbeni spotovi
20:00 Zajedno protiv zločina
21:00 Plavi grom, američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
22:45 Crna guja, serija
23:15 Sinovi anarhije, serija
00:10 Biciklizam: Tour of Croatia - etapa Samobor - Zagreb, snimka
00:40 Detektiv Murdoch

PONEDJELJAK 24.4.2017.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Heartland, serija (R)
10:17 Plodovi zemlje
11:14 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:21 Hrvatsko podmorje, dokumentarna serija
13:53 Bonton: Inkriminirajuće fotografije
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
16:55 Jom Hašoa, prijenos
17:35 Hrvatska uživo
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Labirint
20:40 Ostati čovjek, dokumentarni film
21:35 Otvoreno
22:27 Dnevnik 3
23:00 Mali noćni razgovori
23:45 Scott i Bailey, serija
00:30 Zakon i red: UK, serija
01:15 Boja strasti, serija
02:45 Heartland, serija (R)
03:35 Kod doktora, talk-show
04:20 Skica za portret
04:45 Otvoreno
05:30 Tema dana
05:42 Voli me zauvijek

HRT 2

06:03 Riječ i život
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Energija
10:00 Sedam vrhova: Rift dolina - vapaj savane
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki snovi, a malo prostora - dok. serija
13:40 Ljubavni vatromet, američki film
15:10 Mijenjam dom, (R)
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Punom parom naprijed, dok. serija
17:35 Dobre namjere, serija
18:20 Sve će biti dobro, serija
19:05 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Stadion
21:00 TV Bingo
21:45 Rocky 2, američki film
23:45 Ni krivi ni dužni, serija
00:15 Završni udarac, serija
01:00 Ljubavni vatromet, američki film
02:25 Noćni glazbeni program

UTORAK 25.4.2017.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:32 Heartland, serija (R)
10:22 Zemlje - ljudi - pustolovine: Tajanstvena Venezuela - Ekspedicija po Gvajanskom visočju
11:17 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka: Mirenje
13:21 Hrvatsko podmorje
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Mjesto koje zovem dom
20:55 Global
21:45 Otvoreno
22:37 Dnevnik 3
23:10 Zemlje - ljudi - pustolovine
23:55 Scott i Bailey, serija
00:40 Zakon i red: UK, serija
01:25 Boja strasti, serija
02:55 Heartland, serija (R)
03:45 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

HRT 2

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Podsused i izviđači
10:00 Ciak junior: Duoduo je ljuta
10:15 Notica: Gitara
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 (Re)kreativac
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki snovi, a malo prostora
13:40 Zamka, kanadski film
15:10 Mijenjam dom, (R)
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Stadion
17:40 Dobre namjere, serija
18:25 Sve će biti dobro, serij
19:10 Ljubav u zaleđu, serija
19:55 Glazbeni spotovi
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Alex i Emma, film
22:35 Doktorica Foster, serija
23:35 Ni krivi ni dužni, serija
00:05 Završni udarac, serija
00:50 Zamka, kanadski film
02:15 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 26.4.2017.

HRT 1

07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:32 Heartland, serija (R)
10:22 Posljednji kineski mali vlak, dokumentarni film
11:17 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:21 Hrvatsko podmorje
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Potrošački kod
20:40 Pola ure kulture
21:15 Iza zavjese, politički talk show
22:00 Otvoreno
22:52 Dnevnik 3
23:25 Dossier Zinfandel, dokumentarni film
00:40 Scott i Bailey, serija
01:25 Zakon i red: UK, serija
02:10 Boja strasti, serija
03:40 Heartland, serija (R)
04:30 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

HRT 2

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Krv i voda
10:00 Ton i ton: Ulični ples i grafičke tehnike
10:15 Navrh jezika: Od slike do pisma i obrnuto
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Luka i prijatelji
11:30 Ubojstvo, napisala je
12:20 Veliki snovi, a malo prostora
13:45 McBride 9: Semper Fi (Uvijek vjerni), flm
15:10 Mijenjam dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Od pola do pola s Michaelom Palinom: Start na ledu, dokumentarna serija
17:35 Dobre namjere, serija
18:15 Sve će biti dobro, serija
19:00 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Igre na bojištu - kako je prvi svjetski rat promijenio sport, dokumentarni film
21:00 Crveni repovi, film
23:05 Pripravnik, serija
00:05 Ni krivi ni dužni
00:35 Završni udarac, serija
01:20 McBride 9: Semper Fi (Uvijek vjerni), američki flm (R)
02:40 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 27.4.2017.

HRT 1

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:26 Gorski liječnik, serija (R)
10:16 Između zemlje i neba: Posljednji arapski beduini
11:12 Kad zasvira samica na stranu, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:15 Hrvatsko podmorje
13:51 Kod doktora, talk-show
14:35 Jezik za svakoga
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Šifra, kviz
20:55 Hrvatska moj izbor: Međeši i Šarić, dokumentarna serija
21:20 City Folk 2016.: Mexico
21:50 Otvoreno
22:42 Dnevnik 3
23:15 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:00 Scott i Bailey, serija
00:45 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:30 Boja strasti, serija
03:00 Gorski liječnik, serija
03:45 Reprizni program
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

HRT 2

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:56 Prijatelji iz divljine
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Ključ i simboli glagoljice
10:00 Čarobna ploča - Putujemo Europom: Južna Europa
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Veliki snovi, a malo prostora
13:45 Jane Doe: Kako otpustiti šefa, film
15:10 Mijenjam doma
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Od pola do pola s Michaelom Palinom: Ruske stube, serija
17:35 Dobre namjere, serija
18:15 Sve će biti dobro, serija
19:00 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Planet Zemlja II
21:00 Vod smrti, američki film - Ciklus Oscarovci
22:55 Ni krivi ni dužni
23:25 Završni udarac, serija
00:10 Jane Doe: Kako otpustiti šefa, film (R)
01:30 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati.
Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretne informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.
Pomoću nove multimedijske usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

Vršačke planine

IZAZOV najvišeg VRHA

Lako je gradovima i destinacijama koji se fino ugnijezde, pa svi putovi vode do njih, ali postoje i ona mesta koja su namještena sasvim drugačije, a jedno od takvih je sigurno Vršac – tako blizu, a tako daleko. Ali, onda u priču o Vršcu dođu Vršačke planine i tu daljina puta zašuti nad prirodom.

Vršačke planine su planinski masiv dužine 19 kilometara, koji se prostire nad ravnicom jugoistočnog Banata. Počinju neposredno iznad grada i do njih je veoma lako doći prateći jasno naznačeni putokaz. Prostiru se na površini od 170 četvornih kilometra, od kojih se u Srbiji nalazi 122, a u Rumunjskoj 48.

Daždevnjak u publici

Poznate po raznovrsnoj flori i blagotvornoj klimi, Vršačke planine pogoduju svim vrstama odmora i rekreacije. Uređene pešačke staze prolaze kroz živopisni šumski ambijent. Šećući možete uživati u aromatičnim mirisima raslinja, ljeti u beskraju zelenila, a zimi u idiličnim snježnim pejzažima. Vršačke planine za svakog skrivaju radost susretanja, pa će se djeca posebno obradovati daždevnjaku koji odvažno stoji uz košarkaški teren planinarskog doma, dame zvončićima, orhidejama, židovskim dukatima, a odvažniji članovi će imati priliku udovoljiti adrenalinskim potrebama pa se upustiti u paraglajding avanture, slobodna penjanja, orijentacijsko trčanje ili prosto preuzeti ulogu vodiča.

Kad priroda gosti

Bujna vegetacija, ugodna mikroklima i dovoljna nadmorska visina veoma povoljno utječu na ljudski organizam. Dječje odmaralište Crvenog križa, brojni restorani, vikendice i planinarski dom pružit će vam odgovarajući i dosta povoljan smještaj. Naravno, priroda je jedini komfor koji je potreban, a srndaći, kune, orlovi, divlje svinje, jazavci, sokoli, lipa, hrast, bagrem i ostala družina će se postarati da u tom komforu i uživate.

Među planinarima dobro je poznata Vršačka transverzala, dugačka 39 kilometara, s 8 kontrolnih točaka, a izbor rute za šetnju možete izabrati po točkama koje biste voljeli obići. Nikako nemojte propustiti penjanje na neki od vrhova Vršačkih planina. Preporuka je Gudurički vrh, koji je i najviši vrh Vojvodine sa svojim 641 metrom nadmorske visine, ali ništa manje nisu atraktivni ni Vrščka kula, Turska glava, Vršački vrh, Lisičja glava ili Đakov vrh. Na Vršačkim planinama nema pogrešnog izbora.

Gorana Koporan

Vršačke planine, uz Frušku goru, Šid, Subotičku pješčaru, Carsku baru, Deliblatsku pješčaru, Kupusinu i Čortanovce čine lokaciju *Vojvođanske treking lige*. Riječ je o atraktivnom vojvođanskom planinarskom natjecanju u pješačenju koje se održava na obilježenim stazama različite zahtjevnosti i dužine. Svladavanjem staze sudionik dobija određene bodove, koji se sabiraju na kraju lige i donose plasman pojedincima i klubovima. Drugo kolo *Vojvođanske treking lige* održano je prije dva tjedna na Vršačkim planinama i okupilo je 188 sudionika, a među njima je bilo i nekoliko uposlenika i suradnika *Hrvatske riječi*.

Mafini s tunom

Često za boravak u prirodi nakupujemo razne »grickalice« koje volimo jesti, ali od njih zaista ne dobijemo hranjivu i energetsku vrijednost potrebnu za aktivnosti u prirodi. Tako dovedemo tijelo u problem, jer uz veliku energiju koja mu je potrebna za probavu hrane koju smo unijeli, tražimo od njega i da savladava napore. S druge strane, tijelo neće biti zadovoljno ni samo s »travkama«. Neke smjernice su da prije fizičke aktivnosti dobro dođe unos ugljičnih hidrata, pa ovog puta u rubrici *Priroda i društvo* dajemo recept za mafine s tunom. Oni su odličan izbor kada je potrebno da budemo brzo pokretni.

Potrebno:

3 jaja
4-5 žlica ovsenih mekinja
3 žlice tune iz konzerve
1 žličica kapara
1 puna žličica praška za pecivo
začini: možete staviti što želite (sol, papar, origano, bosiljak), a sigurno nećete pogriješiti ako stavite samo provansalsku mješavinu.
* dodatak za hrabre i odvažne bi mogao biti češnjak u prahu ili granulama, mada on ne ide po originalnom receptu.

Postupak:

Umutite jaja što pjenastije, dodajte mekinje, tunu, narezane kapare i začine. Sve promiješate i sipate u kalupe za mafine.

Napunjene kalupe stavite u zagrijanu pećnicu i pecite destak minuta na 220 stupnjeva.

Napomena: mafini odlično idu s kiselim mlijekom ili grčkim jogurtom, a uz njih ćete biti siti do ručka i sposobni da odgovorite na izazov koji ljepota prirode postavi pred vas.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE "POGREBNO"
JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE "POGREBNO"
TEMETKEZÉSI KOMMUNÁLIS KÖZVÁLLALAT SZABADKA

Iskoristi svoje pravo
– obrazuj se na hrvatskome!

Poštovani članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, građani hrvatske nacionalnosti!

Dragi roditelji, vrijeme je upisa u prve razrede osnovnih škola. Od školske 2002./03. godine u prosvjetnom sustavu Srbije odvija se nastava i na hrvatskom jeziku. Pravo na obrazovanje na vlastitom jeziku država garantira Ustavom, a dodatno je uređeno zakonima. Dakle, nastava na hrvatskome legalna je u punom kapacitetu.

Dragi roditelji, upisom svoje djece u nastavu na hrvatskome ostvarujemo naša prava.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome svjedočimo da nam je stalo do našega imena i nacionalnog identiteta.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome očitujemo odgovornost kada je u pitanju naša budućnost.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome vodimo brigu o budućnosti vlastite djece.

Školske 2017./18. godine proslavit ćemo 15. obljetnicu nastave na hrvatskome, kvalitetne nastave čiji učenici osvajaju prestižne nagrade na svim natjecanjima, kvalitetne nastave koju izvode stručni i pozivu posvećeni nastavnici, kvalitetne nastave koju prate brojni dodatni izvannastavni sadržaji, kvalitetne nastave koja odrastanje vašeg djeteta čini lijepim i ugodnim, kvalitetne nastave koju je do sada već upisalo više od **1000** djece.

Poštovani članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, građani hrvatske nacionalnosti, upišimo svoju djecu u nastavu na hrvatskome. Potičimo i ohrabrujmo i druge. Pokažimo tako zauzetost za svoja prava.

Upisom djece u nastavu na hrvatskom pokažimo interes za našu budućnost!

Aktivno i angažirano potičimo, ohrabrujmo i pratimo našu djecu!

U takvoj vjeri,
Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Tomislav Žigmanov

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI